Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

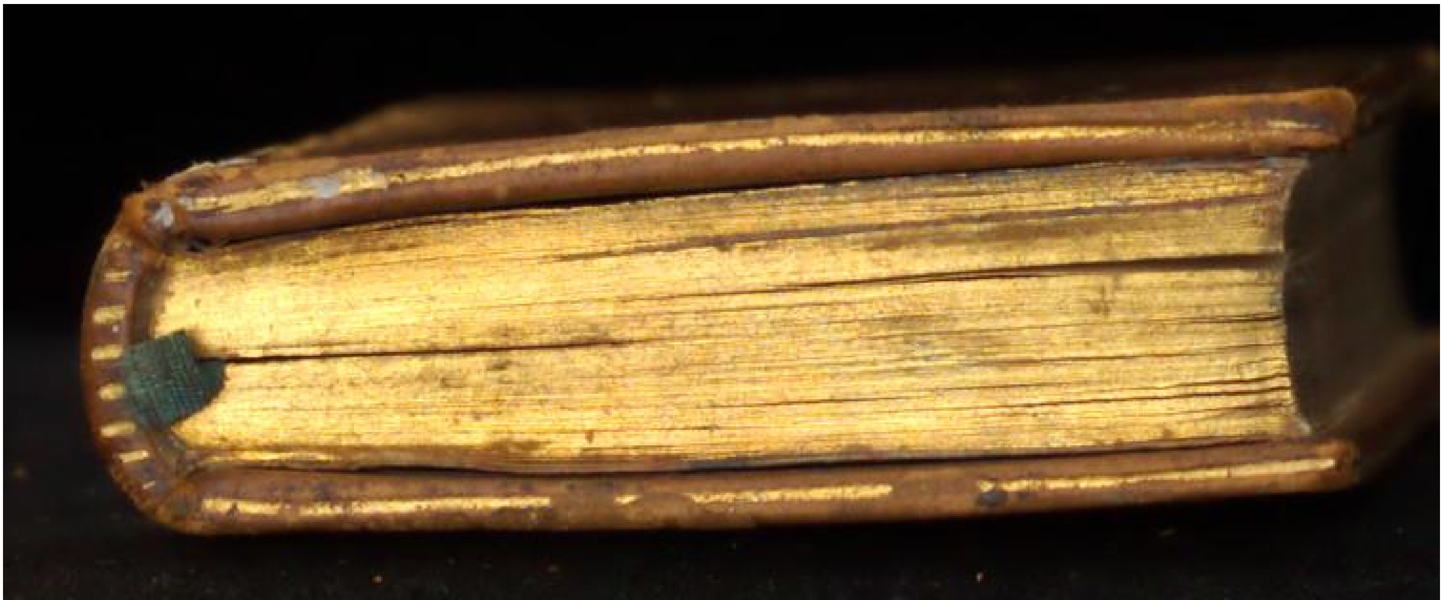

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

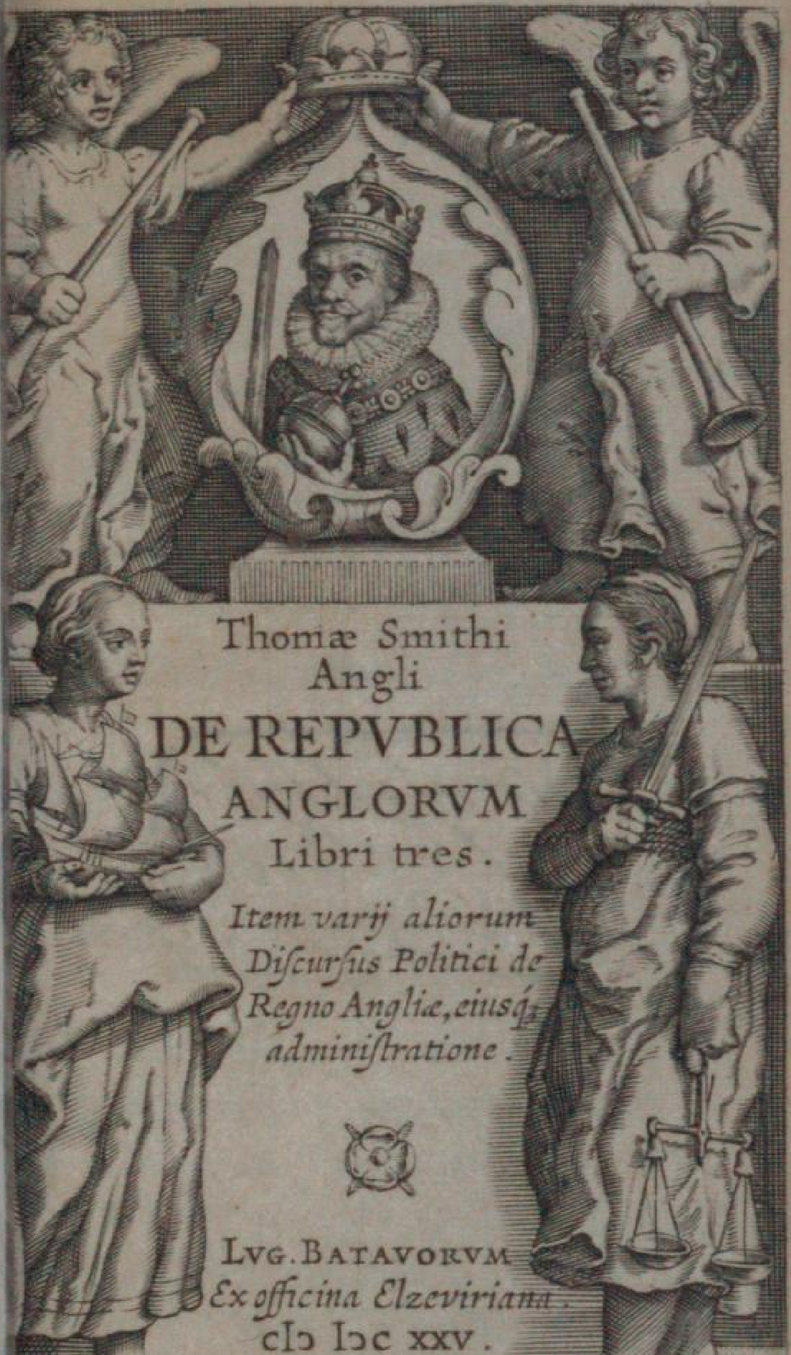
~~Elzevier~~

~~D. 12~~

KW 224
C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

THOMÆ SMITHI
DE
REPVBLICA
Et
Adminiſtratione
ANGLORVM

Libri primi

CAP. I.

Rerumpublicarum atque adminiſtrationis varias eſſe formas.

QVI de rebuſp. hactenus ſcriptum aliquid literis conſignarunt, in tres imperandi formas puriſſimas & genera maxime præcipua eas contulerunt. primam, ubi in poteſtate unius ſumma rerum eſt, μοναρχίαν Græci dicunt: alteram in paucorum arbitrio poſitam ἀριστοκρατίαν, tertiam populo deſtinatam δημοκρατίαν nuncupant. In hoc ipſo autem (*imperare*) ſupremam longeque eminentem jubendi authoritatem omnes intelligimus. atque illa reip. pars præeſſe dicitur, ad quam vetandi, puniendi, & dirigendi jus ſpectat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Quod regit, conſtituit, & ad imperii rationem gubernat, in quavis rep. juſtum & legitimum eſſe perhibetur, inſtar regulæ cujuſdam, per quam cuncta opificia exigi debent atque examinari. non illam volo Leſbiam, quæ ad lapidem inflectitur, ſed normam potius, qua cujuſq; operis rectitudinem artifices architectique ad amuſſim deprehendunt; illo nimirum conſummatiſſimum opus abſolvente, qui ad propoſitam rectitudinem quam proxime adſpiraverit.

CAP. II.

Quid in quavis rep. juſtum & legibus conſentaneum.

SAtis jam conſtat, ex cujuſque reip. commodo eſſe (perinde atque rerum omnium) ſi in ſtatu ſuo perfectiſſimo conſerventur. quamobrem, qui ad clavum ſedet, ſi quod utile eſt imperet, ejuſque imperium, qui ſic adminiſtrat remp. ſi juſtum putetur, conſentaneum eſt, Thraſymachi definitionem, id nempe juſtum eſſe, quod imperanti magiſque viribus pollenti ſit emolumento (quum de civitate aut repub. dictum uſurpemus) niſi maligne interpretemur, non adeo à veri ſcopo alienam eſſe; quod Plato

Plato exiſtimavit. Cæterum, ut aliud eſt reipſa utile, aliud quod ſpeciem habet; ſic aliquid ſuapte natura juſtum eſt, aliquid quod juſtitiæ imaginem æmulatur. Itaque non minus jubere poſſunt rerump. moderatores quæ interdum obſint, quam qui juſtitiæ tenaciſſimus eſt, ex propoſito non malo peccare, dum quæ male habent corrigere,& publicum commodum promovere,pro virili parte adlaborat. nam quando præter leges conſtitutas aliquid molitur, non injuria ex legum decreto ſupplicio eſt addicendus, utpote qui in leges ipſas commiſerit.

CAP. III.

Rerump. diviſio alia.

CÆterum res iſta adhuc alia dubitatione premitur; ex his quippe gubernandi figuris, quæ ex unius arbitrio, paucorum, & populi voluntate dependent, qui rem ipſam ſeorſim & penitius inſpexerunt, aliam faciunt diviſionem, ſectiſque bifariam ſingulis, juſtam & legitimam hanc, illam iniquam & malam putant. Atque ubi unus aliquis ad gubernacula accedit, rex vocatur vel tyrannus; ubi pauci, optimorum principatus vel nobilium & præpotentium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

factio ; ubi multitudo, reſpublica πολιτεία δημοκρατικὴ vel impotentis plebeculæ dominatus δημοκρατία ἀπάντων.

CAP. IV.

Varietas rerumpublicarum exemplis confirmata.

IN rebuſp. multa diuturnitate productis, & ipſa quaſi ſæculorum vetuſtate caneſcentibus, harum adminiſtrationum mutationes conſpicuas effecit longi temporis varietas. Et Romæ quidem, Romulus, Numa, Servius, manu regia imperarunt; Tarquinius, Sylla, Cæſar, tyrannica. Sub primis illis Conſulibus optimorum principatus emicuit. Patres, interempto mox Tarquinio, indomitam imperandi libidinem (quæ paucorum fuit) ſibi rapuerunt; quemadmodum etiam ante conceſſam populo Tribunitiam poteſtatem, & in ipſo Decemviratu. ſed maxime capitales fuerunt Tresviri, Cæſar, Craſſus, Pompejus; tum Octavius, Antonius, Lepidus. Pulſis Decemviris, populari ſtatim inſtituto vivebant, & longo deinde poſt tempore, lege præſertim Horatii ſive quod alii putant Hortenſii promulgata; *Quod plebs*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſciverit, id populum teneat. Ante occupatam à Sylla remp. & paulo etiam ante C. Cæſaris dominatum, arbitratu ſuo cuncta moderata eſt multitudo. neque enim ferre ætatem poteſt juſto plus inſoleſcens vulgi rabies & injuria, ſed cogente ad id temporum ſtatu, uterum quaſi de tyranno gerit. Harum rerum viciſſitudines, Athenæ, Syracuſæ, Lacedæmon, & reliquæ cumprimis antiquæ urbes expertæ ſunt. cui fato alias quoque regiones fuiſſe obnoxias, quis unquam dubitaverit? ea ſiquidem eſt humanæ vitæ condicio, ut in uno fortunæ tenore non permaneat. NASCENDO, denaſcendo, incrementa nunc rurſum decrementa capiendo, variis demum vicibus & alternationibus nunc morbi cauſam nunc ſpem vitæ facientibus, ad extremum fati diem pervenimus.

CAP. V.

De quæſtione recti æquique in omni republica.

QVOD ſi igitur improbus aliquis remp. procuraverit, ſicut in illis, quas recenſui modo, formis noviſſimis uſu venit (nolo enim hujuſmodi ſtatus tam perturbatos meo calculo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

comprobare) ubi leges pro illo reip. ſtatu conſervando ſanciuntur, quæſtionis eſt, utrum ſine ſummo ſcelere mos gerendus ſit necne, an præſtet illam reip. formam aboleri aut retineri, denique ſit necne boni viri & civis officium, eam ſartam tectam potius quam funditus deletam velle? nam magnis & exaggeratis animis id conſilium allubeſcere perſæpe comperio. Dion res novas contra Dionyſium molitus eſt. itidem Thraſybulus, Brutus & Caſſius; quorum iſti Cæſarem ille triginta tyrannos extinctum ivit. indeque adeo nata ſunt non mediocria rerump. agitandarum ſemina, de quibus, pro eo ac proſpere aut ſecus evenere, vulgus judicat; docti temporum potius opportunitates conſiliaque contemplantur. illud vero exploratiſſimum eſt, leges patrias aut mutare, aut ad earum obſequium ſeſe non accommodare, negotium ſemper cum periculo fuiſſe conjunctiſſimum.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. VI.

Compoſitas eſſe plerumque non impermiſtas reſp.

TAMETSI igitur triplicem adminiſtrandarum rerump. formam eſſe ſtatuimus, quæ per diviſionem bimembrem ſex fiunt: non tamen in eam ſententiam accipi vellem, quaſi reip. aut civilis cujuſquam moderationis ſimplicẽ aut impermiſtam rationem uſpiam gentiũ repereris. verum ex inſtituto ſapientum hoc profectum eſt, qui prima quatuor corpora ſeu elementa, ignem, aërem, aquam, terram, & in humano corpore conſtitutiones etiam quatuor, flavam bilem, ſanguinem, pituitam, melancholiam, in quibus nullam abſque alterius complexu, liberam, aut non caſtigatam (repugnante ut fit natura) quęrendo inveſtigaveris, ſubtiliter invenerunt. rationis enim ea vis eſt atque efficacia, ut nativum cujuſq; rei ingenium ita uti eſt ſincerum illibatumque contempletur. Remp. ita nullam offendes, quæ ex illis quas ſupra diximus formis illibatam ſervet integritatem: ſed illarum quaſi contubernio vitiata, genus nomenque partis, quæ plus poteſt, ſequitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. VII.

Regis definitio & Tyranni recitantur.

RErum ſummam ad unum aliquem delatam poteſtatem regiam eſſe perhibent, qui vel natalium ſplendore vel ſuffragiorum prærogativa, per conſentientem Populi voluntatem, eam adeptus, patriis legibus atque ex arbitrio boni viri ipſam adminiſtrat, ad publicum ipſius compendium & ſuum ſimiliter attentus. Tyrannum appellant, qui per vim abſque conſenſu populi nactus principatum, leges pro libito figit & refigit, accitis in conſilium nec ſemel civibus, & rem communem ſuis gentilium familiariumque commodis poſtponit.

Inter iſtas boni principis & tyranni, aſſignatas deſcriptiones triplex eſt diſcriminis nota: adquirendi dominatus modus, adminiſtrandi forma, ipſe denique adminiſtrationis ſcopus in quem collimat. ſic ut tyranni perſonam induas, dum affectas imperium; regiam, dum geras. quod in Octavio & fortaſſis in Sylla etiam obſervabis. quippe ambo crudelitati & tyrannidi nihil reliqui facientes, ad eum honoris apicem aſcenderunt, unde poſtea reip. in meliorem imagi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

imaginem tranſmutandæ vehementer viſi ſunt inſudare. Alium, titulus regem facit, regimen tyrannum. quales Neronem, Domitianum, & Commodum fuiſſe, narrant hiſtorici. quippe illis jure ſucceſſionis Imperatoria purpura deſignata eſt. in principalibus officiis poſtea verſati, fœdiſſimæ tyrannidi ſe dediderunt. id quod Neroni à quinquennio, Domitiano Commodoq; perbrevi temporis intervallo, recentibus honoribus auctis, contigiſſe conſtat. Alii denique regnum per legitimos tramites adeunt, ac finem ſibi rege dignum ob oculos proponunt, quos adminiſtrandi tamen ratio tyrannos efficit, quales à Cæſare & Octavio permultos Imperatores & pontifices Romanos etiam nonnullos fuiſſe nimis liquet.

Atque hanc exlegem poteſtatem ſibi ex plebiſcito debitam aſſerunt Imperatores. quod omnium primus C. Cæſar aut Octavius adeptus eſt, utpote quum ei & in eum omne ſuum imperium & amplitudinem populus contulerit. Papæ poteſtas CHRISTO nititur (in cujus univerſum jus ſucceſſiſſe ſe gloriatur) cui omnis poteſtas data eſt in cœlo & in terra. qua tamen in rè orbem Chriſtianum, in ſacroſancta Concilia coactum, parum ſibi obſequentem habuit; qui eam pote-

ſtatem

ſtatem vel ἀριστοκρατίαν vel legitimum regnum eſſe jubet, & ſolutam illam legibus autoritatem, ceu injecto in os fræno, temperandam ſtatuit. Non deſunt, qui eandem ſuper Galliæ regibus, nonnulliſque Italiæ principibus & aliarum rerump. præfectis ſententiam ferunt, quando ab his ſine conſenſu populi leges conſignari & reſignari, pecunias & ſtipendia populo tributim indici pro ſua & amicorum opinione, liquidiſſime conſtat. *Populum* interea non abhorrente ab ingenio verbi ſenſu) integrum reip. corpus voco, tribus quaſi claſſibus diſtinctum: qui Ludovicum ejus nominis XI. increpare ſubinde non veretur, quod ille regiam Galliarum adminiſtrationem in παμβασιλείαν nulliſque legum repagulis coërcitam potentiam primus dicitur invexiſſe. ſolitus eſt quippe jactanter affirmare, ſua potiſſimum opera regnum Gallicanum quaſi de tutela ad plenam pubertatem redactum eſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. VIII.

De rege abſoluto.

NOn deſunt etiam, qui παμβασιλείαν Græcis nuncupatam, non tyrannidis ſpeciem aliquam, ſed puram putam regiæ dignitatis amplitudinem, eamque cuilibet Principi indultam eſſe licentiam, modo ſuo jure uterentur, prolixe affirmant.

De poteſtate regia (βασιλεία νομική) legum habenis repreſſa nihil inpræſentiarum habeo quod definire velim. Cæterum immunis illa poteſtas, quemadmodum in difficilimis belli temporibus ubi omnia armorum ſtrepitu circumſonant, legibuſque indictum ſilentium videas, non poteſt eſſe non valde opportuna; ita in pace eam ſi adhibeas, vide ne tibi exitio ſit, & populum in diſcrimen perducas. hujus rei cauſa, ſi Platonem conſulas, humanæ naturæ labes eſt quædam & corruptela, quæ effrænem illam nulloque legum nexu obligatam ſublimitatem, niſi nimio interdum faſtu arrogantiaque intumeſcat, ferre non poteſt.

Sapienter idcirco Romani Dictaturam

nemi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nemini ultra VI menſium moram decretam voluerunt (nam ſine provocatione Dictator imperabat) quam Græcorum nonnulli legitimam pro tempore tyrannidem appellitarunt. Ariſtoteles (ſi ſatis memini) qui cæteris rerump. ſcriptoribus judicii diligentiæque palmam præripuit, ad unius regiæ adminiſtrationis formam, hanc retuliſſe videtur. cæterum in idem redit. primis ſiquidem temporibus penes Reges ſummum jus fuit: quos vel gentilium ſuorum antiquiſſimos Principes, (quales Adamum Noachum, Abrahamum, Iacobum, Eſavum,) fuiſſe conſtat, in liberos & mancipia ut par eſt libere dominantes: vel apud barbaras & ſtupidas nationes in illo rudi ſæculo aliquis enituit, qui prudentia uſu ſingulari, res plurimas pro multitudine alenda tuendaque excogitavit, juſtitiam coluit, reliquiſque omnibus ita præſtitit ut cæteri, ſi cum illo conferrentur, mera eſſent jumenta: cui propter illam naturæ præſtantiam, tributam in reliquos poteſtatem, defuncto quin etiam peneque adhuc ſpiranti divinos honores adſcriptos, VATISque honorem inditum quis dubitet? hinc eſt, quod Iudæi Moſem, Ioſuam, ſuoſque Iudices, ut Samuelem Romani Romulum, Nnmam; Græci Lycurgum, Solonem; Zamolxim Thra-
ce-

ces; Arabes Machometen; iſtis honori-
bus inſigniverunt.

Hoc genus imperii tyrannidem Græci vocant. quod nomen plerique, dum regnare cœpiſſent, propter inſolentiam & ſuperbiam, inſignem injuſtitiam, neglectum reip. ſtudium, infame ſuis facinoribus effecerunt; cædibus, adulteriis, rapinis, non in res & fortunas modo, verum etiam in liberos & uxores, per ſummum dedecus graſſantes. unde non paviſſe populum (quod boni paſtoris eſt officium) ſed deglubiſſe, immo lurconum & helluonum more totos devoraſſe, proprium videbatur tyrannorum inſtitutum. inter quos etiam, alios, qui divinam religionem & cultum omnem numinis contemſerunt, alios, qui dæmonum more vitam inſtituentes nefandis ſceleribus ſeſe obſtrinxerunt, & tamen in ſacroſanctum Deorum cœtum referri ambiverunt (Dionyſium, C.Caligulam, Domitianum, in teſtes appello) neſcire nemo poteſt. ex quo factum videmus, am adminiſtrandi ſpeciem, ſub initium non malam, abutentium vitio, maculam contraxiſſe; adeoque Græce, Latine, Anglice, tyrannum inter & regem improbiſſimum omnino non diſtingui, quando neque ſalutem publicam procurare, ſed ſuas amicorumque fortunas amplificare,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

care, fœdam & cruentam libidinem ex- plere, poſthabita interim omni numinis religione, & conculcatis legibus, nihil intereſſe exiſtimat.

CAP. IX.

De Regis etymo, & adminiſtratione Anglorum.

MAjores noſtri & Saxones, quibu nos patrii ſermonis originem & natales noſtros debemus, voce diſſylla ba, ejus ſummam authoritatem, quen illi *Kyning*, Angli monoſyllaba *King* d cunt, efferre ſoliti ſunt. cujus verbi or ginem, utrum ab eo, quod plus ſapiant intelligant, an quod plus cæteris poſſi Principes, haud facile dixerim. illud cer juris eſt, quædam utriuſque vocabu quaſi veſtigia, uſu pene quotidiano d trita adhuc uſurpari. nam & virum pr dentem ſcientemque *a cunning man*, & poſſum hoc facere, *I can doe this*, Ang ſuo ſermone retinent.

Quantum ego antiquas recentiore que hiſtorias non ſegniter evolven poſſum conſequi, non reperio gente hanc noſtram alia præterquam regia a thoritate uſam eſſe: qua ab initio in pl res partita principatus, dum diverſi p

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſe quiſque regia manu provinciam ſuam gubernarunt, nec ſuperiorem aliquem, cui obſequium & clientelam perſolverent, agnoverunt, per bella demum inteſtina & civilia victo jus omne detractum penes victorem fuit, totumque in Monarchæ arbitrium ceſſit. Cæterum neque jus regni cuiquam in terris Imperatori, Pontifici, Principi, acceptum referunt Reges Angliæ, utpote Dei beneficio populique voluntate & conſenſu lecti & renunciati. quanquam IOHANNES, facta in ipſum nobilium conſpiratione, & Delphino ipſis ſuppetias ferente, graviter afflictus, rebuſque ſuis prorſus diffidens, quodque infenſiſſimum ſibi adverſarium pontificem Romanum expertus eſſet, qui ipſis animabus & conſcientiis ſubditorum dominabatur, ubi parendi neceſſitatem ſibi impoſitam vidit, ſceptrum in Pandulphi manus tradidit, rurſumque ab eo ceu pontificis vicario, fidem certamque penſionem in ſingulos annos pactus, accepit. Sed factum illud poſtea neque populi juſſu confirmatum, neque III Ordinum in conſeſſu Parliamentario decreto comprobatum, Regem ipſum nedum ſucceſſores obligare non potuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. X.

Quid ſit reſp. & quæ eius partes, explicatur.

ATque ut propoſiti noſtri ratio magis eluceſcat, adhibenda prętere a eſt reipub. in partes ſuas alia diviſio.

Remp. igitur, hominum liberorum in unum coactam multitudinem, mutuis inter ſe voluntatibus & pactis conventis conſtantem, ut ſe domi militiæque ſartam tectam tueatur, eſſe definimus. Nam copias militares nemo (ut opinor) rempublicam dixerit, quæ poſtquam rem ſtrenue fortiterque geſſerint, ſocietati ſuæ confeſtim renunciant. Quod ſi aliquis v aut x ſervorum cIↃ in poteſtate haberet (quemadmodum Romæ nonnullos fuiſſe perhibent hiſtoriæ, qui tot mancipiorum grege abundabant) quibus juſtum & clementem dominum ſe præberet, non propterea fundatam ex hac colluvie civitatem diceres, tametſi per urbes viroſque deſcripta eſſet. quicquid enim per ſervos adquiritur, totum id in peculio domini eſt. accedit ad hæc eorum inſuper authoritas, qui his de rebus graviter ſcripſerunt, ſervos domeſticos (ſi vitæ & rationis uſum excipias)

patris-

patriſfamilias inſtrumentum aſſerentes, ut fabri ſecurim,ſerram,celum,&c. quibus ipſe ſic proſpicit,non ut ipſorum utilitati & commodo ſed ſui ipſius inſerviens. Non abſimili ratione dicam,aratrum, currus, equos, boves, aſinos, in bonis agricolæ eſſe, in quibus ille curandis licet exactam operam & diligentiam adhibuerit, conflari tamen ex his remp. quis poteſt ſic deſipere ut unquam opinetur ? domini quippe res agitur , non jumentorum, quibuſcum nulla juris humani aut officiorum civilium intercedit communio. vaſa ſi cum figulo litigent quis ferat ? quin potius inſulſas querelas illas, cur in hanc imaginem me finxiſti, aut cur me confregiſti, non execretur? par eſt omnino mancipiorum condicio. ære noſtro redemta ſunt: (vitæ rationiſque beneficium illis non detraho)inſtrumenta ſunt : illa ego ex jure Quiritium mea eſſe ajo : caput in ordine civium non habent: in patrimonio meo ſunt & cenſu meo. Quod niſi alia adminiſtrandi ratio apud Turcas ſit quam ut præ ſe ſuiſque cæteros omnes vernarum loco habeant(quod de illis ſcriptum invenimus) jure dubitem , utrum illi inter ſubditos regi an inter ſervos domino ſubjectos habendi ſint, quibus Turca præter fas & jus omne pro libito & voluntate præeſt,

hoc unum affirmare auſim, antiquiſſimorum Græcorum neminem imperium tam herile & barbarum reip. aut πολιτείας appellatione ornare voluiſſe.

CAP. XI.

Familiæ origo & initium.

PORro ſi ea, de qua diſſeruimus, ſocietas inter liberos homines contrahatur, quin ad minimum ex duobus tantum componatur, ratio ipſa renuit.

Finitimus naturæ ordo ab individua viri & uxoris conjunctione auſpicatus ad uberiorem inter homines benevolentiam conciliandam valet. utrique rerum familiarium præfectura incumbit, pro vitæ inſtituto multum diverſa. virilis muneris eſt, rem familiarem augere, in publico verſari, vim & injurias propulſare; fœminei, parta conſervare, domi ſe continere, ſobolem & familiam alere, mundiciem & elegantiam in ædibus curare. ita quippe natura comparatum eſt, ut ſua ambobus officia recte accommodentur. ita virum, ſeverum, fortem, intrepidum, formæ negligentem, liberalem videas; fœminam, imbellem, timidam, ornatam, formæ indulgen-

dulgentem, parcam & tenacem. alter alteri ſic præſtat ingenii & ſapientiæ dotibus, quæ utriuſque ſunt propriæ, ut quæ ſuo incumbunt muneri felicius expediant. abſque hac viri & mulieris copula humanum genus citiſſime abſumeretur. Atque ad hanc ſocietatem colendam non inſtituti, ſed à natura ſic imbuti ſumus, ut Philoſophorum omnium facile princeps non dubitarit affirmare, hominem uni potius velle quam pluribus adhærere. ac licet inter cuncta animalia homo maximam prudentiæ & aſtutiæ ſpeciem præ ſe ferat, non tamen uſpiam abſque officiorum civilium commercio vitam tranſigere poteſt. homo ſolus, ut placet Ariſtoteli, aut belluinam aut certe divinam conditionem æmulatur.

Ac mihi quidem videtur, in familiis ſic conſtitutis primam ariſtocratiæ faciem inter homines eluxiſſe, in qua pauci præſtanteſque viri in republ. cum imperio ſunt, nunc jubentes nunc parentes invicem.

Id quo facilius temperari poſſet, DEVS OPTIMVS MAXIMVS pro immenſa bonitate ſua, viro ingenium, robur animumque addidit, ut fœminas propter rationem & vim dicto redderet audientes; mulieri decus, venuſtatem, le-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nocinantes verborum blanditias, ut per ſummam benevolentiam viris etiam præciperet. ita fit, ut dum quiſque mutuas obſequendi imperandique operas tradit, rem domeſticam & familiarem ſimul ambo adminiſtrent. Sub familiæ jam appellatione, virum, uxorem, liberos, mancipia, famulos, pecus, ſupellectilem, reliquaque, quæ in bonis recenſeri ſolent, complector univerſa, quamdiu juncta ſimul permanent. Sed neque hoc Ariſtocratia, niſi contracta ad verbam ſimilitudine, vocari poteſt. eſt enim domus una, & minuta quaſi ſcintilla, illius imperii ſpecimen nobis repræſentans.

CAP. XII.

Regni origo & initium.

QVoniam vero commune rerum omnium eſt, ut ab ipſo ſtatim ortu aut amplificationem capiant aut diminutionem; aucta jam (ut fit) & per procreationem prolis numeroſiore facta familia, ut ſub eodem tecto non facile omnes contineantur, liberis quoq; ipſis ad juſtam proceritatem prudentiæque quaſi metam matureſcentibus & iccirco imperium magis expetentibus, parentes

eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

eos per paria domo propellunt, ut tanquam novi ſurculi alibi radices agant altiſſimas. ibi vero ex liberis nova ſtirps producitur, indeque aliæ ex aliis prodeunt familiæ. unde per unius primum, deinde per alterius inſitionem, poſt interjectum aliquod temporis intervallum, contubernia in villam, villæ denique in civitatem progerminarunt. ſic, ubi cives, pagani, vicilli, in unum convenerunt, ſinguli pro communi ſalute excubantes, arctiſſimoque ſocietatis vinculo inter ſe colligati, & ſupremo generis autori ceu parenti principatum deferentes, genti nomen dederunt. Ex hoc fonte manare mihi videntur non urbium aut oppidorum modo ſed imperiorum etiam & nationum omnium ſcaturigines. quamdiu enim proavus ille in vivis erat, & ad remp. capeſſendam non plane ineptus, flagitium certe quam quod morte vindicandum eſſet atrocius admiſiſſet, ſi liberorum quiſquam cum ipſo vel in certamen honoris & dignitatis venire ſuſtinuiſſet, à quo vivendi beneficium hauſiſſet.

Talis proinde mihi videtur vivum & expreſſum abſoluti Principis exemplar & imaginem præ ſe ferre. quippe illos filiorum & nepotum loco omnes diligebat, illos non minus quam tenellas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

corporis ſui particulas fovebat, demum omnia melius procurabat, quo cæteris uſu & ætate plus pollebat. viciſſim hi ipſum ut parentem optimum ſuſpiciebant, propter conſilii prudentiæque opinionem reverebantur, illius dicto auſcultabant, non aliud oraculum in rebus arduis conſulebant, diras & imprecationes ejus, non minus quam ſi tremenda eſſent numinis divini effata, metuebant. quos ille diſciplina magis quam ſupplicio in officio continebat; ratus nimirum id quod res eſt, quibus illi affecti eſſent, ſe quoque iisdem pœnis tangi & conturbari.

CAP. XIII.

Status optimatium origo & initium.

SEd poſtquam ille è vivis exceſſiſſet, ſtatim filii fratreſque, non eam cuiquam reverentiam exhibentes quam ſolebant ſeni, neque parem aut ſpem aut fiduciam de cujuſquam prudentia benevolentiaque habentes exortis interdum vel inter fratres ipſos litium & contentionum ſeminibus, quo tamen exterorum injurias propulſare poſſent, cœperunt conſilium ſimul capere, atque alternis vicibus imperii molem ea lege ſuſcipere, ut neque poteſtas ſolitudine vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

mora corrumperetur, neque ſpretum aut omiſſum ſe quiſquam indignaretur. atque ſic inventa eſt ratio, qua, ſi quiſquam propter inſcitiam in munere magiſtratus obeundo fuiſſet incautior, aliis exemplum præberet, ne in eundem imperitiæ ſcopulum iterum impingerent. interea, ubi uſus efflagitabat, ſuper communi ſalute & privatis negotiis ſententiæ patrumfamilias rogabantur. unde ad paucos & in ſua domo primores viros, natalium conditione (tametſi non facultatibus) facile conferendos, pervenit imperium in proprios lares. ſpectabant ad illos etiam crebræ pro cauſa publica diſquiſitiones, & legum condendarum ſumma authoritas. ita penes optimos quoſque & prudentiſſimos reipublicæ moderatio fuit, quibuſcum cæteris, ſi maxime vellent, nullus erat certandi locus, occaſio nulla, niſi omnem pariter ætatis, conſilii, opum, generiſque prærogativam illis præripere vellent. anxie ſcilicet id agebant patres & præfecti, quo gentem non ſecus quam liberos quam nepotes alerent & foverent. nam qui in ipſorum jura ſuccederent, qui famam nomenque ad poſteros propagarent, quique ex mortalibus facerent immortales, alios non habebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Atque in eam curam vehementer in cubuerunt majores noſtri ut gentile ſuos eadem virtute contra peregrinas & incultas nationes, quibuſcum nullam ſermonis aut ſacrorum conſuetudinem haberent, quaſi cum beluis depræliatur defenderent.

Hinc, niſi falſum conjicio, imperan forma profluxit, quæ in paucorum arb trio poſita, græce ἀριστοκρατίας latin ſtatus optimatium nomen ſortitur.

CAP. XIV.

Status popularium origo & initium.

IAm vero, ut ſuus cuique rei terminus à tempore eſt aſſignatus, ſublatis è medio fratribus, & in magnam indies multitudinem ſuccreſcentibus eorum liberis, languenteque inter tot æquales per ſeniorum (ut fit) vel mortem vel vitium quæ patribus debita eſt reverentia, ſingulis quoque pro officio præmium educationis ſuis parentibus majoribusque adſcribentes; in tam numeroſa prole, ubi tanta eſſet æqualitas, fieri omnino non potuit, ut paucorum imperio omnes ſe ſubjicerent. nam cum duæ potiſſimum res ſint, de quibus inter ſe homines contendunt, honorem intelligo & utilitatem,

em, nemoque ingenui ſaltem fidentiſ-
ue animi non gravetur in altero ſe eſſe
eglectum, per ſummam inde neceſſita-
em ad id impulſi ſunt, ut magiſtratuum
præfectorumque creandorum jus penes
partem eſſet numeroſiorem. ita ſeu vice
ſeu forte facta eſt cuilibet remp. capeſ-
ſendi poteſtas decerpendique ſi quod in-
de emanaret commodum. quiſquis dum
natales ſuos ad illum primum generis
authorem referre poterat, credebat ſe
hac ratione nemini eſſe inferiorem. pro-
que rebus præclare geſtis aut cuncti aut
tantus ſane numerus quantus dici puſil-
lus non poterat inſtabant. quod ſi ſupra
reliquos imperium habere pauci voluiſ-
ſent, conſpirantes inter ſe cæteri illos
confeſtim ſuperare aut extrema pati coë-
giſſent. ex quo non temere accidit, ver-
tendam eſſe denuo reip. formam, quem-
admodum prius ab unius arbitrio in
paucorum, ita ab his in multorum ma-
nus perventuram. Singulis tamen cœ-
tum civilem conſervandi, ſuæ nationis
authoritatem tuendi, ſeque contra alios
defendendi, ſemper idem ſtudium fuit;
certantibus interim inter ſe de poteſtate
& imperio, quis inter illos de rep. melius
meritus audiret: cujus rei non aliunde
argumentum deducebant, quam ex ma-
giſtratu bene defuncto.

Atque,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Atque, niſi me fallit animus, primu iſte eſt & naturæ maxime convenien popularis imperii ortus, quod Græc δημοκρατίαν appellabant, Latini fuſiu rempublicam; alii, populi cenſuſque po teſtatem: ſed quam Latine, ipſi viderint

CAP. XV.

Remp. populi ingenio eſſe accommodandam.

EX his quæ dicta ſunt, liquido conſtat, mutationes in formis politicis à natura potius quam ab ambitione malitiave profectas eſſe, & accommodatam populi ingenio adminiſtrationem eſſe debere. atque, quemadmodum ſingula hæc tria rerump. genera cauſas in natura poſitas habent, ita, ubi pro civium indole, id quod maxime convenit, adhibetur (ut ſi veſtem corpori aut aptum pedi calceum induas) mox illud civile corpus tranquillum eſt, & oblectationẽ haurit ex illa quiete cum utilitate conjuncta. quod ſi per ſpeciem politiæ à civium moribus abhorrentem eos gubernare velis, tum veluti calceus, ſi pede minor erit aut major, ipſi incommodus eſt & inter eundem obeſt, ita ſi quis, contra quam ipſi volunt, per ſummam tyranni-

dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

m civibus imperitaverit, (ſit licet exi- iæ alioquin bonitatis aut labeſcant ili- , aut ſerviliter ſe gerant, aut nunquam ius deſiſtant, quam regem ipſum & i eos debellarunt aut ſe denique perdi- runt. Eſt etiam aliud genus hominum, i ſi præfuerit nemo, quaſi jugo ſolu- m quid faciat plane ignorat. itaque r inſolentiam, ſuperbiam, deſidiam- ue, ad facinora & omne genus ſceleris oripiunt, & ſpargunt ſe diffunduntque, aut ſtolida quadam ambitione & rivatis inimicitiis mutuo ſe perimunt. a vero, quæ diximus, pleniſſime confir- nant omnium ætatum gentiumq; con- riptæ hiſtoriæ, ut de Græcis, Romanis, amnitibus, Danis, Vandalis, reliquiſque onſtat.

Cæterum nollem quenquam ſic exi- imare, quaſi omnes rerumpublicarum dminiſtrationum formas per hujuſmo- i propagationem & ſobolem gemma- cere affirmaverim. ſæpe etenim, poſt- uam diu bello diſceptatum eſt, Impera- or, qui exercitui è diverſis nationibus onflato præfuit, captus ejus loci quem xpugnavit amœnitate, dum illic mora- ur, remp. & regnum fundando ponit. ta Gothos & Longobardos in Italia, in Gallia Francos, in Hiſpania & in aliqua Galliæ parte Germanos, in Britannia

majo-

majore, cui nunc nomen eſt Anglia, Saxones feciſſe conſtat. quando autem Princeps ille moritur, tum nobiles, re primum deliberata, regem alium deſignant; aut ſummam reip. in plures præfectos partiendo deducunt; atque ita feciſſe Longobardos in Italia, in Anglia Saxones recepimus: aut imperium populare amplectuntur; ut Helvetii in ſuis diœceſibus: vel poſtpoſito multitudinis principatu, dominium ad paucos referunt; quod Patavini Veronenſes & Veneti facere conſueverunt.

CAP. XVI.

Partes & perſonæ reip. diſtinguuntur.

SEd ut omnia clarius eluceſcant, exoritur alia in partibus reip. diviſio. parum quippe eſt, ſi quis eam pluribus familiis prognatam, unde villis origo eſt, arbitretur; aut ex oppidorum vicorumque multitudine regnum enaſci; quodque pro civibus tantum liberi habendi ſint, non ſervi, quibus, ceu inſtrumentis & facultatibus aliorum, nulla eſt in caput liberum poteſtas; quodque fœminas itidem arcerimus, quæ, ſi naturam ducem ſequantur, domi ſeſe continere, liberos tollere, rebus cæteris non immiſce-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſceri, inter cives magiſtratu non fungi
licerunt; niſi ubi potior habenda eſt
tio generis, quam ſexus, quam ætatis,
ando honos ſtirpi adhæret; ut Regem,
ucem, Comitem eſſe. (quod tamen de
egina abſoluta, Duciſſa, & Comitiſſa
ctum puta, quæ non quod Regi, Duci,
omiti nupſerunt, hunc titulum præfe-
nt, ſed quod ad eas ceu ad proximas
gitimaſque hæredes jure ſanguinis per-
neat. eadem namque apud illas in re-
io, ducatu, comitatu authoritas eſt,
uæ viris juſta ætate, ipſi licet fœminæ
erive fuerint. plus enim valere debent
e natalium ſplendor & jus, plus regni
lus & incolumitas, quam vel tenella in-
ntum ætas nondum tractandis regni
ubernaculis ideonea, aut ſexus fragilitas
ublicis negotiis non adſuefacta: à qua-
um latere viros cordatos graveſq; nun-
uam diſcedere omnes arbitramur; qui
ptima quæque ſuggerendo, ubi uſus
oſtulat, ſicubi quid deeſſe vident, ipſi
xplent.) Totum hoc quod ſupra nomi-
avimus ſatis non eſt. ſed eorum, qui in
ep. verſantur, alii munera in civitate ſu-
tinent, alii expertes ſunt: illi magiſtra-
us, hi privati dicuntur. Huic non abſi-
nile fuit illud Romæ diſcrimen, inter
patritios & plebejos longo inter ſe tem-
pore diſſidentes, ubi interim hi per mul-
tos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

tos annos ab omni officio excluſi ſun
donec par atque æqua fuit apud utroſ
magiſtratus conſequendi authoritas.

Erat quidem & alia diviſio, in ſenat
res, equites, & plebem; ut apud Græc
illa in εὐγενεῖς ϗ δημοτικοὺς, hodiequ
apud Gallos, les nobles & la populair
gentils-hommes & villanies. ſed hic i
Anglia in quatuor genera diſtribuuntu
nobiles nempe, cives, plebejos, artifice
& operarios. Inter nobiles primo loc
REX, tum Principes, Duces, Marchio
nes, Comites, Vicecomites, Barones re
cenſentur. atque hi κατ' ἐξοχὴν ipſ
Nobilitas vocantur, & porro *Domin*
virique Nobiles audiunt. hos proxim
ſequuntur Equites aurati, Armigeri, &
Generoſi.

CAP. XVII.

De primaria nobilitatis Anglicæ parte, quæ eſt nobilitas major.

DVces, Marchiones, Comites, Vice-
comites, Barones, aut iis honoribus
à Principe affecti ſunt, aut quia hære-
des filii ſunt & parentes ſuos proxime
attingentes, illa dignitate exornantur.
nam & Ducis filius natu maximus ipſo
patre ſuperſtite *Comitis* nomen uſur-
pat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

pat, & Comitis filius nomen titulumque *Vicecomitis* aut *Baronis* (imo etiam pro indulta dignitatis conditione *aliud*) ſortitur. dumque de promovendo aliquem ad novos honores loquimur, ipſos intelligimus donationis codicillos, in quibus propter obſequium & operam narratur Princeps aliquem velle decorare. ſed illa amplitudo in prolem maſculam ut plurimum traducitur. Cæteros nobilium filios ſummo jure *Armigeros* eſſe dicimus. pervulgato tamen ſermone quoſvis Duce & Marchione prognatos, ut & filium Comitis ætate provectiorem, DOMINOS appellamus. quæ vox niſi aliquibus interdum ad ſummum officium evectis conveniret, ad alium certe quam ad præcellentem Baronum ordinem non pertineret.

Barones noſtri Romanis ſenatoribus reſpondent, illorum patriciis noſtri nobiles, quando patriciatus vel ſenatores vel ſenatorum filios deſignabat.

Senatorum cenſus aliis temporibus alius fuit. apud Anglos nemo ad Baronis faſtigium efferri ſolitus eſt, ſi annuis redditibus auri puri clↄ libras vel marcas erogare non potuerit.

Vicecomes, Comes, Marchio, Dux, quoniam honore cæteros longe antecellit, etiam amplificatam pro dignitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

fortunam habere eum neceſſe eſt. quod ſi de proventibus illis propter inopiam aliquid decedat (quis enim præſtare poteſt diuturnam divitiarum poſſeſſionem?) jacturam tamen fieri dignitatis leges non ſinunt. quanquam ſi inſigni aliquo damno affectus fuerit, ut Senatores Romani à ſenatu amoti ſunt, ita nullus huic locus in ſupremo Comitiorum conclavi reliquus erit.

CAP. XVII.

De ſecundaria nobilitatis Angliæ parte, quæ eſt nobilitas minor: & primum de Equitibus.

EQVES AVRATVS nemo naſcitur, non REX ipſe, non Princeps. primogenitum Regis filium VValliæque Principem, PRINCE Anglice κατ᾽ ἐξοχὴν denotat: quamvis REX hanc ipſe vocem ſibi cum liberis ſuis ducibuſque communem audire non dedignatur. atque in eo, quod nunc dicturus ſum, non plane alienus eſt à noſtro Gallicus loquendi mos. nam cui proximæ ſunt in regno ſuccedendi partes, ſi hæres filius fuerit, DELPHINVS, ſin regibus propinquitate conjunctus, MONSIEVR. apud nos Anglorum REGIS filius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

filius ætate major, THE PRINCE appellatur.

Cæterum Equites, vel ante pugnam virtutis augendæ gratia, ut fortunam belli alacrius periclitarentur, vel à pugna, re præclare fortiterque geſta, viriles animos cohoneſtandi ergo; vel in pace denique, propter aliquam fortaſſis operam inſigniter navatam, vel ſpem bonam quæ de illis concipitur, militari cingulo exornantur. ſed neque omnes eodem modo fiunt. nam interdum, qui REGIS judicio admodum probantur, ipſe equites eſſe jubet. interdum ex mandato & authoritate REGIS, interdum pro legati arbitrio, qui copiis militaribus cum ſumma poteſtate præeſt, inſigniuntur.

Atque iſte ordo aliqua ex parte equitibus Romanorum reſpondere videtur. nam in pleriſque convenit, quantum noſtra reſp. illam exprimere valebat, licet in nonnullis fuerit alienior. ſiquidem ita natura fert ut rerump. nulla ſibi diu conſtare poſſit, nedum alteri congruere. & ob ſocietatem civilem aliquid accedere vel de ea viciſſim detrahi fatale eſt: proque temporum diverſitate alios mores poſtulante, aut hominum ingeniis res novas ſubinde affectantibus, quod vituperio dignum eſt emendatur. Equites

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Romam ex cenſu,hoc eſt,pro modo fa
cultatum & rerum ſuarum eligebantur
idem etiam plerumque in Anglia ſole
obtinere , ubi hanc fortunæ amplitu
dinem annui illorum reditus ſuſtiner
queunt. Neque tamen omnes Equites le
gebantur , qui cenſum equeſtrem poſſi
debant : quemadmodum neque in An
glia uſuvenire ſolet. illorum etenim di
gnitatem hanc propriam eſſe REX vo
luit, quos ille potiſſimum honore proſe
quendos ſtatuit. penes arbitrium Princi
pis in utraque rep. fuit equitum nume-
rum definire.illud autem,in quo noſtro
ab equitibus Romanis ſuperari facile
concedo, equus fuit publicus. nam no-
ſtri pacis militiæque temporibus ſuis
ſumptibus equum alunt. Cenſum eque-
ſtrem apud Romanos diverſis tempori-
bus haud uniuſmodi fuiſſe accepimus.
ſed in Anglia ex antiquæ legis inſtituto,
qui XL libras *Starling* in ſingulos annos
queat expendere, inter ipſas REGIS in-
augurandi ceremonias , ejuſve filiæ nu-
ptiis, aut ea tempeſtate , ubi filii Princi-
pis equeſtri dignitate inſigniuntur , aut
ſicubi magnæ rerum occaſiones ſe inge-
runt , edicto REGIS eques jubetur eſ-
ſe , aut [* ſi nolit *] mulctari pecuniis;
quas plerique interim non tam hono-
rum , [* quorum ſumptus ipſa mulcta
gravio-

graviores eſſe reputant *] quan divitiarum cupidi libentius perſolvunt. nonnulli, qui illo honore indigni cenſentur, tametſi divitiis abundant ſatis & illam dignitatem ambiunt maxime, & voto ſuo privantur & XL librarum *Starling* diſpendio plectuntur. has ſi ad ejus temporis examen aliquis ſubducat, in quo mos iſte primum ſuccrevit, haud pauciores C & XX libris noſtratibus inveniet: quod ego fuſius in illo libro declaravi, qui de pretio nummorum circumfertur. Videntur Romani in duos ordines rempub. ſuam diſtribuiſſe, cum SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS inter ſcribendum uſurpabant; adeoque populi voce, equites plebemque complexi ſunt. ſic, ubi SENATVS POPVLVSQVE ANGLIGANVS dicimus, equites, armigeros, reliquos item nobiles, cum civibus, municipibus, & plebejis, una voce denotamus. In LL. ſanciendis conveniunt in *Senaculum* Reguli una cum Archiepiſcopis & Epiſcopis, præſentibus pro tempore & præſidentibus ipſis REGIBVS & REGINA. Equites, cæteraque nobilium multitudo, cives quoque & municipes, ſuper graviſſimis regni negotiis ad deliberandum adhibiti, ſeorſim in domum aliam congregantur, quæ *populi concio* appellatur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ut clarius poſthac deſcribemus de Parliamento acturi.

Dubitationi locus eſſe poſſit, unde hoc nomen *Knight* factum ſit, etſi quid præterea amplius ſignificet quam apud latinos *miles*, quod reſpondet anglicano *à Souldier*. vox iſta *Souldier*, ex eo potius deducta videtur, quod eſt *Sould* & *Paiment*, hominemque ad pugnam conductum, & ſtipendiarium indicat: tametſi Cæſar in commentariis ſuis eos ſoldures vocat gallice, qui vinculo quodam & juramenti inter ſe ducemque ſuum religione conjunguntur. quam ſi Germani rationem ſequerentur, fieri potuiſſet, ut qui operas & virtutem ſuam ſtipe non locaſſent, verum propter aliquam generis ſui efferendi ſpem (utpote homines ex eadem gente prognati) ſuis impenſis victitabant, & hujuſmodi juramento perſancte ſe aſtringentes militabant, fortaſſis hi κατ' ἐξοχὴν *Knights* aut militum nomine perhiberentur: quando apud Germanos aliqui *Landts-Knechts* dicuntur, quaſi cohortis gratuitæ milites: quanquam hodie pleraque illorum pars ſit mercenaria. aut forſan, quod qui circa Principem proximi erant, quaſi ſervi de reliquis lecti, & delibati ſatellites, germanico ſermone *Knechten* appellati, (quod perinde eſt ac ſi ſervum

dicas)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

licas) quia fideliter deſerviebant, in argumentum honoris cœpta eſt deinceps vox uſurpari & notam viri militaris. in hac re quod ad linguam noſtram toties mutatam attinet, ſententiam meam non fero. illum nunc dierum anglice vocamus *Knight*, quem Galli *chevalier*. latinique *equitem* aut *equeſtris ordinis*.

Et quoties equeſtri dignitate quiſquam decoratur, genu nixus, enſeque evaginato in tergum aut in humeros ictus eſt loquente in hæc verba Principe, *Soyez chevalier, au nom de Dieu*, cui olim *Divi Georgij* adjiciebant; & priuſquam in pedes ſe attollit, *avancez*. Atque iſte cingendi uſus uti jam obtinet, ita ſemper cingendi equites non creandi phraſis longe fuit antiquiſſima.

Equites Balnearij, in ipſis Regum ſacrandorum celebritatibus, non ſine prolixis & curioſis ceremoniis inſigniuntur.

Equites Vexilliferi in acie fiunt, abſciſſa ſcilicet vexilli cuſpide in formam ſigni militaris. unde ex equite cœlibe in eum honoris gradum ſic promoventur, ut in vexillo inſignia ſua perinde expandendi jus & authoritas illis conſtet, atque ſi Barones ipſi forent. ſed exolevit iſte fere per Angliam ordo.

Cæterum, quacunque demum ratione in claſſem equitum quis cooptetur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

communem ſtatim dignitatis titulum uxor illius cum Baronis conjuge ſortitur, quando utraque *Domina* nuncupatur. ipſe tamen Baronis appellatione non gaudet, ſed adjectam vice pronominis ſyllabam habet *Sir.* veluti, ſi prius Thomæ, Gulielmi, Iohannis, aut Richardi nomine appelletur, deinceps dominus Thomas, dominus Gulielmus, dominus Iohannes, dominus Richardus audit; qui titulus equitibus in Anglia defertur. Et ordini quidem equeſtri explicando, quæ hactenus diſſeruimus, ſatis inpræſentiarum eſſe poſſunt. ſupereſt adhuc aliud equitum genus, quod *aureæ periſcelidis* dicitur.

EDVARDVS III poſtquam multis, iiſque perinſignibus victoriis potitus eſſet, quippe *Iohanne* Galliarum, *Iacobo* Scotiæ, regibus captivis in turre Londinenſi ſimul detentis, *Henricoque* notho Caſtellano e regni finibus ejecto, *Petroque* auſpiciis VValliæ Principis Duciſque Aquitaniæ, cui *Nigri* cognomentum fuit, demum reſtituto, conſortium illuſtre excogitavit; factoque per ipſum e regno ſuo cæteriſque ditionibus adeoque ex univerſo orbe Europæo virorum delectu ſplendoris virtutumque luminibus maxime inſignium, eo honoris titulo decoravit, faſciaque inſuper auro gemmiſ-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

que diſtincta donavit, fibulaque aurea in ſiniſtro crure, indies geſtitandis. adjecit inſuper cycladem, togam, pallium, torquemque, reliquaſque id genus veſtes trabeatas, materia juxta atque opere ipſo ſpectabiles & heroicas & tam auguſto ſodalitio percommodas, quas feſtis ſolennioribus pro ſe quique induerent. cujus ſodalitii principem locum REGI REGINAEVE illorumve poſteris aſſignandum, reliquos autem illius ordines ſex ſcilicet viginti, ſtatutis quibuſdam & legibus devinctos, fratrum ac conſodalium numero habendos eſſe. Cæterum, quoniam non tam politiæ aut gubernationis in repub. ſpecies aliqua eſt, quam ornamentum, ceſſo ulterius ſuper hac re aliquid adtexere.

CAP. XIX.

De armigeris.

ESCVIER aut *Eſquier*, quem vulgo *Squire* appellamus, dictio plane eſt Gallica, & ſcutigerum aut armigerum deſignat, & in univerſum illos, qui nobilitatis ſuæ ſpecimen, ex qua emanarunt, in inſignibus gerunt. hi diſtinctum aliquem reip. ordinem non faciunt, ſed in claſſe nobilium reponuntur, nihilque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ab iis differunt,niſi quod (ut ego ſentio
inſignia ferunt generis ſui claritatem re
præſentantia, ut propterea cinctura au
creatione opus non habeant. aut etiam
ex eo nomen invenerunt,quod quum i
principio dominis aut equitibus epheb
eſſent honorarii aut ſcutigeruli, conver
ſus eſt in honoris titulum officii modus
per quem etiam à gregario milite diſcer
nerentur.

CAP. XX.

De nobilibus minorum gentium.

G*Entlemen* id eſt nobiles ſunt, quos natalium ſeries dignitaſque claros efficiunt, Græcis εὐγενεῖς dicti, Latinis nobiles, Gallice *nobles*. Εὐγένειαν Latini definiunt præſtantiam alicui collatam, quod ejuſmodi majoribus eum naſci contigerit, quorum longa ſeries divitiis & virtutibus floruit: aut, ut rem paucis abſolvam, diu fundatam in eadem familia cum virtute rerum abundantiam. quod ſi hanc præclaram ſuorum excellentiam poſteri quoque imitentur & obſervent,vere nobiles atque εὐγενεῖς habentur: ſin minus, majorum tamen res & fama illos aliquandiu obducit, conſimilem in modum atque ea, quæ
auro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

uro circumlinuntur, tantiſper donec
nauratio deterſa fuerit, æris proprii for-
nam non perdunt. quod diximus, ipſa
uetur ratio. nominis quippe etymolo-
ia, verbi efficaciam ſatis declarat. nam
atine quidem gens ſtirpem vel cogno-
nen ſignificat, quemadmodum apud
Romanos, Corneliorum, Sergiorum,
Appiorum, Fabiorum, Æmyliorum, Pi-
onum, Iuliorum, Brutorum, Valerio-
rum, quos qui per virilis ſexus cognatio-
nem contigerunt, & familiæ nomen
apud ſe retinuerunt, agnati gentiles vo-
cabantur. iidem manente patrum ſuo-
rum gloria, hujus aut illius proſapiæ no-
biles fuerunt. quæ res litem inter Ro-
manos excitavit maximam, ubi novi
quidam homines recenter exhibitæ vir-
tutis ergo receptiores apud populum fo-
rent, quam vetuſtus ille natalium ordo
per ignavam flagitioſamque nepotum
vitam obtritus illos efficere potuiſſet.
hac de cauſa Cicerones, Catones, Marii-
que, plurimum cum antiquis illis con-
flixerunt. unde Iuvenalis:

Malo pater tibi ſit Therſites, dum mo-
do tu ſis
Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma
capeſſas,
Quam te Therſitæ ſimilem producat
Achilles.

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Sed Principibus (idem etiam rebuſp uſu venire ſolet) neceſſarium omnin eſt, virtutem præſentem decorare. E quamvis ratio magis expoſita ſit illuſtr loco natis virtutem conſequendi, cum exemplo majorum, quo adduci, tum beneficio rectæ educationis, quo valere poſſunt, cui denique accedit inſitus quidam amor clientum & vicinorum (pro eo quod ipſorum ædes incolant) nobiles ſuos maxima benevolentia proſequendi & ad patrum veſtigia premenda incitandi : tamen ubi hæc omnia defuerint, quemadmodum (quod valde deplorandum eſt) pro ingenio rerum humanarum mundique novis ſemper mutationibus obnoxii deeſſe plerunque videmus, tum majorem ſuorum poteſtati æqualem Princeps apud ſe & reſp. retinet. nam veluti prudens agricola loco veteris labantis novam arborem inſerit, ubicunque locorum invenerit: ita apud Principem, ubi virtutem aliquam egregiam intuetur, ipſam exornandi authoritas ſemper fuit. Nobiles, Armigeros, Equites, Barones, Comites, Marchiones, Duces promovere, quando illorum merita tanto faſtigio ferendo eſſent, hoc certe nihil uſitatius fuit. ſed REGI pro more debentur Equitum cinctura, Baronum & ſuperiorum dignitatum creatio. nam quan-

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

um ad nobiles ſpectat, vili pretio hic in Anglia fiunt. quiſquis enim legibus patriis operam navat, quiſquis in Academiis incumbit literis, quiſquis artes liberales profitetur, neque (ut verbo dicam) manuum labore vel artificio aliquo victum quæritat; ille, ſi perſonam ſuſtinere, & impenſas quas ſolent nobiles facere velit, *Dominus* vocabitur, (quæ vox nobilibus armigeriſque tribuitur) & nobilis ipſe recenſebitur. verum enim eſt vulgo quod dici ſolet, *Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.* quinetiam, ſi opus fuerit, fecialium Princeps, inſignia pretio tibi divendet, quæ tametſi tum primum facta & compoſita ſunt, quaſi rem literis diu conſignatam, publicarum tabularum crebris revolutionibus oſtentabit ſe reperiſſe: ſin illud fide magis integra præſtabit, in hunc modum præfabitur: *Tibi bene merito, eximiiſque dotibus exculto, ob res præclare fortiterque geſtas, pro mea Principis fecialium & inſigniorum authoritate, tibi, inquam, tuiſque hæredibus do hæc inſignia.* qua re ſemel confecta puto illum *armigeri* nomine poſſe inſigniri, quando illis poſtmodum utitur inſignibus. Hos interdum per ludibrium novos homines appellitant.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XXI.

Nobiles creandi mos apud Anglos
an improbandus.

DE hujuſmodi nobilium apud n
creatione, ſit necne proba & leg
tima, diſceptari poteſt. atque, ut eg
ſententiam meam dicam, plane op
nor vitio carere. namque Principi n
ſtro incommoda non eſt, quemadmo
dum in Gallia. in plebeios quippe a
agricolas nihilo plus ex cenſu conſtitu
tum eſt quam in nobiles. quid, quod
ubi recenſentur hominum facultates, i
lis majora indicuntur onera? quæ eo al
crius ferunt, ne, ſi velint abnuere, al
quid de dignitate ſua detractum ſibi ve
le videantur. Immo ubi aliquid repræ
ſentandum eſt, delectus militum haben
dus, aut ſumptus villæ faciendi, in pa
tem impenſæ majorem veniant, niſi f
dem & authoritatem ſuam labefactata
malint. Quod ad externam illorum ſp
ciem attinet, habitus nobili convenien
gerendus eſt, quo facilius dignoſcatu
plebeio aptandus eſt plebejus, balatro
nibus denique qui eſt balatronum pro
prius. quod ſi in militiam proficiſcen
dum ſit, arma & veſtimenta quantiv
pret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

etii ſibi comparabunt pro illa vitæ
nditione quam ſuſtinent. porro ani-
um virilem, inſignioris diſciplinæ ju-
cia, ſpiritum acriorem, beneficentiam-
ue magis profuſam exhibere eos opor-
t. ad hæc alendi ipſis ſunt ſervi aliquot
tioſi, qui præterquam quod interdum
mulantur, nihil aliud agant. unde ſibi
ſis obſunt, ſi majores pennas nido ex-
ndant: alteri ſane nocent nemini. nam
olitiam & imperium reipub. nemo ex
contingit, qui adeo mirifice ſibi pla-
nt, quique altiores cothurnos in-
uunt quam fortuna fert. id illorum
t negotium, quorum ita cognita &
ectata fuit ſapientia, ut ad tale munus
eſtinarentur, de qua re poſtea diſſere-
ius.

CAP. XXII.

De civibus & municipibus.

Roximus à nobilibus locus civibus iis
& municipibus aſſignatur, qui non
odo civitatis & magiſtratus jure or-
antur, ſed re etiam onera perferre va-
nt. deſervire autem reip. hos neceſſe
t, in villis, oppidis, aut municipiis ſuis,
quibus habitant. in Comitatibus haud
agno æſtimantur, niſi quod ad publica
regni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

regni comitia, Parliamentum nempe, le-
gum ſanciendarum ergo convocantur.
Ex his, quatuor urbes antiquiores, duo
oppida deſignant, cum authoritate ſu-
fragandi urbis illius aut municipii no-
mine à quo delegantur.

CAP. XXIII.

De plebejis.

SEcundum Barones, Equites & Armi-
geros, maximam reip. procuratio-
nem obtinent plebeji; immo plus o-
peræ inſumunt reliquis omnibus: id
quod deinceps apparebit. Eum ego *ple-
bejum* voco, quem leges noſtræ *hominem
legalem* appellant, voce in formulis &
inquiſitionibus tritiſſima, qui ſtatim ut
natus eſt ingenuus eſt, quique ex fundo
ſuo quotannis ſummam xxxx ſolido-
rum ſterlingorum poteſt erogare, hoc
eſt, ſi rationem ſupputes præſentis mo-
netæ, VI libras Anglicanas.

Hoc genus hominum aperte profiten-
tur ſe nobiles non eſſe, ſed honorem &
obſervantiam omnem illis defert, qui
vere nobiles ſunt aut eſſe præ ſe ferunt:
pluris tamen habentur, quam operarii
aut artifices, quibus etiam præponi ſo-
lent. opulenti plerumque ſunt, familias
alunt, & conquirendis divitiis acriter in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

cumbunt. nobilium villici ſunt, pecuniarii, nundinatores, boni patresfamilias, ſervos pigros & inertes (quod nobiles faciunt) non habentes, ſed qui ſuum ipſi victum & herilis partem aliquam quæritent. ex quo fit, ut prædivites evadant, & nobilium fundos perdite & profligate viventium indies poſſint redimere. quod ſi filios ſuos in Academiis bonis literis aut patriis legibus informandos curaverint, aut reditus ſatis amplos illis reliquerint, unde abſque eo ut opus manibus faciant commode vivāt, mox in claſſem nobilium eas referunt. *Domini* appellatio, quæ nobilium eſt propria, in illos non confertur: ſed ejus loco nominibus illorum prę ponimus *Goodman* quaſi bonum virum dixeris. nam ſi *Lutherus, Finchius, Vitus, Brunus*, vocentur, in colloquiis (qui vicinorum mos eſt) boni viri titulo ſinguli cohoneſtantur. quod tamen in magnis negotiis aut in juris formulis uſu non ſolet evenire. in his enim diſtinctionis gratia ſi eques fueris, in hunc modum ſcriberis: *Dominus Iohannes Finchius eques*: ſi Armiger, *Iohannes Finchius armiger*: ſi denique extra nobilium ordinem fueris, *Iohannes Finchius plebejus*. Armigeri dicuntur, qui tametſi ipſi nobiles fuerint, & in prima nobilium ſerie collocandi, gradum altiorem

 ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſibi non vendicant. Inter agricolas, ope-
rarios, infimamque plebeculæ fæcem, qu
è vulgi gregibus exempti ſunt, quaſi pro-
prium à nobilibus locum occupantes
plebeii nominantur. Hos Cato ille ſenex,
Aratores nuncupat, & *optimos cives in*
rep. taleſque, quos eſſe plurimos rerum-
pub. ſcriptores laudi ducunt. recenſet et-
iam Ariſtoteles diſertis verbis hoc homi-
num genus, qui ſuis rebus ipſi vacant; ac
reipub. procurationem & ad judicia non
accedunt niſi vocati; his ubi liberantur
gaudent; nobilibus & præfectis eam præ
ſtant obedientiam quam debent; in bello
itinerum laborumque juxta ſunt patien-
tes; quippe qui pro dominis, quibus et-
iam prædia ſua accepta referunt, dimi-
care conſueti fuerint, pro ſobole & uxo-
ribus, pro patria, pro laude & gloria de-
nique in reditum comparanda, præſer-
tim cum charos ſe ſuis dominis futuro
& eorum liberis intelligunt, quando in
capitis diſcrimen pro illorum ſalute ſ
conjecerint.

Et nobilitarunt iſti Angliam virtut
ſua, non quod ingenio, imperio, aut vi
ribus, cum nobilibus eſſent conferendi
ſed quia & numero vincant, & voluptat
dominorum auſcultent, & corporis ro
bore polleant, & labores impigre ſub
eant, & denique aut præeuntem aut co

mitan

mitantem pleno gradu animoſe ſequantur. lente etenim feſtinant alias, utpote qui rei militaris ſcientiam haudquaquam profiteantur. Hi quondam arcu & peditatu fuerunt perinſignes, Galliæque adeo univerſæ timorem virtute ſua incuſſerunt, potius extrema pro ſe quique perpeſſuri, quam ut per inertiam equitem aut nobilem deſererent, ſub cujus ſigno militabant: qui tunc temporis ut plurimum patronus illorum extitit. id quod etiam admittere nunquam potuerunt abſque ingenti dedecore, rerumque & fortunarum ſuarum diſpendio & jactura, pœnas nimirum meritas ignaviæ & timiditatis exſoluturi. quæ quidem omnia ſicut à majoribus ſuis acceperunt ita per manus viciſſim poſteris tradiderunt. Celebrantur apud Anglos plebeii, quemadmodum in Gallia nobiles. mutuis enim cladibus alteri affecerunt alteros, dum hi inde peditatu, inde illi ſuperiores evaſerunt equitatu. Ac nobiles plerique omnes cataphractarii ſunt, & equo merent, plebeji peditum agmen efficiunt, nobiliumque auſpicia ſequuntur. pugnaque inita Duces conſcenſo equo, aut pedibus obambulantes, qui mos REGUM Angliæ ſemper fuit, horum copiis ſeſe immiſcent, plane diverſa ab exemplis Gallorum ratione, quorum Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ges in bello tutiſſimum facile ſibi locum inter equites conſtituunt: non obſcure (ut facile conjicis) hoc pacto innuentes, quibus uterque plurimum confideret.

Plebeji hominis conditionem facilius intelligas quam etymologiam. Nam ut *Yeoman* eundem accipias cum eo, qui eſt *Youngman*, ratio ipſa repugnat: quando *Yeoman* neminem dicimus, niſi qui uxorem duxerit & liberos ſuſceperit, atque aliquam authoritatem quaſi & exiſtimationem inter vicinos obtinuerit. ſermone Teutonico *Ioncker* hominem ſplendidum aut mediæ conditionis nobilem aliquem ſolent deſignare. veriſimile eſt, noſtrates, quum fiduciam generis ſui præ ſe non ferrent, ubi accepiſſent apud Belgas, inferioris notæ nobiles *Ionckerman* appellari, in acie, quaſi per ludibrium aut jocum, invicem ſic ſe appellitantes, poſtquam domum rediiſſent, hoc cognomento gaviſos fuiſſe. quæ vox cujuſcunque demum poteſtatis apud Teutones ſit, virum certe nunc apud nos opulentum probeque ex ære ſuo victitantem, nata eſt ſignificare.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XXIV.

De quarta hominum ſpecie, qui non præſunt.

QVarta in claſſe hominum reponuntur *capite cenſi proletarij aut operæ* (nam illud iis apud antiquiores Romanos nomen fuit) operarii, inopes agrarii, mercatores, propolæ, emphyteutæ, agricolæ fundani: artificum genus omne, ſutores, veſtiarii, calceolarii, fabri lignarii, laterum coctores, & cæmentarii &c. iſtis nullum eſt in noſtra rep. ſuffragiorum jus; neq; pluris æſtimantur, quam quod in partem veniunt eorum, qui dominio ſubjiciuntur. tametſi in civitatibus & municipiis, ob defectum plebeiorum, ex talibus conſtent XII virûm inquiſitiones. in villis etiam æditui fiunt, & cereviſiariæ bonitatis exploratores, interdum conſtabularii; quod munus, utpote remp. propius attingens, ab initio tam humilis ſortis homuncionibus delegatum non fuit.

Quocirca de rep. popularius loquentibus ejus adminiſtratio penes tria hominum genera videtur ſtare; Principem Monarcham, ſummum nempe dominum, REGEM puta aut (ſi fœminæ

diadema obtigerit) REGINAM, cujus nutu & authoritate omnia reguntur: tum majorum aut minorum gentium nobiles, Regulos ſcilicet & Dynaſtas, qui Baronum ordine comprehenduntur, & quos honore dominorum dignamur, Equites auratos, Armigeros, reliquamque inferiorum nobilium multitudinem: tertium genus è Plebejis conflatur. horum unuſquique in judiciis, cenſuris, magiſtratibus creandis, tributis indicendis, ipſiſque legibus ſciſcendis autoritatem obtinet, id quod deinceps exponemus.

THO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

THOMÆ SMITHI
DE
REPVBLICA
Et
Adminiſtratione
ANGLORVM
Libri ſecundi

CAP. I.

Leges Regni Anglicani definiuntur in genere, & dividuntur.

LEGES Anglicanæ duabus in rebus maxime verſantur: judicio & uſu ſive praxi.

In illo ſpectantur { *Perſona,* { *Iudices. Iure-conſultus.* } *Locus, Res & Modus.* }

In hoc perſonæ ſimul cum ipſorum officio occurrunt conſiderandæ. ſunt autem perſonæ hæ, *tabelliones publici, advocati, & leguleji*, quibus illud incumbit ex officio ut cauſas ad ſententiæ examen expediant. *Tabelliones publici,* lites in judicio pendentes in teſtatum redigunt, actiones inſtituunt, fori decreta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

relationes, & ſententias, ſcriptis conſignant. *Advocati* utpote in juris doctrina bene verſati cauſam Iureconſultis adornant. *Legulejí* uſu & experientia magiſtra edocti, quis cuique foro conveniat litium perſequendarum ordo & modus, formulas inde ſuper clientum ſuorum negotiis acquirunt; horum poſtulationibus invigilant, ne per incuriam ex mora damnum ſentiant; ſportulas & honoraria pro fori conſuetudine perſolvunt; remque ad judicii calculum ſubeundum præparant.

Loca, quæ judicio deſerviunt, ipſa ſunt fora, in quibus leges ſententiæque feruntur; Parliamentum, Cancellarii Curia, Subſellia Regia, Acta Forenſia, Quæſtorium, Pupillorum Curia, Camera Stellata, libellorum ſupplicum Curia, & Ducatus Lancaſtrenſis.

Ius & æquum ferendis legibus *materiam* ſuppeditant.

Modus ipſe nunc ſequitur.

CAP. II.

De Parliamento ejuſque poteſtate.

IN comitiis Parliamentariis poſita eſt omnis auguſtæ abſolutæque poteſtatis vis. quippe quemadmodum robur & virtus Angliæ dicuntur in acie reſidere, quia illic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

illic cum dynaſtia cæteraque nobilitate plebeque REX ipſe ad eſt: ita quoties in pace de rebus arduis deliberatio inciderit, Dynaſtæ Regulique præſtantioris in rep. partis vice defunguntur; equites, armigeri, nobiles, & plebeji, reliquæ multitudinis locum obtinent; cleri nomine conveniunt præſules: mox animam quaſi & colophonem addit juſſus Principis. Quod bonum felixque Regno totique Reipublicæ ſit monent, ſimulque ſuper eo conſilia communicant; tum poſt bene longum deliberandi ſpatium, ter recitata pro more loci ſchedula, & in utraque domo rationibus agitata, ſeorſimque ambarum partium calculis comprobata, Regio demum aſſenſu confirmatur. quodque ſic geſtum eſt, Principis & univerſi Regni factum interpretamur. proinde nullus poſtea cuiquam oboriri debet querelæ locus; ſed quia reſcindi amplius non poteſt, & promulgatis ſemel legibus omnes tenemur acquieſcere, firmum, ſtabile, & SANCTVM appellamus; & legis apud nos vigorem habet, quicquid hujuſmodi conſenſus perfecerit.

Parliamentaria comitia veteres leges jubent eſſe irritas, novas inducunt; præſentibus juxta ac futuris modum conſtituunt; jura & poſſeſſiones homi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

num privatorum commutant , ſpurio
natalibus reſtituunt ; cultum divinum
ſanctionibus corroborant ; pondera &
menſuras variant; jus in Regno ſucce
dendi præſcribunt; incerti juris contro
verſias dirimunt, ubi nihil lege cautum
fuit; cenſum agunt; capitationes & ve
ctigalia indicunt; delictorum gratiam fa
ciunt ; afflictas & majorum ſceleribu
perditas familias erigunt; vitæ neciſqu
poteſtatem in eos obtinent, quos ad hu
juſmodi diſquiſitiones Princeps avoca
verit ; atque , ut concludam breviter
quicquid in centuriatis comitiis aut i
tribunitiis populus Romanus efficer
potuiſſet, id omne in comitiis Anglica
nis,tanquam in cœtu Principem popu
lumque repræſentante,commode tran
igitur. intereſſe enim in illo convent
omnes intelligimur, cujuſcunque ampl
tudinis, ſtatus aut dignitatis, Princeps v
aut plebs fuerit ; ſive per teipſum hc
fiat ſive per procuratorem. nam omn
bus peræque gratum eſſe oportet, qui
quid ex Senatusconſulto Parliament
rio profectum eſt, ut quod pro imper
& poteſtate decernat ſereniſſimorum
Principum majeſtas , Epiſcopi Regu
que, Equites & Cives, qui eo à provi
ciis & municipiis ablegati plebem ref
runt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

In legibus condendis aut omnes in eandem ſententiam deſcendunt, aut major numerus, adhibito prius aſſenſu Principis. Qui munus aliquod in comitiis obeunt, ſunt Oratores, Scribæ duo, quorum alter domui ſuperiori additus, alter inferiori, ipſique Arbitri. Oratoris eſt ſchedulas quæ in Parliamento exhibentur verbis ornare & proponere. à Rege quippe Reginave huic officio deputatur, tametſi voluntate domus approbetur. Scribæ Parliamento ſunt ab archivis, & Senatusconſulta cuſtodiunt, tam quæ prœlo excuduntur, quam quæ propter hominum privatorum utilitates in vulgus non emittuntur. Arbitrium penes illos eſt, quos domini civeſque peritiſſimos eſſe legum componendarum artifices cenſuerunt ſuper ejuſmodi negotiis, quæ in ſchedulis proponuntur, quæque illorum judiciis diſpiciantur.

CAP. III.

De Parliamento habendo modus.

PRincipis accerſitu per literas ſtato die, quaſi XL plus minus dierum curriculo interjecto, ad comitia evocantur, Duces, Marchiones, Barones, cæterique ſive Eccleſiaſtici ſive Politici domini, quibus ſuffragandi jus eſt, quinetiam re-

ſcripta

ſcripta Principis ad ſingulos provincia-
rum Vicecomites ablegantur, ut facta i[n]
conventu provincialium electione duc[o]-
rum equitum, hi vicibus illorum ſurro[-]
gentur, diſceptent, & totius provincia[e]
nomine ſententiam interponant; porr[o]
oppida urbeſque ſingulæ, quæ antiquitu[s]
municipes ad Parliamentum emittebã[t]
ſic agere delectum eorum jubentur, u[t]
poſthabita cunctatione omni, poſſint [i]
in primo comitiorum die præſentes ſ[i]-
ſtere. Equites, qui cauſas provincialiu[m]
procurant, à plebe nobilibuſque deſig-
nantur, qui ſtato die in eum finem con-
veniunt. Quod ſi cuiquam abeſſe per i[d]
tempus contigerit, illi ſuffragandi ju[s]
nullum eſt. in plebe eos recenſitos volo,
qui ſolidos XL in ſingulos annos de cen[-]
ſib. propriis queant expendere. His itaq[ue]
in unum coactis, duo, qui plurium calcu-
lis fuerint approbati, *equites Parlamenta-*
rÿ eligũtur. conſimili ratione ad hoc mu[-]
nus in ipſis urbibus municipes creantur.

Conveniunt in ſenaculum ſuperius
Princeps cæterique Dynaſtæ trabeat[i]
primo comitiorum die, ubi poſtquam
rem divinam fecerint, præſentium no-
mina in tabulas referuntur; quique ve[l]
morbo ſontico impediti, aut juſtis d[e]
cauſis (quas æſtimandi arbitrium eſt) in-
tereſſe ipſi non poſſunt, de præſentib. ali-
quem

nem *procuratorem* ſibi adſcribunt: unde
mnes per ſe vel per proxeneten ſuum
leſſe illic intelliguntur, Princeps in-
uam ipſe, Barones, Archipræſules, Præ-
leſque, & (monaſteriis nondum diru-
s) Abbates, qui ſuffragium in comitiis
btinebant. Locus, in quem conveniunt,
apetibus & picturis textilibus ſplendide
bducitur, ſolumque REGE dignum in
nedio conſpicitur. demiſſiore in loco à
EGE proximus ſedet *Cancellarius*, Prin-
ipis orator & interpres. dextrum latus
rchiepiſcopi Epiſcopique, ſiniſtrum
uces & Barones occupant. inter u-
rumque ordinem medii ſunt conſeſſus
udicum, quique ſunt REGI ab epiſtolis,
 Cancellario ab archivis, laneis de mo-
e ſaccis inſidentes, ut ſicubi de jure con-
roverſia oboriatur aliqua, aut de literis
uæ hinc inde inter Principes miſſitan-
ur, deque iis, quæ in ſenatu geruntur
neque enim ſuffragari cuiquam horum
cet) appoſite reſpondeatur. atque hoc
uperius ſenaculum nuncupatur, in quo
ro ſe prius ſinguli, deinde pro illis etiã,
uorum vices repræſentant, ubi ad quæ-
tionem ventum eſt, conſenſum diſſen-
umque ſuum, PLACET, NON PLACET,
uam pauciſſimis exprimunt. Interea
quites municipeſque Parliamentarii (id
nim illis nomen inditum eſt, & nume-
rum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

rum quaſi ccc aut cccc plus minus ho-
minum conficiunt) in aliud conclave
viritim convocantur; qui poſtquam cu-
jus provinciæ oppidive mandato rem
gerant rite interrogati fuerint, ilico vi-
rum aliquem idoneum & diſcretum ju-
bentur eligere, qui *Comitiorum Rogator*
ſit, eumque coram Principe ſiſtere.

Quo ſemel peracto, comitantibus uni-
verſis ad ſeptum quoddam in ima parte
ſupremi ſenaculi collocatum, ibi Princi-
pem commendat, & ſibi ſemper aliquid
deeſſe cauſatur, quare tanto oneri feren-
do impar ſit, Principemque rogat, ut illos
ad eligendum alterum impellat. Ad hæc
Principis verbis reſpondet Cancellarius,
eumque tantum encomiis effert, quan-
tum ipſe ſe vituperando depreſſerit, gra-
tiaſque plebi agit, quod tam pruden-
tem circumſpectum & diſcretum virum
elegerint, & abire interim jubet de legi-
bus pro ſalute reipub. deliberatum. Tum
Rogator comitiorum, plebis nomine REGI
GI ſupplicat, ut conclave inferius im-
munitatibus & privilegiis antiquis per-
fruatur; ut, ſi libere ſententiam in qua-
cunque tandem re diſputanda dixerint,
REGIA MAIESTAS idipſum non ægre
ferre nec propterea ſuccenſere dignetur;
ut ſi forte in illo caſu aliquis deliquerit,
aut quod dedeceat dixerit feceritque,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

t aliquem eo loci convocatum offen-
rit, pro vetuſta conſuetudine, pœnas
illo repoſcant; ut, ſi dubium occurre-
, unde conſilio colloquioque REGIS
t Baronum opus fuerit, eo uti liceat:
ibus præter fraudem plebis nomine
gaviſuros ſpondet, curamque inſuper
m adhibituros, quam fidos & pera-
antes in Principem ſubditos adhibere
ceſſe ſit. Cancellarius pro eo ac vide-
tur verbis regiis reſpondet. Atque his
gotiis ſic tranſigendis unus dies, inter-
m biduum abſumitur.

Præter Cancellarium adeſt ἀναγνώ-
ης quidam qui ſchedas legit, ex quo
arliamentarius appellatur. quicquid
amque in conſultationem venit, ſcrip-
prius excipitur, dein, utrum antiquan-
a ſuffragiis an accipienda lex ſit, in u-
amque partem diſſeritur. quo pera-
o, aliæ rurſus ſchedulæ publice recitan-
ur. Quod ſi quas ſemel aut bis perlectas
ſe contigerit, adeoque judiciis illorum
onnihil adprobatæ videantur (adhibita
iam quando opus fuerit aliqua verbo-
m aut ſententiarum caſtigatione) ſci-
itatur ab illis Cancellarius, ſi tabulas ea
e re conficere, hoc eſt, in membranam
ferre placuerit. ita tertium lecta ſche-
la conſertiſque ſermonibus agitata,
Can-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Cancellarius quærit , ſi rem ſuffragi
committere velint, & percupere ſe an
nuentibus, *En legem ſuper hac* vel illa *fa*
cti ſpecie vobis propoſitam, inquit, *diſerte*
que pro more hujus loci in hac domo pro
mulgatam, velitis jubeatis eam veſtro con
ſenſu ſcitam eſſe & confirmatam, an non
Diremptis igitur ſuffragiis ita acceptam
improbatamque eſſe accidit, ut majo
minorve calculorum multitudo decre
verit, & ſi in ſuadenda lege pars majo
vicerit, ſtatim ſchedulæ ἀναγνώσεως i
hæc verba ſubſcribit, SOIT BAILLE AV
COMMVNS; cumque opportunum vid
bitur, hujuſmodi ſchedulas, quibus aſſen
ſi ſunt, per aliquot ex illis, qui ſaccis la
neis inſident, ad plebem perferri juben
qui petita prius venia domum ingreſſ
Comitiorum Rogatorem honorifice ſ
compellant : *Inſignis Domine Orato*
Senatui Patribuſque authoribus hoc ex
pedire Reipublicæ videtur, ut hoc vel illu
conſultum (ſimul ſumma rerum capit
deſignat) *legis vigorem habeat , voſqu*
plurimum rogatos volunt, ut mature, qu
opus facto ſit, in commune conſulati
quo dicto confeſtim abeunt.

Illi ubi diſceſſerunt, rurſus opertis for
bus, quid dixerint, Orator domui expo
nit, & niſi aliis negotiis interim diſti
neantur, ſententiam illorum ſuper il

ſch

ſchedula diligenter exquirit. Conſimili etiam modo ſedens in ſubſellio quodam eminentiore Orator, ubi ab omnibus ſpectari poſſit, ſcribam ſuum aut ἀναγνώστην verius habet. cui id muneris datum eſt, ut ſchedas vel in ipſo concilio propoſitas, aut eo à Baronibus ablegatas, renunciet. ſiquidem utrique domui poteſtas ſemper æqua conceditur, quod æquum videbitur proponere, ſeu novam legem ſciſcere ſive reſcindere antiquam voluerint. ter diebus per triduum ſingulis ſuper recitatis ſchedulis conſulitur, priuſquam ad quæſtionem deveniatur. Inter diſſerendum conſulendumque ratio perinſignis in ſenaculo inferiori obſervatur. aperto capite ſurgens, aliquid ad rem allaturus intelligitur. ubi plures ſtare cœperint, quem primum ſtetiſſe animadvertunt, illum præcipue audiunt, tametſi alius rogatum, alius abrogatum legem venerit. etenim Oratorem quilibet, non alius alium alloquitur, quod præter morem fieret. abhorret quin etiam ab omni conſuetudine, ut aliquem ſaltem nomine deſignes, (abſq; eo quod periphraſi interdum denotes; verbi gratia, *Qui ſuaſit diſſuaſitve, hanc vel, illam, rationem adduxit*) cujus partes ipſe infirmas. atque ita perpetua oratione & non per dialogos inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

polata pergis ad exitum uſque perc
rando.

Qui ſemel orationem habuit (utr
ſtatim confutetur) eodem die reſpond
re non poteſt etiamſi ſententiam mutar
vellet. itaque bis in die circa idem nego
tium nemini permiſſum eſt verba facere
ne ea fortaſſis occaſione ſolidum dier
altercando duo obſtreperi conſumerent
poſtero die licet, ſed & unica tantum vi
ce. opprobria aut dicteria invicem eja
culari fas non eſt, id præter uſum eſſe re
clamantibus univerſis. quinimo ipſe fa
ctum obſervavi, eum qui verbum immo
deſtius aut concitatius adverſus Princi
pem aut Senatum effutiverit, non inter
dici oratione modo verum in turrim
confeſtim abripi. unde in tam confert
multitudine & in tanta animorum &
voluntatum diſſenſione haud temer
parem ſermonis parſimoniam mode
ſtiamque reperies. nihilominus bland
comique oratione rationes ſuas pro e
ac poſſunt ac res poſtulat vehemente
que inſtituunt.

A meridie comitia amplius non ha
bentur. Oratori nulla eſt perorandi po
teſtas. cæterum ubi ſemel lecta eſt ſche
dula, quam breviſſime ſimpliciſſimequ
eam enarrat. id muneris ad eum pert
nere omnes arbitrantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Si populus ratum habuerit, cujus patricii autores extiterunt, tali ſubſcriptione confirmatur : LES COMMVNS ONT ASSENTES. viciſſim, ſi Senatus id ratum habuerit, cujus populus author fuerit, communi calculo conteſtatur : LES SEIGNEVRS ONT ASSENTES. quando Senatui Populoque idem non convenit, deliguntur ex utraque domo nonnulli, qui ſuper propoſita quæſtione diſceptent, mutuoque ſententias ſuas exponant. tum poſtea alter alterius opinioni ut plurimum adſtipulatur.

In concilio ſuperiore vota ſua pro ſe quiſque facit, atque eorum nomine quorum vices quiſque ſubit. ubi Cancellarius quæſivit, num rem ſuffragiis tentari velint, poſt renunciatam ter ſchedulam PLACET, NON PLACET, aſſerentibus ſingulis, abſque diſputatione uberiore, prout pluribus viſum fuerit, ſic pergitur. In ſenaculo inferiore nulli ſive equiti ſive municipi electo ſuffragium ſuum alteri conferendi jus eſt. eorum qui præſentes adfuerunt ratio ſolum habetur, apud quos pars major ſemper obtinet. renunciata bis (pro more) ſchedula, ſcriptis deinde conſignata, repetita poſtea & ſatis agitata, Orator percontatur, an caput negotii punctis & ſuffragiis cerni expetant. ubi annuerint, ſublata in manibus ſche-

dula ait: *Quotquot petitioni adquiever*
abnuerintve clare affirmanto. tum, quib
arridet legis promulgatio, ETIAM, qu
bus diſplicuerit, NON vociferantibu
è majore acclamatione vel de antiqua
lege vel de accepta cognoſcitur. qu
ſi adhuc non ſatis conſtet utra pars
cerit, diremptis mox ſuffragiis, Orat
interloquitur: *Qui legem ſciſcenda*
cenſetis, deſcendite, & qui non ferenda
accumbitote. hinc ſecernunt ſe in part
& pro ſuffragiorum numero legis poſt
latio valet aut reſcinditur.

Vſu venire interdum ſolet, ut par
aliqua ſchedulæ comprobata, ſuper
tera dubitatio ſuboriatur, quæ ſi e
meretur, perpaucos foret habitura a
verſarios. quamobrem arbitros ex utr
que hominum claſſe, tum qui ferenda
tum qui non ferendam judicaverint,
colloquia ſeponunt, qui ſuper ea re a
plius cognoſcant, quique difficultate
omnem amoveant, & deinceps ejus
ſicuti geſta eſt formam ad cæteros
ferant. qui tametſi maxime inter
conſpirent, reliquæ domui præjudiciu
nullum afferre poſſunt. nam poſt
ma promulgationis vice (arbitroru
conſenſu haud quaquam obſtante).
tum id illi pro libito irritumve ha
bunt.

Itac

Itaque hoc pacto fit, ut nulla promulgatio, Decreti, Conſtitutionis, aut Edicti Parliamentarii, vim ſortiatur, donec utraque domus aſſenſum præbuerit. immo neque hactenus ſubſiſtit, niſi PRINCEPS ipſe, ultimo conſeſſus die, auguſtam purpuram indutus, & frequentiſſima nobilium corona ſtipatus, Oratore una cum univerſo populi cœtu ad ſeptum accedente, & ſummas gratias ſimul cum Cancellario Senatus Populique nomine referente, pro eo quod tantam Reipublicæ adminiſtrandæ rationem PRINCEPS habuerit, ut ad ardua ſtatus univerſi negotia conſtabilienda reformandaque ipſos convocaverit, aſſenſu ſuo confirmet.

Ibi vero Cancellarius regiis verbis Patritiis cæteroque Populi cœtui gratias agit ob fidem induſtriamque in publicos uſus erogatam, quibus, ut quæque fert occaſio, ſe reſponſurum promittit, ſimulque ſe paratum eſſe, qui juſtam animi ſui ſententiam, tranſactis in Parliamentaria convocatione negotiis accommodet, quo animam quaſi vitamque ab authoritate Regia & unanimi Regni ſponſione emanantem ſtatuta hauriant. Tum cujuſque Conſtitutionis caput & titulus hac quaſi forma recitatur: DECRETVM EST, &c. DECRETVM EST,

&c. ſimulque obſervatur, quod PRINCEPS dicto comprobet. nam in hujuſmodi ſic ait: LE ROY aut LA ROYNE LE VEULT. habenturque tum conſummatæ Regni Anglicani Conſtitutiones & quam fieri poteſt opportune typis excuduntur, niſi in eo genere ſint, ut apud Romanos, quæ privilegium aliquod cuique privatæ perſonæ indulgent. ſolent enim iſta exſcribi ſolum & Parlamentario ſigillo communiri. Quibus PRINCEPS derogatum vult, haud pluribus verbis utitur, quam LE ROY aut LA ROYNE S'ADVISERA; quæ propterea extincta penitus abolitaque cenſentur.

Hæc eſt præſcripta ſupremæ auguſtiſſimæque totius Angliæ Curiæ forma, cujus authoritate, quod antea monui, cuncta apud nos confirmantur, quæ recenſui hactenus. neque alius aliquis modus ſupereſt, quo vel vitam, membra aut fundos cujuſque hominis Angli quiſquam eripiat, niſi aliquid prius in ea cauſa ſancitum fuerit. Nunc age de partibus ſeorſim conſideratis pauliſper, ſi placet, diſſeramus.

CAP.

CAP. IV.

De Monarcha, Rege Reginave Angliæ.

PRinceps (quem ego nunc & antehac ſæpius Angliæ Monarcham appello) REX REGINAVE ſummam pacis bellique denunciandi poteſtatem habet. bellum indicit, fœdus aut inducias rurſum paciſcitur, vel ſuo vel conſilii ſanctioris arbitratu. *Sanctius conſilium* è Nobilibus, Baronibus, Equitibus, Armigeriſque, prout libet, colligit, qui in dies ſingulos aut quoties neceſſitas poſtulat ſuper graviſſimis regni negotiis deliberatum conveniunt, ut deinceps Principi quamoptime conſulant. quibus ille ſi videtur aut univerſis aut aliquibus ſumma legationum capita ab exteris Principibus profecta exponit; literas ad ipſum aut ad eos qui ipſi ſunt ab epiſtolis ſuis ablegatas communicat; in utriſque quicquid tacitum vult apud ſe ſolum retinet, tametſi interim ſacramento conſiliarii obligentur, quotquot in illum cœtum cooptantur. Qua in re abſolutiſſimum eſt præ Venetorum ducatu aut Lacedæmoniorum principatu hoc Regnum Angliæ.

Militiæ quoque & in caſtris Princeps

abſolutam poteſtatem nullis legum re-pagulis coërcitam habet. ejus placita vim legis ſuſtinent. ſine aliqua proceſſus judiciarii formula, hos morte mulctare poteſt, illos pœna, ubi quid deliquerint, corporis quantumlibet caſtigare. Vſurpari quoque interdum iſta ſuprema authoritas ſolita eſt, antequam belli facies ſe aperuerit, in ſubitis nimirum rebellium motibus, ſed bonis & cordatis viris parum approbata, qui malum talis exempli exitum animo prævidentes, lege potius quam armis litem decerni voluerunt. Abſoluta hæc poteſtas *Caſtrenſis* appellatur, quia ſemper fuit eritque apud militum turmas oppido neceſſaria. nam quid facias obſecro, ubi tempus locuſque, telæ judiciariæ moram non ferunt, & ejuſmodi ſe exhibet negotium, quod vindictam flagitat, ut miles debito obſequio cultuque contineatur? abſque quo rem Imperatorum quiſquam haud magni momenti unquam perficiet.

Ab authoritate principali pendet, publica monetæ æſtimatio, quæ ejus imagine tituloque excuditur. forma, pondus, argenti puri aut impuri fuſio, ad nutum etiam ſolius Principis ſpectant. nam cui tandem plus quam Principe fidem populus adhibeat, quando pecunia

ſignata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

gnata metalli pretium & pondus nata
ſt demonſtrare, quod effigie ipſa & nota
rincipis ſatis indicatur? quod ſi popu-
um dolo circumvenire, & pro auro aut
rgento aurichalcum exhibere, aut ſupra
uſtum pretium nummos augere velit,
pſe fallitur, dum alios per fraudem de-
ipere machinetur. eadem quippe ratio-
e cenſus & reditus ſuos refundunt, &
llum deniq; ad cariorem annonam adi-
ent, ſic ut debito talento inæqualis pro-
ortio compenſetur neceſſe ſit. eſt enim
ecta & definita inter copiam & egeſta-
em rerum habitudo, quemadmodum
n pecuniis ipſis.

Cætera menſuræ genera ſive aridorum
ſive liquidorum, non edicto Principis,
ſed Senatusconſulto Parliamentario cõ-
formari aut mutari conſueverunt.

Poteſtatis Monarchicæ leges relaxan-
di jus eſt, ubi æquitatis benignitas mo-
derationem patitur; quin & gratiam
pœnæ in delictis faciendi, ubi ad fiſcum
res ſpectare dignoſcitur. cæterum in
actionibus publicis aut popularibus, ubi
inter Principem & delatorem per partes
mulcta adjudicatur, ſuam duntaxat re-
mittit. quando actio criminalis per viam
inquiſitionis intenditur (quod hodie *ad
inſtantiam Principis* dici ſolet) ſub hu-
juſmodi formula reo condonatur, *modo*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſtet rectus in Curia, id eſt, *dummodo delinquenti in poſterum nullus objiciat aliquid.* quo fit, ut quamvis indulgentiam à Principe nactus fuerit, ſi tamen is qui damno affectus fuerit perſonam accuſatoris ſuſtinere voluerit (Anglice vocatur *the Appeale*) quod in quibuſdam caſibus admittitur, impunitatis conceſſio nihil conducat.

Abs donatione Principali emanant primaria & ſuprema *Officia & Regni Munera*, tam ad judicia, quam ad dignitatem, ſive ad clerum denique aut populum ſpectantia. quinetiam decimas & primitias proventuum Eccleſiaſticorum Princeps percipit: exceptis Academiis, & collegiis quibuſdam.

Formulæ etiam omnes, ſive brevia, ſententiarum executiones, mandata, à regio nomine proficiſcuntur.

Et in Anglia (ſic loquimur) ſubditorum vita & membra ad ſolum Regem pertinent. id ſi explices, perinde eſt ac ſi dicas; juriſdictio modica ne dum maxima cuiquam præterquam REGI competit nemini. indeque opinor natum, quod quoties pro vita aut membrorum mutilatione aliqua cauſam in judicio dicimus, *coronæ jura* tractare perhibemur, quando in alterius nomine, quam qui coronam regni geſtat, talia fieri

fieri nullo modo poſſunt.

Similiter ignoſcendi poteſtas Principum noſtrorum eſt peculiaris, tametſi anteactis temporibus Palatini Comites quidam, Ceſtrenſis, Dunelmenſis, Elyenſis, & limitanei VValliæ Reguli, hoc ad ſe jus attraxerunt, quorum poteſtas hodie omnis evanuit.

In Principis peculio tutela pupillorum pupillarumque eſt. Neque ejus injuſſu nuptias contrahunt, qui fundos fiduciæ contractæ nomine conceſſos ab eo in capite (ut cum Iuriſconſultis loquar) occupant. Præterea cuſtodia idiotarum morbique vitio inſanientium omnium ad ipſum pertinere dignoſcitur. Hoc per conſenſum trium ordinum in Comitiis Parliamentariis ſemel impetratum, (tametſi mali nonnihil in rempublicam invexiſſe adeoque ab omni ratione alienum eſſe exiſtimatur) regnique imperiali diademati connexum, diſſolvere tam quiſquam poteſt, quam clavam è manibus Herculis extorquere; juſteque adminiſtratum non hercle video quid ſecum afferat incommodi.

Superſunt etiam hujus ordinis conſimilia jura privilegiaque, quæ *Regalia* appellantur, quæ in codicibus Iureconſultorum noſtrorum uberius referuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Atque (ut rem conficiam) vita, caput, & authoritas in principe eſt omnium, quæ in repub. Anglicana geri ſolent: nemini que major cultus aut reverentia, quam ANGLIAE REGIBVS exhibetur. Eum nemo alloquitur, niſi in genua procidens: nemo inter epulandum in menſa miniſtrat, niſi ſub ſpecie adorationis quaſi: omneſque regni incolæ coram eo capita aperiunt. immo in *Camera præſentiæ*, ubi auguſtum curule collocatur, nullus ambulare, nullus (etſi abſente REGE) ibi loci permanere, niſi nudo capite unquam audebit, præſertim regni ſubditus. nam exteros advenaſque pro more gentis ſuæ facile excuſamus; id quod ab humanitate noſtra profectum eſt.

CAP. V.

Quibus in rebus reſpub. à ſe maxime invicem diſtent.

POſtquam igitur de Parliamento ſatis diſſeruimus, in quo omnis regni vigor, hoc eſt, REGIS, Senatus, Populique, repræſentatur, deque REGE ipſo, anima nimirum, & ſummo Reipublicæ gubernatore; jam, quemadmodum ab hoc fonte emanet in cæteros artus vis & poteſtas ad remp. in diverſis partibus bene tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

temperandam, opportunus hic eſt (ut mihi videtur) enarrandi locus.

Principio rerump. omnium commune eſt, ut quinque potiſſimum in rebus vel ſibiipſis conveniant, vel cum aliis comparatæ diſſideant. I. in legibus nimirum ſanciendis. II. in bello gerendo aut in fœderibus cum hoſte feriendis. III. in cenſu publico procurando. IV. in magiſtratibus creandis. V. & in juſtitia denique adminiſtranda. Primum tertiumque ab ipſo REGE in Parliamento, ſecundum & quartum ab ejus abſoluta ſolum authoritate peragitur. Supereſt ut quintum explicemus.

CAP. VI.

Tres eſſe judicij formas in Anglia.

EX uſu patrio & Angliæ conſuetudine invaluit, ut tribus potiſſimum modis ſententiæ quæ ſummum controverſiæ finem imponunt pronuncientur: in comitiis Parliamentariis, in certamine ſingulari, & in juridicis conventibus.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. VII.

Iudicium Parliamentarium.

MOdus ſententiæ in Parliamento ferendæ, ſive inter privatos ſive Principem inter & privatum, ſive civiliter agatur ſive criminaliter, ſuper hereditatem an ſuper feudum lis oriatur, ne latum quidem unguem ab ea, quam modo dixi, ratione diſcrepat. nam litis ſumma paucis in ſchedula comprehenſa, ter in domo renunciatur, cui Senatus Populuſque aſſenſum præbent, denique ultimo accedit adſtipulatio Regia. Cæterum rara eſt hujuſmodi ſchedularum, ut illic transſigitur, adprobatio. nam auguſta illa Patrum Municipumque corona, quum multis gravibuſque regni negotiis avocetur, privatorum litibus & controverſiis haud lubenter vacat.

CAP. VIII.

Iudicium ex duello.

DVellum nunc dierum non admodum frequens eſt, partim refragantibus Papa cleroque, & tanquam ſceleſtum quid execrantibus (quibus elapſis retro ſeculis, clientelam obſequiumque diu exhibuimus) partim quoniam, ut ſermo

ſic

ic mores, judiciarii proceſſus figura, quæque in judiciis adhiberi ſolent, hoc habent, ut cum tempore indies commutentur. ſed tamen in deſuetudinem penitus abiviſſe, nondum potui intelligere, & propterea emortuum non ſenper eſſe, ubi quis efflagitaverit. Forma n Britoni Commentariis refertur.

CAP. IX.

Iudicium inquiſitionis ſive duodecemviratus: de tribus partibus ad judicii conſtitutionem pertinentibus.

PRiores illæ duorum judiciorum ſpecies abſolutæ plane ſunt, neque per appellationem reſcinduntur, quemadmodum neque ea, quæ per judices in conventibus ſuis explicatur. quandoquidem vero judicandi forma, qua hic in Anglia utimur, non parum ab ea eſt diverſa, quæ vel in Gallia, Italia, cæteriſque locis, ubi civilia Romanorum jura vigent, uſurpantur; non abs rè alienum fuerit, extra propoſitum negotium aliquid adjicere, quo quæ à me dicentur poſtea facilius intelligantur.

Actiones Anglice *Pleas* appellamus, & parum latine *placita*, nomen ex abuſu trahentes. nam eam demũ ſententiam, quæ

quæ rem univerſam definit , multo v
rius *placitum* aut ἀρεστὸν dixeris. quo
Galli recte intelligentes , ſuprema jud
cum ſuorum decreta ſua lingua *arreſ*
aut *arreſt* vocant. ſed nos actionem
ipſam *placitum* dicimus , non ſenten
tiam ; & *placitare* ſatis ineleganter pr
agere aut litigare.

Sed duorum, qui in omni judicio ſo
lent contendere , alterum actorem , &
in cauſis criminalibus(ſi accuſatorem ſe
profiteatur)*partem appellantem*, ipſum
accuſationis negotium,*appellationem* di
cimus : alterum, (qui excipit) *reum* ,
ſiquidem criminis alicujus arceſſitus fu
rit, *captivum* : neque enim alia ratio
licebit cuiquam cauſam agere, niſi pri
ſe captivum dedat. Iudex apud nos *Iudg*
dicitur. Sed tamen eos, qui ſententiam
capitalem pronunciant , quique reum
aut abſolvunt aut condemnant,judicum
nomine non inſignimus,ſed duodecem
virum ; qui mos etiam in negotiis civili
bus juxta ac criminalibus peræque ob
ſervatur.

CAP

CAP. X.

De Actionibus.

ACtiones aut verius accuſationes *Coronæ Placita* vocantur, ſuntq; ejuſmodi omnes, quibus vitæ periculum aut membrorum damnum cuiquam intenamus: &, ſi rem ipſam altius introſpicias, haud vanum nomen illis inditum reperies. Etenim, ſi apud te cogites, atque in animum tuum inducas, vitam corpuſque tuum in arbitrio & poteſtate principis legumque eſſe poſita, quoties fit ut ſubditorum aliquis vita ſpoliatur aut male mulctatur, protinus ipſe REX damno afficitur, & juſtam habet inquirendi cauſam, quo pacto ſubditus ad id infortunium devenerit. rurſum, quoniam ſollicitudini Principis incumbit, ut rempublicam ſibi concreditam bene regat, vitam opeſque ſubditorum tueatur & defendat, qui contra fecerit, & per vim pacem interturbaverit, in commiſſum incidit: ideoque ubi quis ex ſententia duodecemvirum ſic deliquiſſe cenſebitur, tum ad Principem res ſpectare incipit; & quiſquis pro captivo cauſam dixerit, increpabitur, tanquam qui adverſus Principem peroraſſet. Nihilominus captivo permiſſum eſt, ut omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

rationes & exceptiones afferat, quæ ad cauſam ſuam ſuſtinendam maxime valent: dumque pro ſe agit, attente benevoleque interim audietur. ſed ubi alicujus criminis reus poſtulatur, patronum aut defenſorem (quem tamen in civilibus negotiis, ut puta pro fundis, cenſu, jure aut poſſeſſione, etiam adverſus Principem, litigans foret habiturus) nullum conducet.

Actiones civiles bifariam dividuntur; nam in rem vel in perſonam intenduntur. *Perſonales* ſunt contractus, injuriarum actio. *Reales* aut poſſeſſionem attingunt, aut poſſeſſionis tuendæ gratia inventæ ſunt, aut *in ipſam rem* quas nos *juris formulas* appellamus. nam quod eſt jure Quiritium actio formulaque patrio ſermone *Writte* dicimus, morem græcorum etiam in hoc imitati, qui verbum verbo reddentes nominant γραφὴν id nos *breve* ſed invenuſto vocabulo nuncupamus. & veluti veteres illi Romani actiones alias ex jure Civili, ex jure Prætorio alias (Prætor ſiquidem dabat actiones & formulas actionum) derivabant, ita apud Anglos conſimilis plane eſt mos. eſt enim ubi è *Cancellaria*, eſt ubi è *Curia communium Placitorum* & *ſubſelliis regiis* deſumi ſoleant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XI.

De præcipuis Tribunalibus & Curiis.

HIſtorias veteraq; Regni monumenta non incogitanter perlegenti oc- urrit,curias & fora antiquitus Regum ræſertim à *Gulielmi Ruſi* temporibus ut non ita multo poſt ſemper in Comi- atu fuiſſe. quod ubi moleſtias ſumptuſ- ue populo creaſſet,Senatusconſulto de- retum eſt, ut judicia loco fixo ſtabiliq; ehinc celebrarentur, longoque tempo- e in *aula Weſtmonaſterienſi* haberi con- ueverunt,quam illePalatii ſui aulam ex- ædificaverat. ibi Tribunalia viſuntur ria. ad dextram, ubi limen ingreſſus ueris, *Curiam communium Placitorum* ſpicis; illic civiles cauſæ perorantur. hinc ubi ad extremum perveneris, *ſub- ſellia regia*, in quibus negotia criminalia quotidie tractantur. lævaque inde ſupre- mus Angliæ Cancellarius ſedet archivo- rum regis cuſtode cinctus, cæteriſq; Ro- manæ juriſprudentiæ Anteceſſoribus Cancellariæ magiſtris; latine fortaſſis haud incommode *Aſſeſſores* interpre- teris.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XII.

De temporibus, in quibus jus dicitur : d[e] Cancellario Angliæ & Cancellaria.

SVbnaſci poteſt interim prima dubita[-]tio, quomodo Anglia univerſa in ma[-]ximam longitudinem latitudinemqu[e] protenſa, tot comitatus provinciaſqu[e] in ſe complectens, coram tribus Tribu[-]nalibus negotia ſua poſſit expedire. alte[-]ra, quum *ſubſellia regia* in cauſis crimi[-]nalibus cognoſcendis, *communiumqu[e] Placitorum Curia* in civilibus agitan[-]dis exerceantur, quis reliquus ſit Cancel[-]lariæ locus?

Quod ad priorem quæſtionem atti[-]net, eo magis videbitur difficiliore eno[-]datione perplexa, ubi fora non ſempe[r] immo neque per anni trientem apert[a] dixero. cæteris enim civitatibus & re[-]buſpublicis ad forum judiciaque (una[m] ferias, meſſem vindemiamque, ſi exeme[-]ris, aut urgentem aliquam per quam re[-]cludi ea neceſſe ſit occaſionem, quod *Iu[-]ſtitium* appellant) patentibus, contra a[-]pud nos rariſſime aperiuntur, id quo[d] quatuor duntaxat anni vicibus (qua[s] *terminos* appellant) fieri cōſuevit: circite[r] decendium à feſto Michaëlis per v aut a[d] ſummum vi ſeptimanas: elapſo ab ipſi[s]

nata

atalitiis menſe, hebdomadas III: dieus XVII à feſto reſurrectionis interjeis, tres ſeptimanas & dies reſiduos: ulra ſextiduum denique aut ſeptiduum lus minus à ſabbatho Trinitatis, duas eptimanas & dies reliquos. extra hanc eſcriptam temporis periodum nulla eſt el cauſas dicendi vel actiones in quenuam intendendi præbita conſuetudo. Hoc perexiguum temporis intervallum, c ad unum locum deſtinatum, populo erquam injurioſum videatur, qui juitiam tam lente exhibendam ſine graiſſimo diſpendio expectare non poteſt. Huic ego objectioni deinceps accuratius eſpondendum ſtatui. interea loci reponſum illud Catonis obſtrepentibus s obturabit, quod ille roganti cuidam, t fora perinde ac theatra linteo velanine contegerentur, quo actores reique auſis commodius abſque ſanitatis ſuæ præjudicio (Solis quippe radiis in capia eorum Romæ ferientibus) perorarent, *Nequaquam vero*, inquit Cato. *am quod me ſpectat, optarem potius, ut ua ad forum iter eſt, ferreis muricibus nductum eſſet, ut ferramentis illis acuminatis tam dolerent pedes quam caloribus rdeant capita:* occioſos nimirum eos arbitratus ardeliones, & reipublicæ infectos, qui contentionibus adeo ſtuderent.

 nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nam qui laboribus & paci ſe darent, lite
domi magis vicinorum & cognatorum
arbitrio extinctas mallent, quam pecu-
nias ſuas procuratoribus & advocat
(quos nos legum conſultos & ſervien
tes dicimus) impendere. eos ille cive
reip. utiles duxit, qui domeſticis negoti
invigilant, non qui formulas ſectantu
& texendis litibus incumbunt, homi
nes quantavis miſeria & incommod
digni.

Ad alteram de Cancellaria propoſi
tam quæſtionem ſic habeto. Leges no
ſtræ, quæ jus patrium ſive municipal
dicuntur, quaſi jus civile dicas, ἀκριβο-
δικαίῳ, quod jus ſummum interpreta
mur, nituntur; earumque ἀξιώματ
ita rigide ſumuntur, ut à vocum tenor
diſcedendum non putent. quocirca u
illud auxilio Prætoris indiguit, qui ju
ſummum moderari potuit, actiones ub
deficiebant concedere, pro re nata ſcr
ptę legis duritiem mitigare, exceptione
metus, doli mali, minoris ætatis, velu
remedia ſuppeditare, æquum bonum
que conſervare: ita idem eſt Cancellari
noſtræ munus & officium: & eandem
prorſus authoritatem, quam Prætor an
te Cæſaris ætatem habuit, obtinet. & a
ctionem in Curia Cancellariæ exhiben

(ena

narrato prius quod perpeſſus eſt incō-
modo) perinde atque in foro ſolemni
ccurritur. quoniamque omni ope ex
ræſcripto legum municipalium deſti-
uitur, Cancellario humilem in modum
applicat, ut ſecundum quod æquum
onumque videatur ei proſpiciat. ideoq;
ancellariæ Curia apud vulgus, *conſcien-
æ Curia* audit. neque enim Cancella-
us prædurae verborum in legibus ſtru-
uræ aſtringitur, ſed ex æquo & bono &
x arbitrio boni viri judicat. atque in
oc foro vulgaris agendi cauſas forma in
ſu non eſt, ſed ex ſcripto, quemadmo-
um in aliis etiam regionibus & ſecun-
um jus civile: neque duodecemvirum
d teſtium fide res examinantur. Hinc
manant quaſi ab ipſa Principis perſona
Brevia quæ vocantur *Originalia*, quo-
um forma modusque copioſe in codice
e natura Brevium declaratur. hinc de-
egationes, diplomata, indulgentiæ, in-
uiſitiones. Huic foro præſidet Angliæ
Cancellarius. adſeſſores ſunt archivo-
um cuſtos, & VI magiſtri Cancellariæ,
ui plerique omnes Doctores ſunt juris
Civilis, &c.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XIII.

De judicibus, formaque jus dicendi reddendique apud populum Anglicanum uſitata.

E Numero Iureconſultorum aut ad legem ſervientium (cauſidici vocantur aut advocati) duos doctrina, ætate, prudentia & uſu rerum ſpectatiſſimos Rex eligit (quorũ alter juſtitiarius principalis *Regiorum ſubſelliorum*, *communium Placitorum* alter) cæteroſque ad numerum uſque ſenarium & interdum ſupra, qui à Principe honorarium habent. faſtis diebus, & diſtinctis ſubſelliis diſcumbunt. ibi de omnibus negotiis quæ coram afferuntur cognoſcunt: & in civilibus, utpote in cauſa pecuniaria, fundo, poſſeſſione, ſcripto partim, partim advocatorum concertatione eo uſque proceditur, donec cauſæ jugulum petitum fuerit, quod latini *ſtatum cauſæ* (conteſtationem litis non intelligo, ſed uti apud Rhetores conſtitutionem) nos exitum cauſæ dicimus: ſiquidem ibi locus eſt, ex quo omnis exit quæſtio; conſimilem plane in modum, atque aqua arcto vaſe concluſa inde per foramen exilit. illum punctum ſi dextre tetigeris, dicto citius tollitur omnis conflictatio.

Duplex

Duplex autem eſt ſtatuum genus. alterum in facto, in jure alterum cernitur.

CAP. XIV.

De ſubſelliis Regiis.

S*Vbſellia Regia* ex eo ſortita ſunt appellationem, quia ibi ipſi Angliæ REGES ſedere conſueverunt, cauſæque omnes Coronam attingentes, quæque ad inſtantiam REGIS fiunt, ibi expediuntur. In hoc foro judicat principalis Angliæ Juſtitiarius una cum reliquis adſeſſoribus & collegis ſuis, &c.

CAP. XV.

De Curia actionum civilium.

C*Ommunium Placitorum Curia*, in qua diſceptantur privatorum hominum lites ex quacunque juris noſtri parte natæ, idcirco ſic dicta eſt, quia exactæ legum municipalium adminiſtrationi ſubſervit. Ei foro principalis (ut loquimur) juſtitiarius, una cum tribus adſeſſoribus præeſt. Servientes ad legem, quorum eſt pro REGIS arbitrio major minorve numerus, omnes ſacramento obligantur ad præſtandum operam & conſilium conſultoribus ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

in hac Curia litigantibus. ET CAETERA.

CAP. XVI.

De quæſtione duplici { *facti &* / *juris.*

SI quæſtio juris exiſtat, id eſt, ſi utraque pars litigantium ſuper facto conveniat, aſſeratque ita ad ſe rem pertinere, ut in ea ſemper jus ſuum perſequi cupiat, tum in jure *a Demeurer* ſive ἀποϱία dicitur. ubi, ſi anceps aut perplexa ipſis judicibus quæſtio videatur, ut in *ſcaccarium* veniat diſceptanda, judices eo conveniunt; eorumque reſponſa & decreta legis vigorem obtinent, ac pars adverſa in perpetuum cauſa cecidiſſe judicabitur. quod ſi inter *ſervientes ad legem* aut cauſidicos in dicendo jure quæſtio aliqua non perinde difficilis emergat, tum judices (de quorum peritia non ambigitur) procedendum eſſe monent. quod ſi in eadem porro ſalebra hæſerint, & nequicquam progrediantur, intentata actione excluduntur, reuſque impune diſcedere permittitur. atque hoc obtinere ſolet, quoties ſuper aliqua in jure controverſia oritur dubitatio. imo etiam obtinet, ſi ſuper jure nulla ſuboriatur quæſtio, ubi ſecundum materiam

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

in libello, exceptione, replicatione, triplicationeque contentam, judex negotium confeſtim expedit. & moris eſt, ut in facto, quod negari non poteſt, ambo conſentiant. nam ſi factum aliquod infectum eſſe inficiatur: verbi gratia, quod tale aliquid non ſcripſerit; quod adverſarius ad talem parentem genus ſuum non refert, per quem rei vindicationem ad ſe pertinere aſſerit; aut quod inſtrumenta talia non ſint probatæ fidei; quod ſibi prius donatum eſt tale aliquid quam alteri; aut ſi alium hujuſmodi obicem aliquem objecerit, qui actionem poſſit excludere; reuſque ſuper eo litem conteſtetur (hoc cardo cauſæ dicitur) moxque ita omnis quæſtio in jure ſubticeſcat: tum prout ſuper illa facti quæſtione Duodecim viri pronunciant, ita litigatorum alterum neceſſe eſt cauſa ſua cadere. ſic præter morem juris civilis (ubi primum per teſtes, indicia, torturas, facti veritas exploratur, deinde ſuper jure ab advocatis in foro diſceptatur, quorum celebre eſt axioma illud: *Ex facto jus oritur*) hic in Anglia coram judicibus de jure primum inſtituitur diſputatio, & omnes fere actiones, ſive capitales ſive civiles fuerint, eo referuntur, donec tandem ad factum aliquod perveniant; quod ut examen Duodecemvirûm ſubiverit,

verit, damnum in cauſa aut victoria ſe-
quitur. Quod ſi exceptionum copia eo-
rum alter abundaverit, quæ negotium
principale perimere poſſunt, unam è
multis ſeligere eum oportet, quam per-
ſequi voluerit: quam niſi plene com-
probaverit, aliam deinde non licet ite-
rum proponere; ſed victus victori con-
demnabitur.

Qua quidem ratione ipſe, qui in Gal-
lia & alibi quoque gentium, edicta, or-
dinationes, telam judiciariam abrum-
pendi cauſa conſtituta viderim, hercule
ſapientius aut juſtius nondum à quo-
quam excogitatam invenio. Illis forſi-
tan, quibus modus iſte inuſitatus eſt aut
inauditus, non perinde complacebit:
quare à mea ſententia facile diſcedent:
ſed perpenſa melius re, quin æquiſſimum
judicaturi ſint, nihil dubito. Hactenus
qualem in ſtatu juris decidendi modum
obſervamus, docuimus: ſupereſt ut quo
modo in facti quæſtione procedendum
ſit nunc ſubjiciamus.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XVII.

De Vicecomite, & fiſci ſive ærarij Curia.

ROmani veteres, ut magiſtratuum juſſa & mandata melius exequerentur, lictores, viatores, accenſos ſuos, habuerunt. jus civile ex eo tempore alios ſortitum fuit. ſed magiſtratuum aut judicum juſſa hic in Anglia plerumq; per Vicecomitem executioni mandari ſolent. Vicecomitem, qui Comitatus procurationem ſuſcipit, Quæſtorem provinciæ interpretamur. ad illum ſpectat omnia vectigalia capere, atque acceptorum rationibus in fiſcum reddendis teneri. fiſcus Principis aut ærarium publicum (linguaque mihi plane incognita *Scaccarium*, quod nonnulli primis temporibus *Statarium* dictum autumant) perpetuus & ſtabilis locus eſt, in quem cenſuum & redituum Principalium, tam quæ ex patrimonio proveniunt, quam qui aliunde ſolent obvenire, qualia ſunt felonia, vectigalia, decimæ, decimæquintæ, indictiones, capitationes, &c. referuntur.

Rationibus reddendis præſunt tribuni ærarii, quorum ſub imperio *Rationales* conſtituuntur. ſed illi Principem in hoc nego-

negotio locum obtinent, diciq; poſſunt
Iuridici Rationales. Anglice Barones de
Scaccario appellamus. Inter eos qui præ-
ſunt, eſt Tribunus, aut Iuridicus ratio-
nalis primus, aut Baro primarius, una
cum aliis ſibi aſſidentibus, Cancellario
ſcaccarii, Camerariis duobus, Procura-
tore generali. Supremus Angliæ Quæ-
ſtor, aut tribunus ærarii maximus, cæte-
ris præeſt omnibus. illi pecunias publi-
cas & theſaurum regium cuſtodiendi
cura incumbit. illi plurimi inferiores mi-
niſtri (quos ipſe aſſignat) in calculis ſub-
ducendis ſubjecti ſunt, tam in taberna
monetaria, quam in ærario &c. Can-
cellarius proquæſtor eſt, & Curiæ præſi-
det. ipſe officiarios etiam nonnullos ſuo
arbitratu conſtituit. Tribunus ærarii vel
Baro principalis de cauſis omnibus ad
hanc Curiam pertinentibus cognoſcit:
reliquos tres Barones aſſeſſores habet.
Procuraror generalis vel ærarii, quod-
cunque ad REGEM jus ſpectat, tuetur:
locationum formulas, petitionum &
cauſarum omne genus, quod in hoc fo-
ro diſceptatur, recognoſcit. Sunt alii
præterea procuratores, qui actorum liti-
bus promovendis inſervire ſolent. Su-
perſunt duo monitores, Pipi (ſcilicet vo-
cantur) clerici duo, decimarum & pri-
mitiarum duo. Monitores archivis æra-

r

ii præſunt, decreta & judicum placita abulis excipiunt. Principi unus, ſupremo Quæſtori deſervit alter. Clerici Pipi ut vocant)chartas locationum componunt. Illi in ſe recipiunt rationes Vicecomitis computandas. accipiunt quoque literarum obligationes, aliarumque atiſacceptionum indices. In loco primitiis recipiendis deſtinato numerantur b Epiſcopis, Decanis, cæteriſque viris ccleſiaſticis, quæcunque ex jure primiiæ debentur. Alii etiam officiales ſunt, ui pecunias numerant & colligunt. Et uæ in hoc foro tractantur, ejuſmodi unt, quibus mulcta impingitur: qualia unt, alienarum poſſeſſionum per vim ccupationes, fundorum abſque Principis venia alienationes, bonorum publiatorum actiones; & in hac Curia raiones, expenſæ, ſolutiones vectigalium egiorum pertractantur. Quorum res ic agitur, in jus per formam citationis, uæ *ſub pœna* dicitur, vel per ſtatorem ocantur.

In hac Curia quadruplatores etiam auſas ſuas inſtituunt, quibus (ubi vicerint) lucri pars aliqua adjudicatur. Lies omnes pro more legum Anglicanarum deciduntur ex Duodecemvirûm ententia.

Qui Comitatus procurationem ſuſcipit,

pit,vulgo latine Vicecomes dicitur,qu
vicarium Comitis aut Procomitem d
cas, capeſſens ea mandata & juſſa tribu
nalium judicumque, quæ ipſis olim Co
mitibus incumbebant, qui Principi i
bello deſerviebant, aut in famulatu ej
ſemper adhærebant. ex quo liquido a
paret, ad Comites ſpectaſſe, ut ſente
tias judicum executioni mandarent,
regia vectigalia in ærarium redigerent.
quæ animadverſio pecuniaria (quæ lat
ne *mulcta* dicitur)in hac Curia cuiqua
indicitur,aut ſi in ſolvendo ſolidum no
ſolvitur (latine *reliqua* dicuntur) Vic
comitis eſt, ea fide bona colligere, & i
fiſcum referre. Nam quantum ad ord
narios fundi patrimonialis reditus, &
ſæpenumero indictam populo pecu
niam,alii ſunt qui repetunt,&in ærariu
rependunt. nec deeſt Vicecomiti etia
ſuus vicarius, juris non ignarus, & app
ritores quoque complures, quos *errant*
vocant, qui per integram Provinciam
quis cujuſque fundus, cujuſque nome
& facultates, probe ſciunt, & ex man
dato Vicecomitis ad inquiſitiones cita
ſolent. atque ob eam cauſam ad Vic
comites, qui juris proprie ſunt officia
les & miniſtri, *formulæ* ablegantur
quando ſuper eo an factum aliquid ſ
necne ambigitur, ad Vicecomitem e

loc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

loci, ubi fundus eſt, de quo litigatur, formula quæ dicta eſt VENIRE FACIAS, ablegatur. tum eodem modo, ALIAS, PLVRIES, aut DISTRINGAS. quod ſi per contumaciam citatus aliquis abſuerit, & ob id mulctatur, Vicecomitis eſt, bona pignori accipere, & in ærarium perducere. neque minus officium ejus eſt, tam Eirenarchis in conventibus, qui ſingulis anni quadrantibus celebrantur, quam Iudicibus, qui *itinerantes* ſunt, adeſſe, quoties in Provinciam ad actiones tam civiles quam criminales expediendas (quod quotannis bis fieri ſolet) proficiſcuntur; & ſicuti carceris cuſtodia penes illum eſt, ita ſicubi capitis damnatus eſt aliquis, eum ultimo ſupplicio afficiendum curare.

CAP. XVIII.

De Duodecemviris.

CVjus ordinis & ſtatus in republica Duodecemviri ſint, à me ſuperius eſt declaratum. Vicecomes ſemper XXIV ad comparendum monere ſolet, ne forte nonnullis morbo laborantibus, aliis jurtam abſentiæ cauſam adducentibus, Duodecemvirûm numerus expleri non poſſit. tametſi enim Duodecemviri appellentur, ut ſint XVI, viginti, aut integer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

xxiv numerus, parum refert. pauciores eſſe quam duodecim nullo modo debét. *Inquiſitio* legitimum eſt per Duodecemviros judicandi genus.

In actionibus civilibus, quæ ex dominio aut contractu aut poſſeſſione deſcendunt; ubi, qui inquiſitioné conſtituunt, comparuerint, uterque litigantium contra quemlibet aut quoſcunque voluerit, exceptiones pro libito poteſt intendere. verbi gratia; quod in prædiorum fructibus uſque ad talem ſummam expendere non poterit, quod conſanguineus eſt, aut largitionibus & mercede corruptus, aut adverſarii famulus, aut denique inimicus, &c. deque integro numero qui ſuperſunt duo, in cæteros cenſuram & examen exercent. ſi poſt interpoſitas recuſationes, tot repudiari contigerit, ut juſta plenaque non ſit inquiſitio, pleriſque in caſibus eo die nihil agitur, in aliquibus ex *circumſtantibus* impletur numerus. ibi poſtea jurisjurandi religione obſtringuntur ad facti veritatem dicendam ſecundum probationes in judicium deductas, & conſcientiam ſuam. tum Iuriſperiti, facti ſpeciem aperiunt, & quantum valent in gratiam clientis exponunt. tum depromuntur inſtrumenta, teſtes juramento onerantur, & coram judicibus teſtimonium dicitur,

non

non pro more juris civilis,ſed publice,ut
non Duodecemviri modo aut judices
parteſq; intelligant, ſed qui circumſtant
univerſi. premitur mox teſtis interroga-
toriis ab adverſario vel cauſidico propo-
ſitis, ut hominem pudore afficiant. atq;
hoc utrumque Cæſarei juris Profeſſori-
bus novum fortaſſis videatur. Cicero-
nem tamen & Quintilianum quiſquis
conſulerit, non alienum fuiſſe apud
Romanos hunc teſtimonium perhiben-
di modum, facile intelliget. tum ubi ſatis
peroratum eſt, reſque teſtibus confirma-
ta, judex ſub verborum compendio,
propoſita à jureconſultis in utramque
partem argumenta, Duodecemviris al-
te à capite repetit, teſtium dicta comme-
morat, rurſuſque facti ſpeciem inculcat.
mox hi in Cameram non longe diſtan-
tem ſub cuſtodiam præfecti alicujus ab-
legantur, & abſque potu, pane, & foco
tantiſper aſſervantur, donec in eandem
omnes ſententiam conceſſerint, unum-
que aliquem ipſorum Viceoratorem
ſubſtituerint. confecto negotio iterum
redeunt, & quid illis juſtum videatur,
breviter enarrant. Cui res per Duode-
cemviros adjudicata eſt, illos in prandio
excipere ſolet. quod unum pro mercede
illis elocatur, emenſo interdum xx,
xxx, aut xl milliarium ſpatio. Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

tereundum obiter non fuit, Duodecemviros omnes ex eodem Comitatu eſſe oportere, ex eademque centuria, ubi vel fundus, ſuper quo naſcitur controverſia, eſt, vel ubi rei eſt domicilium.

CAP. XIX.

De Centuriis aliiſque Comitatus partibus.

COmitatus partes, pro diverſa loquentium conſuetudine, alias habent appellationes. *Hundredum*, *Lathum*, *Rapum*, *Wapentachium*. Centuria (vulgo *Hundredum*) pars eſt Comitatus interdum decima, interdum duodecima, decima tertia, decima ſexta, vigeſima, aut trigeſima. quæ ex eo nomen invenit: ſive quod centum oppida quævis centuria primo continebat, redacto nunc ad pauciora numero; ſive quod centum milites, tum ubi opus erat, Regi ſuppeditabant. *Lathum* & *Rapum* obſequii eſſe nomina exiſtimavi. olim namque ſub primam majorum noſtrorum egeſtatem, totidem villas conveniſſe arbitror, ad comportandas domini ſui ſegetes, & in horreum quod *a Lathe* dicitur referendas, aut ad ſegetem demetendam quod vulgo *Reape* dicitur. *Wapentachium* è Danorum aut Saxonum ſermone emanavit. totidem quippe ex

oppi-

oppidanis in unum locum convenerunt, ubi armorum (Anglice *Weapon*) delectus habebatur; quique idoneis fidejuſſoribus de probe & pacate in poſterum vivendo non ſatisdabant, illis arma detrahebantur. *Weapen* aut *Wapen* Anglice telorum genus omne complectitur, mucronem, pugionem, haſtam, lanceam, falcem, arcus, calamos. De loci nomine, in quo conſcripta eſt hujuſmodi multitudo, aut ubi obſequia operæque præſtari ſolebant, Hundreda (latine *centuriæ*) Latha, Rapa, VVapentachia, appellantur: quæ principio celebriores (ut credi poteſt) villæ fuerunt, tametſi hodie (vide quid temporis poſſit diuturnitas) nullius oppidi veſtigium appareat.

Cuique centuriæ ſive Hundredo duo aſſignantur *Conſtabularii* præcipui, qui in reliquos inferiores imperium aliquod exercent. ab Eirenarchis deliguntur iſti Conſtabularii. habet & quæque Centuria Bailivum ſuum, qui vel per Dominum aliquem (ſi poteſtatem obtinuerit) aut per Vicecomitem conſtituitur.

CAP. XX.

De Curia Baronis.

ALienum videri poteſt, quod cum Anglia omnis in XXVI Comitatus, & qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

libet rurſum comitatus in centurias, centuria denique in parochias diſtinguatur, jus tamen uno in loco hoc eſt in *aula Weſtmonaſterienſi* ſolummodo dicatur, idque ſtatis temporibus vix anni quadrantem attingentibus, adeo ut non temere ſuſpiceris, parum in hoc regno juſtitiæ litatum eſſe, immo injuriis exponi omnia. verum longe aliter res ſe habet. nam Populus æquali juſtitiæ diſtributioni aſſuefactus (in quo eadem eſt divitum & egenorum conditio) reſectis quoque judiciarii ſtrepitus ambagibus, neque poſt latam ſemel ſententiam permiſſa provocatione, Curias etiam minores habent, in quibus lites exercere poſſint. in ſingulis comitatibus, tribus quibuſque ſeptimanis, negotia XL ſolidorum non ſuperantia, Vicecomes ipſe, & in centuriis aliquibus Balivi, dirimendi habent poteſtatem.

Etiam prædiorum Domini pro arbitratu ſuo id ſibi habent indultum privilegium, ut apud illos in foro ſuo judiciario quod *Curia Baronis* dicitur, hujuſmodi controverſiæ quædam explicentur. ibi, qui Dominum illum agrorum ſuorum recognoſcunt, ſuper facti veritate inquirunt: quæ inquiſitio *homagium* appellatur. hi nomina ipſorum, qui ab exitu noviſſimæ Curiæ mortem obierunt quique

quique jure emphyteutico obligati ſunt, deferunt, hȩredeſque, qui loco parentum ſuccedere debent, in Curiam producunt. ſi qui agri alieni limites interceperint aut intercluſerint, hîc denunciantur. habent quoque nonnulla ſuis legibus ſancita, quarum violatio animadverſione pecuniaria in Domini uſum applicanda coërcetur. cæterum illis ſolum his Curiis opus eſt, qui otium & quietem amãt, quique vicinorum arbitrio rem componi malunt quam (poſthabita interim agricolatione) per inextricabiles legũ mæandros provolvi. nam liberum cuique eſſe poteſt, cauſam in iſtis curiis aliquantiſper diſceptatam, in aulam VVeſtmonaſterienſem promovere. Habent etiam civitates & oppida quædam hoc beneficium, de quibus tamen (ſi videatur) ad aulam etiam VVeſtmonaſterienſem lites transferri poſſunt.

Henricus VIII Præſidem, Conſiliarios, Iudices conſtituit. unum VValliæ finibus præfecit, in Borealibus Angliæ partibus Ludlovvi collocavit alterum. quibus in locis negotia quamplurima expediuntur: quæ duæ Curiæ Parlamentis Gallicis quodammodo reſpondent. quod ſi majoris momenti negotium aliquod inciderit, ad aulam etiam VVeſtmonaſterienſem, judiceſque illius fori ordinarios,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

aut pro re nata ad Cancellarium revocari poteſt. Cauſæ in his curiis nunc pro more legum municipalium, nunc pro Cancellariæ inſtitutis tractantur.

CAP. XXI.

De die (quem appellant) legitimo.

NOn cuivis manuerio annexa eſt ejuſmodi curia, quam nos *leete* aut *lavvday*, latine diem legitimum appellamus, niſi vel Principum gratia, vel longi temporis conſuetudine præſcripta. Inſignis & exploratæ erga Principem fiduciæ argumentum, & paucis delegatam fuiſſe poteſtatem reor, ut obſequii ſacramentum nomine regio exigerent, fidejuſſorum nomina caperent, qui pro fide & probitate ſua ſatisdarent, conſpirationes deferrent, pugnas, homicidia denunciarent, panis cereviſiæque bonitatem explorarent, cæteraque menſurarum genera examinarent. Sæpe fit, ut qui extra limites *Curia Dominicalis* ſive (ut nunc loquimur) *Curiæ Baronum* ſunt, ut ad Curiam de *Leeto* accedant, aſtringantur, quod bis in ſingulis annis ſtatis temporibus celebrari ſolet.

Leete & *lavvday* idem valet quod (ſi verbum verbo interpreteris) legitimus aut juridicus dies. *Lavv* apud antiquiſſimos

nos Saxones *Lant* aut *Lag*, indeque per corruptelam loquentium factum eſt, *Lete*. ſubintellecto vocabulo *day*. quod & nos in hodiernum uſque diem retinemus, & conjunctim pronuntiamus.

CAP. XXII.

Quemadmodum in cauſis capitalibus judicium inſtituatur: deque Eirenarchis.

OPeræ pretium erit, priuſquam de rerum capitalium judiciis aliquid afferamus, de tribus potiſſimum perſonis, *Eirenarchis*, *homicidii Quæſitore*, *Conſtabularius*, verba facere.

De minorum majorumve gentium nobilibus, id eſt, Ducibus, Marchionibus, Baronibus, Equitibus, Armigeris, Generoſis, Iureconſultis, ſpectatæ virtutis & prudentiæ ergo, quique intra Comitatum incolunt, Eirenarchæ deliguntur. & interdum primores quidam è nobilibus, honoris gratia, non per unum aliquem Comitatum, ſed per univerſam Angliam ad id munus nominantur. id tamen omnibus peræque eſt commune, ut pro principis beneplacito (ſicubi commodum videbitur) à poteſtate poſſint ſubmoveri. Rariores ab initio fuiſſe conſtat, utpote intra Comitatus ambitum,

nunc quatuor, octo deinceps, amplifica-
tis demum facultatibus, doctrina admi-
niſtrationiſque laudibus perinſignes, xx
aut XL. quod ſi in ampliorem aliquando
numerum excreſcant, qui reipublicæ ne-
gotiis tractandis incumbant, equidem
quid in eo inſit incommodi, non intelli-
go. Inter hos in eadem delegatione no-
minantur nonnulli, qui ob ſingularem
iis fidem concreditam, in numerum a
Quorum reponuntur. adeoq; conſtituti
mandato Principis XL aut XXX Eirenar-
chis, quoſdam præſtantioris notæ de nu-
mero *Quorum* adhiberi neceſſe eſt. De-
legationis forma talis eſt, *Quorum* no
A. B. C. D. E. F. unum eſſe volumus. Eire-
narchæ ad furum, latronum, erronum,
injurias compeſcendas, conſpirationes,
vim, congreſſus illicitos, cæteraque id ge-
nus maleficia coërcenda deſignantur:
penes illos poteſtas eſt, (quoties illis ſup-
plicatum fuerit) pacis reique publicę per-
turbatores in carcerem conjiciendi, Cō-
ſtabulario aut Vicecomiti mandandi ut
eos deducant, Ergaſtulario ut cuſtodiat &
in conventibus juridicis ſiſtat. conve-
niunt quater in annos ſingulos, id eſt
quolibet anni quadrante ſemel, ut in ma-
leficia & crimina ſtellionatus diligenter
inquirant. Vicecomitis eſt aut ſaltem vi-
carii ipſius quatuor inquiſitiones vigin-
qua-

quatuor virorum ingenuorum (nam ex XXIV inquiſitio nunc conflatur) centuriatim colligere, & unam inſuper è ſingulis, quæ inquiſitio grandis dicitur, per univerſum Comitatum cogere. hi poſtquam convenerunt, jurejurando adigũtur ad inquirendum in hæreticos, proditores, latrones, ſicarios, homicidas, raptores, monetæ adulteratores, repetundarum reos, catervas & illicitos cõgreſſus, poſſeſſiones per vim adquiſitas, ludos vetitos, cæteraq; quæ reipublicæ pacem interturbant. Si quem culpæ obnoxium cognoverint, ipſi ultro deferunt: ſin ab aliis defertur, caput accuſationis ab Eirenarchis pro tribunali ſedentibus primum relegitur, ùt ex eo melius intelligatur, an præſcriptę juris formulæ reſpondeat necne. tum uni ex inquiſitoribus iſtis traditur. quique in alterum paratus eſt dicere, ſtatim à præſtito juramento documenta ſubminiſtrat, quibus illum reum peragere conatur. quod ſi illis ſuper veritate criminis objecti conſtiterit, hoc unum dorſo ſchedulæ adſcribunt, *Billa vera*, hoc eſt, ſcriptum verum, aut *accuſatio juſta*, aut *reus eſt qui accuſatur ibi.* qui ſic arguitur, delatus aut in judicio poſtulatus dicitur forma accuſationis talis eſt, *Inquiratur pro domino Rege.* Si de crimine non ſatis evidenter appa-

ret,

ret, adverſa parte accuſationis inſcr
bunt, *Ignoramus*, eamque Eirenarch
dilaniandam tradunt. qui ſic arguitu
ſtatim evadit non damnatus. Quod ſi
hunc modum poſtulatus fuerit, nec du
in carcerem conjectus, Vicecomes ipſu
ſtatim inventum cuſtodiis aſſervari j
bet: ſi non offenderit, per præconem
dicitur, ut actutum ſeſe dedat, alioq
proſcriptione mulctandus. ſic trina vi
promulgatione facta, quarta exactus a
actus in exilium, bonis omnibus propt
contumaciam relegatus ſpoliatur. qu
tamen ſententia per benignitatem R
gum interdum mitigatur, ſi vel ipſe po
ea in judicio ſe ſtiterit, vel cauſam abſe
tiæ veriſimilem afferre potuerit. Co
ventus Eirenarcharum iſti quater in a
nos ſingulos indicti, *Trimeſtres Seßion*
appellantur aut *Inquiſitionum Seßione*
nam inquirunt ſolum, & ſontes, ni
quod cuſtodiæ mandantur, nullum h
ſupplicium ſubeunt. atque talis reos
jus adducendi modus ad *Inſtantiam* R
GIS nuncupatur, Rege nimirum actori
& captivo rei partibus defungente. S
pe etiam ex juſſu REGIS Eirenarch
conveniunt: ut ſi bellum ingruat,
deant ipſi, ne quid reſpublica capiat d
trimenti; interdum ut militum copi
conſcribant; interdum ut ſtipendiis ar
ficu

cum & operariorum immodicis ali-
uid detrahant; interdum ut cultum ni-
nium luxumque in veſtibus cohibeant,
rohibitos ludos reprimant, ſcelerato-
um in tabernis cereviſiariis conventus
rcumſcribant, errones caſtigent, & ut
no verbo abſolvam, quicquid è repu-
lica fuerit ut procurent. Sub æſtatem
epenumero (nam illo potiſſimum tem-
ore plebs incompoſite & incondite tu-
nultuatur) articulos quoſdam de ſan-
ionibus, per quas mulcta delinquenti-
us irrogatur, Princeps ſimul cum con-
liariis ſeligere ſolet, & ad inſolentiam
ulgi refrenandam apud Eirenarchas de-
onit. qui re mature deliberata pro ſe
uiſque in partes regionis ſibi demanda-
s regii mandati perimplendi cauſa ſe-
edit. poſt aliquod temporis intervallum
ongrediuntur iterum, Principemque
ertioré ſuper iſtis negotiis faciunt. nul-
bi (quod ego credo) gentium, ſuavio-
em, ſapientiorem aut benigniorem gu-
ernandi viam mortales excogitarunt,
er quam ratio initur potius ne ſubditi
eccent, quam ubi peccaverint ut pu-
iantur. nam ubi primariis optimiſque
anc poteſtatem concreditam vident,
ui quid facto opus eſt ipſi ſuggerunt, &
res tulerit, delinquentes denunciant,
ebitoq; ſupplicio afficiunt, ut injectum
nimiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nimiæ ipſorum licentiæ frenum facil[illegible] tum intelligant, terror in omnes, pœna in paucos venit, ſimulque priſtinus legibus ſplendor denuo accedit cum perpetua incompoſitæ multitudinis moderatione. Cęterum quemadmodum incomparabili reipublicæ bono accidit, ſi tam ſalubre inventum re ipſa uſurpetur; ita ſ[illegible] contemni aut diſſimulari cæperit, & pro forma tantum adimpleri, atque (ut Galli loquuntur) *par maniere d'acquit* præſentem reipublicæ ruinam, tametſi primum non intellectum, ſecum afferet. cujus quidem culpa, ſi negligatur, tam ad eos qui pręſunt quam qui parent (ad illos, ſi delectum optimum non adhibeant, ad hos, ſi præcepta protinus non exſequantur,) pertinere poteſt.

CAP. XXIII.

De ſontis inſecutione.

PErvetuſta Anglorum lege ſancitum eſt, ut ſi aliquis damnum ex furto paſſus, aut qui ipſum ſpoliatum viderit ſontem per acclamationem inſequatur Conſtabularius ejus villæ, cujus opem implorat, auxilia ciêre furemque perquirere debeat; quod ſi furem illic non deprehenderit, in proximam commigrare & Conſtabularium ad ferendas ſuppetias

iterum

rum invocare. itaque oppidatim per
clamationem iſtam tantiſper furem
ſequuntur, donec ipſum prehende-
t. Parœcia, ſi quę diligentem operam
perſcrutando non adhibuerit, ſed eva-
ndi copiam furi conceſſerit, Regi mul-
m pecuniariam perſolvit & ſpoliato
mnum reſarcit. unde lictoris munere
ivis Anglus defungitur, & quiſquis
nem aut minime diligentem operam
hibuerit, non famæ modo verum et-
n pecuniariæ animadverſionis pericu-
n adit. In furem ſic deprehenſum quē-
modum ſtatuatur, ipſe poſtea ſubji-
m. Homicidium eodem modo inſe-
ntur. Quamprimum coram Eirenar-
s ſontes adducuntur, examini ſtatim
jiciuntur. Ipſam examinationem aut
nfeſſionem literis excipiunt: ſyngra-
que obligant ſpoliatum aut Conſta-
larium quotquot teſtimonium ali-
od perhibere poſſunt, ut reum in pro-
nis juridicis conventibus accuſent. ad
od præſtandum x, xx, xxx, xl, c libra-
m mulcta, pro cujuſque qualitate te-
ntur. idque ipſius Eirenarchæ manu
nſignatum, niſi comparuerit, ad mul-
m exigendam ſufficit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. XXIV.

De Homicidii Quæſitore.

QVod ſi virum, fœminam, puerumv
per vim trucidari contigerit, laten
adhuc homicida, antequam homicid
Quæſitori facta ſit vidēdi cadaver copi
nemo illud ſub terram audet reconder
Quæſitor homicidii ex minore nob
lium claſſe ſolet deligi, ab legum perit
non plane alienus. tum ſi per vim inte
fectum, ſive cultello, veneno, fune, ſul
merſione, incēdio, ſuffocatione, aut al
quovis demum infortunio, ante adve
tum Quæſitoris homicidii ſepeliveri
(quod nemo hominum audet) exhum
dum ſtatim & examini ſubjiciendum c
rat, indeque Duodecemviros virtute j
ramenti cogit, ut qua ratione tam leth
le periculum defunctus adiverit, ipſi pr
nuntient, quis aut perpetrarit, aut m
dum facinoris ſubjecerit. In anguſti
loci recludi iſti non ſolent, ſed pro libi
exſpatiantur, quinimo poſt xx aut x
dierum ſpatium, prout facti veritas i
clareſcit aut obſcuratur, ſententiam
cunt. ex quo interdum mortuum
pſum interfeciſſe, interdum fratrem, m
ritum, uxorem, ſororem, familiarem
externum (juſtitia divina id retegen

P

erpetrati homicidii reos eſſe innote-
cit. Quiſquis hujuſmodi ſuſpicione labo-
averit, carceri confeſtim mancipatur:
aletque in vim inquiſitionis ſic prolata
entencia. Modus cogendi Duodecemvi-
os, cadaverque defuncti à Quæſitore
uem *Coronner* appellamus inſpiciendi,
ententiæque proferendæ, in publica pla-
ea ſolet peragi, & in *Corona Populi*. ſed
go inde nomen *Coronatoris* Quæſitori
ditum æſtimo verius, quoniam cu-
uſque ſubditi mors & internecio ad *Co-
ronam* ſpectare intelligitur, Rege nimi-
um robur ſuum, potentiam, coronam-
ue ex virtute populi ſui colligente.

CAP. XXV.

De Conſtabulariis.

CONſtabularii, qui cuſtodes pacis apud veteres legum noſtrarum libros ap-
ellantur, majore olim quam nunc di-
nitate fuerunt. quibus (ut credi poteſt)
ar fuit cum Eirenarchis dignatio atque
uthoritas. Si qui tumultum aut turbam
xcitent, rixantibus interminantur ut ab
rmis deſiſtant, pacemque regiam co-
ant: renuentibus opponit ſe effuſa mul-
itudo, atq; eos in ordinem per vim redi-
unt. Similiter Conſtabularius etiam, ſi
uis furti, homicidii, ſicariatus, ſuſpectus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

fuerit, eum deprehendere & (quod plu
eſt)in ædes alienas intrare poteſt,ut ſor
tem inquirat,atque ſi illi videbitur, ſu
numellis aut cuſtodia retinere, done
coram Eirenarchis examen ſubiveri
Quoniam vero quævis villullæ plerum
duos habent Conſtabularios, qui de nu
mero artificum & operariorum ad
munus eliguntur,qui neq; rerum uſu n
que ſcientia neque authoritate valer
hanc omnem poteſtatem in manus Eir
narcharum reſignant,quorum manda
tantum exequuntur. nam quoties fur
aut cędis aliquis inſimulatur,quoties ſe
vus aufugerit vitamque inertem vixer
ut in illum ſuſpicio mala conveniat,mo
adConſtabularios reſcribunt Eirenarch
præcipiuntque ut illum ad ſe adducan
quorum imperium ipſi non defugiun
ejus vita poſtquam probe eſt ab Eirena
chis excuſſa, in poteſtatem Conſtabul
riorum iterum redditur, inde in carc
rem ablegandus,& conventibus juridic
damnandus aut plane abſolvendus.Co
ſtabularii iſti (qui Anglice *Headborovv*
& alibi *Thitingman* vocantur) illis no
ſunt diſſimiles,qui in vicis Gallicanis c
ſules vocantur. ſolent creari in curiis d
minorum ſuorum(quas *Leete* ſupra di
mus) & in eodem officio plerumq; to
triennio vel quadriennio immorantu
qu

uid ſibi velit vox iſta *Head-borough*,
erfacile eſt ſcire, quando ex ſermone
oſtro, caput aut principium Burgi, ve-
uti *Tithingman* decuriæ præfectum de-
otat. nam *Conſtable* quaſi *Kinningſta-*
le inde mihi natum videtur, quod per
rincipem in officio confirmatus eſt ad
acem conſervandam, & quæ ad Coro-
am ſpectant cauſas expediendas. hi Ei-
enarchas, quod ſupra monui, dignitate
roxime attingebant.

CAP. XXVI.

De conventuum Iuridicorum celebratione, & quemadmodum in cauſis criminalibus procedatur.

QVo pacto fures, ſicarii reliquiq; flagi-
tioſi deprehendi & cuſtodiæ manci-
ari ſoleant, uſque dum juſtitiæ ſatisfece-
nt, quomodo per acclamationem, indi-
a, & Eirenarcharum & Conſtabulario-
um operam & induſtriam in judicium
ocentur, & in *conventibus trimeſtribus*
ut ab homicidii quæſitore rei peragan-
ur, enarratum eſt antea.

E quibus apparet, delationem aut in
dicium poſtulationem nihil aliud eſſe
uamDuodecemvirorum præjudicium,
uod finem tamen principali negotio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nullum affert, ſed conjecturam aut opi
nionem verius. quocirca de abſentibu
etiam inquiritur & de non citatis. nam
tametſi aliquis delatus fuerit, ſi nemo il
lum in judicio ſtantem reum peregerit
nemo illi aliquid objecerit, confeſtim
abſolvitur. qui ſemel delatus eſt, abſqu
eo ut ſe judici ſiſtat, immunis non eva
dit. Duodecemvirorum calculo defer
tur, Duodecemvirorum calculo aut da
mnatur aut abſolvitur. Cæterum ubi in
carceratus omnino non eſt delatus, ſe
in carcerem ex vehementi aliqua ſuſp
tione traditus, neque quiſquam illum fa
cti inſimulat, Præcone judiciario cla
voce hæc verba recitante, *A B vinctu
ad ſeptum Curiæ adſtat, ſi quis illum cr
minis poſtulare voluerit, accuſatione
nunc inſtituat, nam vinctus liberatione
expectat*, ſi nemo eum tum incuſaver
in libertatem priſtinam aſſeritur, po
quam ergaſtulario ſua ſtipendia perſo
verit. qui ſic liberantur, voce præcon
liberati dicuntur.

Quotannis bis à Principe rus ablega
tur in ſingulos Angliæ Comitatus de fo
ro VVeſtmonaſterienſi quidam Iudic
& Iuriſconſulti (quos nos *ſervientes ad
gem* dicimus) ad cognoſcendas & con
mandas cauſas capitales, aſſidentibus
bi Eirenarchis, progrediuntur de Co

ta

tatu in Comitatum iſti judices, donec præſtitutum itineris ſui orbem impleverint. ſcripto edicunt ſub finem cujuſque termini, quo die & loco conventus celebrabuntur. ſtato die Eirenarchæ conveniunt, qui ejuſdem Comitatus fuerint, & Vicecomes, qui pro tempore judices accipit, & impenſam pecuniarum de Scaccario repoſcit.

Vicecomes (ad expediendum cauſas criminales) quatuor, quinque aut ſex inquiſitiones ad manum habet, ut illo die præſto eſſe poſſint. habet etiam totidem ad ferendam in cauſis civilibus inter privatos homines ſententiam coactas, quas noſtri cauſas *Niſi prius* dicunt, quia illæ dictiones formulæ inſeruntur.

In Prætorio, aut loco aperto publicoque tribunal exædificatur; cujus medium quaſi locum occupant duo Iudices; ab alterutra parte, pro dignitate ſua Eirenarchæ aſſident; demiſſioribus ſubſelliis reliqui una cum generoſis quibuſdam & ſcribis ſuis conſident. pro tribunali ad menſam appoſitã, Cuſtos Rotulorum, Fiſcalis, Provicecomes, & qui ſcribendo negotia expediunt, diſcumbunt. juxta mẽſam, area Duodecẽviris accipiendis idonea, intra ſeptũ concluditur. nam ad extremum quaſi terminũ ad ſeptum aliud captivi vinculis concatenati ſiſtuntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Tum facto per præconem ſilentio
quamobrem eo venerint, alter judicum
exponit, ſimulq; orationem habet. mo
captivi ſuis nominibus evocantur, juſ
ut quiſque appellato ſuo nomine reſpon
deat. Atque ubi delationum formas *Cu*
ſtos Rotulorum produxerit, judices unum
è captivis, duos aliquando aut tres deſi
gnant, quos per examen judiciarium ex
plorare ſtatuunt. dein *Scriba* captivum
hac quaſi verborum forma alloquitur
A B procede ad ſeptum. attolle manum
Tu A B, de tali oppido & comitatu, re
perageris, quod tali die, loco tali, alienum
equum qui ad hunc vel illum pertinuit,
coloratum, tanti æſtimatum, per vim con
trectaveris, & ſubduxeris; id quod pace
ſupremi Domini Regis noſtri conturba
quid ad hoc reſpondes? Furti teneris an non
ſi non reſponderit aut non appoſite re
ſponderit, reus non reus (poſtquam ſe
mel atque iterum interrogatus fuerit)
tanquam per contumaciam mutus con
demnatur, horrendo poſt natos hom
nes exemplo afficiendus: ſupina nimirum
facie ſuper aſſerem ſtratus, atque alio i
ſuperimpoſito cum tanto lapidum au
plumbi pondere, donec colliſa corpor
compage miſero per vim inſignem vi
eripitur. hoc genus mortis animoſis qu
buſdam arridet. nam ſceleris non dan

natu

natus, familiæ generiſq; vitium non patitur, neq; bona ipſius fiſco adjudicātur. Si accuſationis capita vera eſſe fateatur, Duodecemvirorum ſententiam non experitur, quando in confitentem reum nullæ ſunt partes judicis niſi in condemnando.

Si reum ſe eſſe pernegaverit (qui perpetuus eſt furum, graſſatorum & ſicariorum mos, tametſi factum coram Eirenarcha prius non inficientur, aut in flagranti crimine deprehendantur) Scriba forenſis ipſum interrogat, quomodo decerni velit, monetq; reſpondendum eſſe, *Dei populiq; judicio.* id poſtquam reſpōderit, nempe *Dei populiq; judicio decerni volo*, Scriba ſontem ſic alloquitur: *Talis criminis delatus es: dicis te reum non eſſe: interrogatus, quomodo decerni velis, Dei populiq; calculo aſſeruiſti: Ecce tibi hi probi viri populum repræſentant, & ſi adverſus aliquem objicere quicquam poteris (ſpecta illos diligenter) eloquere. nunc enim vitæ neciſque tuæ negotium agitur.*

Tum primum in Decemviratu inquiſitorem evocat: *accede ad ſacrum codicem.* deinde juramenti religione obſtrictum monet, ut fidelem ſe inter Principem captivumque inquiſitorem præbeat: nullaque à reo propoſita exceptione, alterum, deinde iterum alterum, uſque dum nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

merus duodenarius compleatur, appellando producit. & plerumque captivus nihil habet, quod inquiſitoribus objicere poteſt; quippe qui in illum diem tantum eliguntur, ignoti captiuo, & qui perinde captivum non norunt, ſed prope locum habitant, ubi flagitium deſignatum eſt, laboribus quotidianis exerciti, quibus nulla cum ſceleratis interceſſerat familiaritas aut conſuetudo. Completo jam inquiſitorum numero, ſcriba præconem jubet numerare. ipſe ſuo quemque nomine vocat. præco clara voce unumquemque repetit dicendo, *unus, duo, tres, quatuor,* donec numerus duodenarius abſolvitur, ſubjicitque ad finem numerationis ſuæ, *Boni viri & juſti.* deinde ait, *Si quiſquam judicia exhibere, aut in captivum paratus eſt dicere, nunc in forum prodeat. nam de captivi liberatione agitur.* Si nemo prodeat, judex percontatur, quis illum in carcerem ablegarit; qui ſæpe Eirenarcharum eſt aliquis. hic formam examinis producit, ſubterque nomina eorum, qui ſe cum indiciis præſto eſſe obligaverint: qui ſi non compareant, reus abſolvitur, etiamſi delictum à ſe admiſſum ultro apud Eirenarcham faſſus fuerit; verum qui accuſationem inſtituere debuerunt, damno pecuniario mulctantur. Quanquam hoc raro ſolet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſu evenire, niſi aut in rebus valde minutis, aut in abſentia Eirenarchæ. Vbi vero apparuerint qui reum criminentur, primum examinis formam legunt, quam ab Eirenarcha habent. tum qui bonis ſuis ſpoliatus eſt, mox Conſtabularius, & quotquot in fure deprehendendo adfuerunt ſinguli, ad veritatem dicendam juramento onerantur. Statuuntur iſti in loco fori tam opportuno, ut uno quaſi obtutu judices, Eirenarchas, inquiſitores, & captivum contemplari, loquentes exaudire, ab ipſis viciſſim intelligi queant. quærit à ſpoliato judex, ſi captivum bene noverit, & ſpectare ſedulo jubet. ſpoliatus affirmat ſe bene noſſe, pernegat captivus. ille ſignis ſcientiam ſuam confirmat, *Quin ut te neſcirem perdite? in fortunas meas tali in loco involaſti, pugnis & verberibus male multaſti, equum ſurripuiſti & crumenam, talem tunicam induebaris, talem tibi ſodalem adſciviſti.* captivus inficiatur omnia. atq; ita paulatim altercationibus lis producitur. poſtea quicquid in captivum paratus eſt dicere, ſpoliatus enunciat. eum Conſtabularius, hunc cæteri etiam, qui proferre poſſunt indicia, ſuo ordine ſequuntur. his ita peractis, an ſuperſit etiam adhuc alius, quæritur. negant illi.

Tum inquiſitores judex ſic alloquitur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

In captivum ſatis accepiſtis quid dici poſſit: contra pro ſe quid ille valeat dicere, intellexiſtis. juramenti veſtri & officij probe memores eſtote, Deum authorem ſequimini. hoc pacto, in duos, in tres interdum Duodecemviri inquirunt. nam ſi in plures inquirendi illis poteſtas mandata foret, veniam à judice deprecari ſolent: *Reverende Domine Iudex, ignoſcas; judicium memoriamque noſtram ſatis oneravimus.* itaque ſępe in unum aut ad ſummum ultra duos non inquirunt.

Secedentibus in ſcriptis nihil præter ipſam accuſationē proponitur. ejus ſummam Scriba quam pauciſſimis iterum repetit, monetq; ut ſi reum criminis eſſe arguerint, quid ipſe in bonis prædiiſque habuerit ſub ipſum deprehenſi flagitii tempus, inveſtigent: ſi quid compererint, palam indicent, ſin minus, ipſum quoque affirment. &, ſi reum criminis exiſtimaverint, porro, an admiſſo facinore aufugerit necne, reſpondeant. Congregatis in hunc modum Duodecemviris, ſtator ſive Bailivus aliquis inſervit, à colloquio ipſorum cæteros prohibet, curat inſuper, ne panis, potus, eſca, focus inferantur, donec in eandem omnes ſententiam deſcenderint. ſi qua hæſitatio injecta fuerit, aut plenius ſuper indiciis edoceri cuperent, fas eſt ut in eo erudiantur. No-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

um fortaſſis iſtud videbitur, ut in vitæ eciſque judicio, nihil ſcripto conſignaum, præter inquiſitionem ipſam offeraur; quinimo qui leges Impp. Romanoum obſervaverint, hoc illis valde videitur inſolens.

Quicquid ſupereſt negotii, coram judiibus, Eirenarchis, inquiſitoribus, captiis, adſtantibuſq;, palam expeditur. quique teſtimonia perhibent, publice ita, ut omnes dictorum ſuorum conſcios habeant, proferunt. conſimilis plane mos ſt, captivos reliquos judicandi.

Antequam inquiſitores munus ſibi mpoſitum expediverint, prandendi eſt hora. de prandio in eundem locum redeunt, ſi de captivis in unam ſententiam nquiſitores non convenerint. in cauſis actionibuſque civilibus examinandis tempus producitur. Simulatque poſt multam deliberationem in unam ſententiam Duodecemviri conceſſerint, Bailivum mox ablegant, monentque, ut Ipſorum nomine judicem adeat rogatum ut ipſis audiendis vacare dignetur. neq; hercule id mirum eſſe poteſt, quādo ipſi interea, dum in conclavi ſic aſſervantur, à conditione captivorum non plane alieni ſunt. ad ſeptum accerſuntur iterū captivi, prodeuntque inquiſitores ſuis quiſq; nominibus evocatus. Tum ſcriba,

an

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

an in unam ſententiam convenerint, & quis ipſorum vice reſponſurus ſit inter rogat. reſpondent ETIAM. qui prolo quitur, inquiſitorum quaſi anteſignanu eſt, & ſæpe non alius quam qui jurando cæteris præivit. Tum captivus jubetu manum attollere, ad quem ſcriba ait: *Ti nomine A delatus es de tali loco, adductuſ que in judicium: reum te eſſe inficiaris: ro gatus qua ratione decerni velis, DEI PO PVLIQVE ARBITRIO reſpondes: Po puli vicem boni iſti viri repræſentant. a ea proinde, quæ dicturi nunc ſunt, animum advertito.*

Tum ad inquiſitores converſus ſciſci tatur, nunquid ſontem aut inſontem il lum arguerint, reſpondet (qui primum juratus eſt) REVS aut NON REVS: illo con demnatur, hoc abſolvitur. Quod ſeme Duodecemvirum pronunciatum, non judices, non Eirenarchæ aut reſcinder queant aut mutare. Scriba, quid in boni prædiisve tempore deſignati flagitii cap tivus habuerit, quærit. Reſpondent ple rumque, ſe neſcire. neque certe adeo e opus, ut id quæratur, quando Vicecome & fiſcalis, in bonis iſtis fiſco ſubſignan dis, non indiligentem operam ſolent im pendere.

Qui Duodecemvirûm calculo reu eſt, an habeat aliquid quod cauſetu

quæ

æritur. ne victus à judicio abeat turpi-
r *Cleri privilegium* ſibi concedi poſtu-
t, ſi ſciat legere. pleriſque enim in flagi-
s, ut in furto boum, ovium, pecuniæ, in
hibus vis nulla per viam regiam eunti-
is affertur, non invaſio nocturna, ne-
ue formido aliqua incuſſa, non adeo a-
rbæ ſunt leges noſtræ, ut in primum
elictum animadvertant. itaque quoties
oc *Cleri beneficium* imploratur, Epiſcopi
artes ſunt, ut ſua vice aliquem per lite-
s ſubſtituat, qui hanc legendi peritiam
rbitrabitur. captivo aliquis in Pſalterio
ocus perlegendus traditur. tum legere
ncipit, interdum (bone Deus) ſatis impe-
ite. Commiſſarium Epiſcopi Iudex in-
errogat, *an legat ut Clericus*, qui reſpon-
let; *Etiam legit, Non legit.* ſi affirmave-
it ipſum poſſe legere, Iudex ad ſententiã
apitalem ferendam non procedit. ſin
negaverit poſſe, morti ſub hac ſententiæ
forma adjudicatur. *Tu talis criminis de-
latus fuiſti, & in judicium adductus
reum te non eſſe aſſeruiſti, Dei Populi-
que arbitrio tuam innocentiam ſpectan-
dam propoſuiſti. illi te ſontem eſſe pronun-
ciant. quod ulterius cauſeris non habes. ju-
ra volunt, ut unde exiviſti, eo loci iterum
remigres inde ad locum ſupplicio deſtina-
tum deduceris, ubi ſuſpendio vitam finies.*
tum Vicecomiti imperat, ut ſententiam
execu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

executioni mandet. Qui Cleri privilegium ſibi concedi poſtulat & impetrat coram judice, ferro candenti in manu uſtulatur ſignaturq; his duabus literis T aut M, qui furem aut homicidam declarant. ex eo tempore in cuſtodiam Epiſcopi deditur ſecunda Duodecemvirorum Clericorum inquiſitione liberandus. quod ſi iterum ſic deliquerit, & ſi characterem inuſtum viderint, actum de illo eſt. res ad reſtim rediit.

Quiſquis inquiſitorum calculo juſtus eſt declaratus, ilico abſolvitur, & è cuſtodia liberatur, numerato quod neceſſe prius eſt ergaſtulario ſuo ſtipẽdio. Quod ſi quenquam intellexerit, qui ipſum ſic detulerit, habet unde damnum ſuum cumulate repoſcat.

CAP. XXVII.

Peculiares ſuppliciorum formæ ſontibus irrogatæ, nullibi præterquam in Anglia cognitæ.

GEnus ſupplicii aliud, in homicidas grasſatores, ſicarios, raptores, cæteraque ejuſmodi facinora quæ majeſtatem non imminuunt, prȩter ſuſpendium non habemus decretum. defunctorum corpora ſepeliendi cuique conceditur facultas. caput amputare, equuleo ſubjicere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

e, in fruſta ſecare, in rotam confringen-
um aliquem exponere, nobis inuſitata
int. nec alibi tamen infrequentiora
int homicidia.
In poteſtate judicis non eſt, ut pœnæ
nalum intendat aut diminuat. ad Prin-
pem, & ad eos, qui ab intimis conſiliis
erint, hoc referri debet, quorum juſſu
liquando fit, ut inſignium ſicariorum
orpora, catenis patibulo affixis, donec
omputruerint, ſuſpendantur.
Si maritum uxor interfecerit, viva in-
ndio concremabitur.
Si Dominum ſervus, crati ſuperimpo-
tus ad locum ſupplicii deducetur, *petit
reaſon* dicitur.
Si quis venenum propinaverit, in mor-
em concoquendus datur. ipſe conatus,
el veneno interficiendi, vel inſidiandi,
iſi morte ſecuta, moribus & inſtitutis
nglicis, capitalis non eſt, quia Princeps
bditum non amiſit, & vitam, niſi mor-
e ſecuta, amittendam fuiſſe non placet.
n homicidio deſignando, omnes peræ-
ue pro homicidis habentur, & morti
djudicabuntur, etiam ſi quis vel lucer-
am tantum prębuerit, quo id flagitium
naturius perpetretur. ipſa quippe pœ-
arum mitigatio (ita cenſemus) judices
orrumpit.
Equuleo aliquem torquendum ſubji-
cere,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

cere, ut inter confeſſionem crimen el-
cias, præter morem gentis Anglican-
eſt, & ſervile aliquid ſapit. nam qua in r
reip. unquam inſerviverit, qui membr
ſic protenſa atque ultra juſtam menſur
longitudinem producta habuerit? nan
ſi inſontem eſſe contingat, quæ par eſt
poteſt compenſatio, ut illi de injuria ſa-
tisfiat? ſi mori oporteat, quod genus fe-
ritatis eſt, ipſum prius excarnificare? Ete-
nim expreſſa per tormenta confeſſio ni-
hili æſtimatur. nam ſi in ipſo judicio fa-
teatur, Duodecemvirorum ſententiam
non ſubit, ſi factum inficiatur, nihil ob-
eſſe poteſt, quod prius culpam agnove-
rit. Anglis innatum eſt, ut mortem ſper-
nant, cruciatum non ferant. idcirco po-
tius quidvis à ſe geſtum profitebuntur
etiam patris ſui internecionem, quam u
cruciatui huiuſmodi obnoxii amplius e
ſe velint. neque enim mortem perinde
horrent noſtrates, atque leviſſimum tor-
menti genus. nullibi gentium ſontes ad
ſuppliciumperductos, qui magis animo
ſe atque intrepide ſe gerant, quam in An-
glia obſervabis. Contra populus tam
horrendam feritatem videre non aſſue-
factus, ex hac miſeria dolorem hauriret
Principem quoque & Iudices abomina-
retur, qui tale genus crudelitatis invehe-
rent. Duodecemviri quoque ſua ſponte
abſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

bſolverent reos. perantiqua etiam apud nglos ſanctio eſt, ut ſi incarceratum aquem equuleo ſubiiciat ergaſtularius, b eum finem ut criminis participes inicet, morte mulctetur. Et ſi rem ipſam utare volumus, equuleo & tormentis uid eſt opus? nam ut captivus fateatur ut diffiteatur, abſque mora, ſi Duodeemvirorum calulo condemnetur, diem ltimum obire neceſſe eſt. ſontes quoq;, uum viderint aliter fieri non poſſe, uum populares & contribules ipſorum erint, quorum fidei vitam ſuam conrediderint, ſponte ſe ipſorum ſententiæ ubjiciunt, & ob admiſſum facinus diviam miſericordiam implorant. Animoa & libera, vitæ ſanguiniſque profuſa eſt nglorum natura. ſed enim contumeas, verbera, ſervitutem ferre nullo moo poteſt. in hunc modum ab antiquiſimis Principibus aliti atq; educati ſunt, t milites potius ſtrenuique evaderent, uam ſervili ignominia ſe contaminaent.

Duodecemviris, ſimul atque ſenteniam dixerint, abeundi copia concediur: neque in illorum commodum cedit liquid, præterquam quod Principi pariæque ſuæ inſerviverint.

CAP.

CAP. XXVIII.

De crimine læſæ majeſtatis, & qua ratio
major nobilitas dijudicetur.

ETiam in proditoribus examinandi
idem modus obſervari ſolitus eſt. ſe
pœna pro ipſorum merito multo eſt a
ſperior. Primum ſuſpenduntur, vivent
bus videntibuſq; viſcera eximuntur, ce
vicibus ſecure amputatis, partitis in qua
tuor partes membris, & diverſis in loci
palo affixis.

Illud eſt eximium majorum gentiun
nobilium beneficium: ſi quiſquam Du
cum, Marchionum, aut Baronum, in Pa
lamento locum occupantium dignitat
adeptus, læſæ majeſtatis aut criminis ca
pitalis inſimuletur, æqualium pariumc
ſuorum ſententia judicatur. hoc eſt, cc
gitur è nobilibus inquiſitio, quorũ quiſc
(ut fit in Parlamento) facto à noviti
initio, ſententiam pro ſe dicit. pro tr
bunali ſedet, qui ſupremi Conſtabular
perſonam gerit per eum diem, peracto
que judicio, ſcipionem quem habet i
manu confringit, officioque ſe abdica
In cæteris quid eſſe poſſit diſcriminis a
ea quam ſupra expoſuimus forma no
intelligo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

THOMÆ SMITHI
DE
REPVBLICA
Et
Adminiſtratione
ANGLORVM
Libri tertij
CAP. I.

e appellatione provocationeque, quæ ſen-tentiam ſuper cauſis criminalibus ini-que latam reſcindit.

SI Duodecemvirûm inquiſitiones nimis rigide contra præſumptam probationum vim &mentem cenſuiſſe videbuntur; ut, ſi reum ulti-o ſupplicio afficiendum ex indiciis le-ſſimis arguerint, aut ſi reus judicum & renarcharum ſententia alias ob cauſas niam mortis meruiſſe putabitur; di-ittitur quidem inquiſitio, & judices o eo quod reum capitis pœna mul-andum declararent,ipſum *ampliabunt*, oc eſt,carceris cuſtodiæ tantiſper man-abunt, donecRegem certiorem totius gotii fecerint,ab ipſoque veniam reus petraverit. nam quod ad appellatio-s provocationeſque, quæ apud alias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nationes frequentes ſunt. eæ apud no
locum nullum obtinent : ſed lata ſen-
tentia confeſtim abſque hoc appellatio-
nis beneficio executioni per Vicecomit
mandatur. quod ſi captivi poſt denuntia-
tam mortis ſententiam, vel fuga ſalu-
tem quæſiverint, vel aliud lethi genu
obiverint, grandis pecuniarum ſumm
Vicecomiti pro arbitrio Principis irroga-
tur. Sin vero per liquidiſſimas probatio-
nes & luce meridiana clariores Duode-
cemviris de crimine conſtiterit, & ip
ſontem abſolvant tamen (id quod ali-
quando contingit, poſtquam nimis in
cenſum judicem aut Eirenarcharum ali-
quem viderint, aut teſtificationes aut al-
legationes ſuſpectas habuerint) captivi li-
berantur. verum Duodecemviri à judi-
cibus non verbis modo increpantur, ſed
pœna etiam minaciter illis intentata ju-
bentur, ut in Camera ſtellata aut in Sena
culo ſuper facto reſpondeant. quanqu
præter comminationes plerumque nihi
fit. nam Duodecemviri benigne huma-
niterque pro ſe reſpondent, id ſe ex con-
ſcientiæ religione feciſſe, & propterea
judices, ne in malam partem interpre-
tentur, imo ſi quid erratum fuerit, eos u-
mites & clementes experiantur, demiſſ
rogant. Verumtamen noſtra memori
contigiſſe obſervavi (ſed Elizabetha non
dum

um imperante)Duodecemviros in car-
erem conjectos & magna pecunia mul-
atos,quòd reum aliquem lęſæ majeſta-
s, propter inductas probationes non
ronunciaſſent. alios etiam ignominiæ
ublicæ nota affectos, quod ſontem ab-
olviſſent,memini. ſed à pleriſque etiam
unc temporis parum comprobata hu-
uſmodi facta, immo contra pleriſque
im & tyrannidem ſapere, & à libertate
c moribus Anglorum plurimum abhor-
ere viſa ſunt. quamobrem id raro uſu
venire ſolet,etiamſi Duodecemviros lar-
itionibus interdum ſic corruptos eſſe
ontingat, ut æquiſſima illos puniendi
atio Principi non deſit. quippe homines
unt,&, pro conditione humana, gratiæ
nterdum, interdum precio obnoxios
ſſe,quis poſſit inficiari?

CAP. II.

In cauſis civilibus quis ſit remedio locus, ſi præter leges pronuntiatum fuerit.

IN cauſis civilibus res aliter ſe habet. nam lite ſemel conteſtata,Duodecemviris convocatis, reque argumentis & probationibus hinc atque illinc confirmata, ſi Duodecemviri iniquam ſententiam tulerint, adverſus eos iuſtitui po-

teſt formula (quam noſtri Attincturam & vulgo *Attaynt* dicunt.) quumq; prima illa inquiſitio ex Duodecemviris plebeii ordinis conflerur, ſecunda hæc e XXIV generoſis colligitur,quiComitatum omnes,centuriamq; (ſaltem duodecim in qua fundus eſt,incolant. cauſa coram iiſdem judicibus rurſum dicitur. rei partes non modo ille ſuſtinet, qui fundum ad ſe pertinere ajebat, ſed etiam Duodecemviri priores.

In hoc attincturæ negotio, præter ea quæ primũ propoſita ſunt, allegari nihi debet,quod ſi primam ſententiam à XXI viris comprobatam eſſe contingat,acto non modo cauſa ſua excidere, verum Principis fiſco mulctam perſolvere, re deniq; damna reſarcire judicabitur. Si priorem ſententiam everſam & reprobatam eſſe accidat, tum prior inquiſitio *Attincta*, perjurii infamiæque damnata cenſebitur. quod niſi Senatusconſulto Parlamentario ſub imperio Henrici VII conſtitutum aliter fuiſſet; quo Principi victoque,in quem ſententiam tulerunt præter alias pœnas irrogatas V minas coguntur refundere, ſi ſumma de qua certatur XL libris ſit minor, ſin major, XX agrorum etiam ipſorum depopulatio ad Regem ſpectaret. Verum quæ diximus perraro fiunt:partim ideo,quod generoſi

illu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

lubenter ferunt bonis viris proximiſq; iis hujuſmodi infamiæ maculas inuſtas eſſe, maluntque pœnam ipſam potius pecuniariam ſubire: partim quod rem ipſam commodis utrinque conditionibus tranſigi curant: niſi vel fidem prioris inquiſitionis inſigniter precio labefactatam viderint, vel pars alterutra adeo obfirmaverit animum, ut æquiſſimis poſtulatis acquieſcere recuſaverit. & ſi generoſos ſuper hoc judicio convenire contigerit priorem ſententiam pro virili confirmabunt. ubi aliter faciunt, aperte abeſſe oportet illuſtres aliquot injuriæ atque injuſtitiæ cauſas, de quibus tametſi ſatis conſtiterit, tamē ſi ante judicis pronuntiatum partes inter ſe paciſcantur, aut litigantium alter intermoriatur, ſententia in rem judicatam non tranſit. Si priuſquam ſententia lata fuerit aut executioni mandata, ejuſmodi aliquis error in ipſa formula, vel in ordine judiciario reperiatur, qui poſſit revocari (per formulam ut appellant erroris) res integra de novo diſceptanda proponitur, & quicquid geſtum eſt reſcinditur.

Sed illud nobis cum cæteris rebuſpublicis, ubi leges civiles dominantur, commune eſt, quod *de nullitate proceſſus* dicitur, & peræque in foro capitalium criminum quam actionum civilium hactenus

eſt uſitatum. aliud appellationum genus quo tela judiciaria in immenſum diducitur, noſtris legibus plane eſt incognitum. Interim per querelam & preces Regi aut Cancellario oblatas, modus eſt aliquis vel retardandi vel producendi proceſſus judiciarii; ut ſi probationes amiſſas, nimiam populárium gratiam & adverſarii potentiam cauſeris. quem enim lapidem homines inquieti intactum relinquant, ut vicinis ſuis per litigia creent moleſtiã ſuiſque demum votis ipſi potiantur? quibus non ſecus atque muſcis & pediculis indulta à Deo eſt licentia, ut eos maxime exagitent, qui in rem Reipub. mentem omnem atque operam intendunt. infeſtum eſt hoc hominum genus toti viciniæ ſuæ, & formidatum, ab illis ſolum cultum qui lites litibus nectendo ſaginantur. Sed veluti iſtos res ſua ſolet interdum deficere, dum ut alii patrimonium ſuum conficiant moliuntur: ita probe noti non modo opum ſuarum jacturam ipſi faciunt, ſed quæ eſt Principis & fori æquitas, præter infamiam & opprobrium etiam in ære & in corpore pœnas luunt. quod mihi opus Rege dignum videtur: Reipub. certe tam beneficum & ſalutare, quantum in re adeo exigua ad ſubditorum quietem & educationem bonam aliud procurari non poteſt.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

CAP. III.

De Accuſatione.

SI quiſquam patrem meum, filium, uxorem, fratrem, aut conſanguineum roximum occiderit, penes me eſt ipſum el deferre, facta inquiſitoribus denuniatione (utcunque Conſtabularii aut Eienarchæ manus effugerit) atq; ita efficee ut in exilium agatur, vel intra anni uius & diei ſpaciũ reum poſtulare. quod i ipſe primum denunciem, non mea mplius ſed Principis refert utpote cujus fficium in Deum, patriam & ſubditos ſt, in ſontes & pacis perturbatores pro uſtitia animadvertere. quod ſi reum ipſe ccuſare malis, poſthabita interim ea quam dixi perſequendi forma, reo hoc accedit commodum, ut Duodecemvirûm inquiſitioni ſeſe explorandum dedat (quod ſupra à me fuſe eſt enarratum) aut duello quæſtionem dirimat. cujus certaminis aleam, ipſi per ſe aut per pugiles (ἀθλητὰς interpretantur) nimirum lectos, bene pingues, agiles, ad arma tractanda idoneos, quos Galli *adroicts aux armes* vocant (per μονομαχίαν) experiuntur: in quibus rerum omnium ſumma eſt æqualitas. & prout victoriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

palmam Mars adjudicaverit, ita leges decernunt, illum ut *peractum reum*, hunc ut *calumniatorem* extremo ſupplicio afficiendum.

Habet hoc certaminis genus diverſum aliquid à communi inquiſitionis forma in qua reum mori(aut aliquando vivere contingat, actorem nunquam. ſed in hoc majus periculum ſubeſt, æqualitas eadem. alterutrum enim occumbere neceſſe eſt. brevi tamen ſpatio definitur. diluculo incipit. ſub occaſum Solis aut citius (pro ut ſecundior fortuna afflaverit)terminatur. videtur hoc valde militare, (cujuſmodi omnis fere eſt Anglicana politia) nec plus cum juriſconſultis quam cum medicis commercii habere, negotium cito expedire, deinde domum redire, ſuaque opera & labore Reipublicę inſervire. Pontifices Romani & Eccleſiæ proceres, qui imperium in conſcientias noſtras diu exercuerunt, & ad certum moderationis ſtatum rem conati ſunt reducere, hoc judicandi genus frigidis argumentationibus è Theologia & Philoſophia petitis plurimum inſectantur: quippe non repugnat ratio, ut ab iis quæ ab inſtitutione noſtra diffident, abhorreamus. Certum tamen illud eſt, in republica militarem in modum compoſita nonnulla pacis & quietis bono tentanda

eſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſſe, quæ in umbra & in muſæo clam diſ-
putantibus non perinde arrident. utut
es ſe habet, diu inuſitatum manſit hoc
ertaminis genus , ex hiſtoriis potius
uam ab experientia noſtra petendum.
ttamen in hodiernum uſque diem, legis
igorem retinet.

Quod ſi ſicarius aut homicida (illum
lterius vitæ inſidiatorem , & ut Gallice
dicitur *de guet appendam* , hunc qui ex
calore iracundię hominem occiderit, ap-
pellamus) mortis veniam à Principe im-
petraverit (nam id benignitas Regia in-
terdum patitur) cui ſic illata eſt injuria,
ſontem vel in judicio Duodecemvirali
deferendi, vel cum ipſo ſingulari certa-
mine depugnandi liberam habet optio-
nem. & ſi poſt interpoſitam hujuſmodi
accuſationem reum admiſſi criminis af-
finem eſſe contigerit, tametſi data eſt ad
ignoſcendum venia , capite plectetur.
Tantum juſtitiæ effuſoq; per vim ſangui-
ni Principes legeſque noſtræ indulgere
voluerunt.

CAP. IV.

De Curia Cameræ ſtellatæ.

SVpereſt adhuc in Anglia forum aliud, quale alibi gentium (quantum intelligere potui) non reperitur. faſtis diebus

(eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

(eos ſic appello, quibus in *aula Weſtmonaſterienſi* jus dicitur) ſingulis ſeptimanis, diebus Veneris & Mercurii, poſtridie ejus diei quo terminantur, Cancellarius, Barones & quotquot à ſanctioribus conſiliis Principis ſunt, & Barones ſive nobilitas major, qui conſiliarii Regni non ſunt, itemque Iudices, (principales nimirum duo juſtitiarii) ab hora nona ad undecimam uſque in loco quodam conſidere ſolent, cui Cameræ ſtellatæ nomen ob feneſtrarum multitudinem vel inſignitum variis ſtellarum iconibus deauratis tectum.

Si plures per vim ad agendum aliquid convenerint (*Riot* Anglice dicimus) coram hoc judicio ſiſtuntur. Enimvero (quantum ego conjicere poſſum) hujuſmodi turbæ & tumultus in aliam cauſam referri non poſſunt, quam quod bellis externis, per Galliam, Scotiam, & Hiberniam, aut civilibus domi, noſtrates exercitati, quæ propria eſt militarium nationum labes, plurimos belli duces militeſque pepererunt, qui poſtquam aliam militiam foras non invenerunt, ſe ſuis viribus oppugnant & deprædantur, tam ad vicinos domi opprimēdos quam vim ab hoſtibus illatam propulſandam juxta parati. ex quo gens noſtra ſic aſſueta domique inſolentior facta, legibus

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

inſtitutis politicis ægre ad obſequium vocata (potentioribus pugnas ſæpenumero cientibus, & injuriam tenuioribus ferentibus) leges bonas ordinandi occaſionem præbuit: primum, ne cui fas eſſet, ultra definitum clientum numerum retinere: tum in conventibus juridicis, de iis qui turbas & tumultus excitant inquirere: ſi quis per vim alienum fundum occupaverit, Eirenarchis vim illatam poſſe reprimere.

¶ Preterea, quoniam non tenuioris fortunæ homines ſed potentioris & opulentioris, ſolent hujuſmodi facta perpetrare, quibuſcum fruſtra in judicio homines gregarii aut generoſi contendant, ſi coram ſenatoribus Regiis querela fuerit delata, reus in Camera ſtellata cauſam dicturus accerſitur. ibi ſplendorem quaſi & majeſtatem regni totius quum repræſentatam viderit, (niſi quod Princeps abſit) ferociam ilico deponet, & ad reſpondendum (cujuſvis loci aut ordinis fuerit) evocatus, tanta cum gravitate, rationum & argumentorum veritate, ab illuſtriſſimis viris urgebitur ut animum deſpondere plane neceſſe habeat. quod ſi parum dextre pro ſe reſponderit (nam præſtare aliud, præſertim in tam aperto illatæ violentiæ negotio, vix quiſquam poſſit) in carcerem prope amniculum,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

qui *Fleete* dicitur, pro judicantium arbitrio & voluntate tantiſper ablegabitur donec libertate ſua aliquamdiu orbatus, & expenſarum ſumma fatigatus, tandem amicorum ſuaſu & conſilio, ad dictamen rationis ſe accommodaverit plerumque (ſi ita videbitur conſultum) grandem pecuniæ vim in ærarium Principis refundere cogetur, & actori damna reſarcire, tametſi cauſa, propter quam hujuſmodi tumultus excitati ſunt, ad juris communis deciſionem interim remittatur. ſcopus quippe hujus fori præcipuus hic eſt, faſtum & arrogantiam nobiliorum mitigare, qui quod plebeios opibus longe fortaſſis ſuperant, jura & leges ſibi natas valde indignantur.

Fori hujus originem repetere, antiquitatis eſt, ſed incrementum & authoritatem, ſub id tempus, quo Cardinalis VVolſeus, Antiſtes Eboracenſis, Cancellarii munere gaviſus eſt, accepiſſe conſtat: ad quem tanquam ad authorem eſus initium referre nonnulli ſolent, quia poſt aliquam temporis interpolationem, intermiſſa ejus authoritas ſub hoc præſule incrementum cepit. quod fieri oportere res ipſa exigebat. nam qui partem Angliæ Septentrionalem incolunt nobiles & generoſi à Rege & juſtitiæ tribunalibus procul diſſiti, bella prope conti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

a inter ſe geſſerunt, jus in ferro conſtientes, ad inferendum & injurias vindindum clientium & famulorum ſuorũ xilio muniti. hanc inſolentiam, Henus VIII Princeps nobiliſſimus minime endam ratus, illos viritim ad aulam ocavit, qui poſtquam ſtelionatus polati, verbis acriter correpti, & in carrem conjecti aliquamdiu fuiſſent (renguefcente ſimul cum pecuniis animo) numerum & ordinem ſe componere ceperunt, & ex eo intelligere, ſibi nunc tigiſſe Principem, qui legum habenis obſequio ſubditos ſuos temperare norat. hinc effloruit hujus fori dignitas, æ in diem hodiernum uſque ſarta tea conſervatur.

Qui judicio præſunt in hoc foro, ſunt premus Angliæ Cancellarius, Quæſtor, onſiliarii omnes, & Barones. ET AETERA.

In ſententia dicenda major pars judintium minorem vincit.

Pœnæ, quæ irrogantur, ſunt carcer, lliſtrigium, mulcta pecuniaria, & ſæpe, na cum carcere animadverſio pecunia- a.

Citari ſolent, vel *ſub pœna*, vel per *ma-*

numm

nuum injectionem, vel *Edicto de Rebel*[...] *bus*, vel *Delegatione ſuper Rebellibus. Si* *pœna*, libelli aut præcepti formam habe[...] *Edictum & Delegatio ſuper Rebellibu*[...] ad cogendos in curiam contumaces, q[...] comparere per contemtum renuunt, a[...] commodatur.

Hujus fori apparitores ſunt, cuſt[...] carceris qui *Fleet* dicitur, aut ſerviens [...] arma.

Negotia quæ in hoc foro tractari ſ[...] lent per ſtatuta definiuntur, hujuſmo[...] ſunt; virginum impuberum præter p[...] rentum aut tutorum conſenſum abd[...] ctio, falſarii, literarum adulteratores, n[...] bilium calumniæ, ſeditionum rumore[...] turbarum & tumultuum conventicul[...] fraudis dolique mali architecti, & quæ [...] Epitome *Raſtalli* recenſentur reliqua.

CAP. V.

De Curia Pupillorum & emancipationis.

LAtine pupillus, græce ὀρφανὸς di[...] tur, quem nos Anglice *Ward* di[...] mus. ejus cuſtos, latine tutor, græ[...] ἐπίτροπος appellatur. pupillum int[...] ligimus impuberem, & poſt fata pare[...] tis ſuperſtitem.

Rom[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Romani duas in ſpecies diſtinxerunt, pupillum & minorem; illum donec XIV, hunc donec XXV annum ætatis impleverat. pupillus ſub tutoris imperio, minor ſub curatoris degebat. tutores curatoreſque rationibus cenſuum pupillorum reddendis obnoxii erant. extantque ſuper hac re paſſim per codices legum civilium diſperſæ conſtitutiones. adeoque oneri putabatur eſſe, tutoris aut curatoris munus ſubire, negotium ſollicitudinis & curæ plenum, utilitatis & commodi plane expers, & propterea excuſationi rationes plurimæ inventæ.

Apud nos diverſum eſt inſtitutum. nam pupillum ſub poteſtate habere perutile eſſe exiſtimatur. ſiquidem Dominus ille, à quo pupillus prædium habet, ſimulatque de obitu parentis certior factus eſt, manum illico in corpus pupilli injicit, prædium occupat, cujus commoda ad ipſum ſolide perveniunt, abſque eo ut rationes geſtæ adminiſtrationis referat, modo pupillum educaverit. accedit inſuper, quod fœminæ XIV annum ætatis attingenti, viro XXI, uxorem virumque collocat. ſi matrimonium ſic oblatum contrahere repudiaverint, pretium vel valorem dotis aut donationis propter nuptias perſolvere coguntur, cujus æſtimatio ex prædii & cenſuum valore

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

dependet. Et quod hactenus dixi, de ill
tutelæ genere dictum velim,quod Gall
ce *garde noble* vocatur, quibuſque p
Servitium militare fundi elocantur.nan
aliud eſt obſequii ſive ſervitii genus(Ga
lice*Gard Roturir* non incommode inte
pretemur)nos *tutelam in ſocagio*, id e
per ſervitiũ ſocæ(*aratri*)vocamus.pro
ximo conſanguineo obvenit hujuſmo
di tutela, ad quem hæreditas pertine
non poteſt,utpote ad avunculum,ubi e
patre provenit, vel patruum, ubi ex m
tre.de rationibus reddendis tenentur i
tutores (qui mos eſt legum civilium) p
pillo, poſtquam adoleverit, à tutela ni
exactis xxi annis nemo eſt liber. qua
nos ætatem juſtam, perinde, atque illa
xxv apud Romanos, dicimus. fœmin
quia expletis xiv annis nubilis eſt,& m
rito tempeſtiva qui *Servitium milita*
pręſtare poſſit,emancipatur.&quia ux
res ſunt in poteſtate virorũ (quod dei
ceps cõfirmabimus)ut ſub alterius etia
præſidio aut imperio ætatem agant, v
detur ab omni ratione alieniſſimum.

Arbitrantur nonnulli hanc tutelæ ſp
ciem valde iniquam & immodicam
naturę longe diſſentaneam eſſe,liberi n
mirum hominis, non ſecus atque eq
aut bovis auctionem facere, & ita ſu
inde dominos & cuſtodes mutare, qu
ru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

m arbitrio corpus opeſque ipſorum
gerentur, reditus affligerentur, deniq;
ejus voluntatem, in fœdere conjugali
ntrahendo ſe accommodare qui præ-
eſt Dominus; aut (quod eſt multo in-
gnius) ejus, qui pretio pupillum mer-
tus eſt, & ſi repudiaverit, præterea
andem pecuniȩ ſummam pro redden-
libertate numerare. Ex hoc fonte pra-
m generoſorum adoleſcentium edu-
tionem ajunt emanare, præmaturos
ncubitus, & inauſpicatos connubio-
m hymenȩos. nam defuncto ſemel pa-
(cujus in procuranda filii ſalute ſolli-
udo eſt naturalis) non matri, non pa-
o, non conſanguineo proprio, (infan-
ut credi par eſt, inſtituendo maxime
rentis) verum prȩdii domino, Regi Re-
næve, Duci, Marchioni, aut cuivis al-
i ejus procuratio debetur, aut empto-
alicui & propolæ, non corporis modo
matrimonii deligendi ſumma pote-
s. Ad Principem quia plurimi pupilli
ectant, aut vendendi aliis ſunt aut do-
ndi. ad alios quod attinet, lucrũ haud
us ex tutela quã ex bove aut alio pe-
re ſibi comparant: quibus ingenitum
pillorum rem provehendi nullum eſt
dium. nam qui tutelam nundinantur,
re patiuntur pupillos ſuos operã alicui
entiæ aut ſtudiis difficilioribus navare

aliquam, ne mortem aut ægritudine
ex nimio labore contrahant, unde pec
niam omnem fruſtra & inaniter abſum
ptam eſſe contingeret, niſi elocata pri
in matrimonium filia, ſorore, aut co
ſanguinea. ita qui patrem habuit hoſ
talem, quique familiam numeroſam l
ne potuit alere, ubi ad plenam puber
tem pervenerit, ſylvas exciſas, ædes di
tas, attritum peculium, proſciſſos ad
rilitatem agros videre, & (quod caput
eſt) cenſum annuum ſuppetiarum no
ne, domino perſolvere, & *ouſter le m*
perſequi cogetur, (hoc eſt) ut fundi p
ſeſſiones ſibi adjudicentur, ut niſi p
exactum complurium annorum f
tium. immo (quod plus eſt) interdu
nunqnam ſortem paternam conſeq
tur. Hoc extremis difficultatibus lab
ranti Henrico III ad tempus conceſſu
fuiſſe nonnulli arbitrantur, gliſcente
ter Regem & Barones bello: auctu
deinde & majoribus incommodis a
ctum, & in plures perſonas propagatu
qui ultimam regno, nobilibus, & lib
tati Anglicanæ cladem & perniciem
ferat, fieri nullo modo poſſe. ſunt qui
adverſa parte reſpondent, nullam pu
lo creatam eſſe injuriam. nam vel pa
fundos acquiſivit, vel à majoribus tali
perimpoſito onere quaſi per manus

ce

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

pit, & quia per ſervitium militare prę-
a ſibi deberi vendicat, (quod in armis
vi bellica poſitum eſt)quando per ęta-
m id præſtare non poſſit, æquiſſimum
e, ut fructus ad Dominum redeat, ex
ibus equitem militemque æque for-
n & valentem queat ſuſtentare.
Qui Romæ antiquiſſimi equites deli-
bantur (aſſerente Livio)equum publi-
m, in quo ſtipendia merebant, vidua-
m & pupillorum ſumptibus ſubmini-
atum habuerunt;ut propterea res no-
cuiquam non videatur, quæ Servio
ullio in Republica prudentiſſima com-
obata fuit. nam puerorum educatio-
m,ad formam militarem olim inſtitu-
m, quamobrem nunc quiſquam ca-
mnietur,ratio ſubeſſe nulla poteſt. ve-
imilius tamen ab omnibus putabatur,
ros nobiles, equites fortes & ſtrenuos
li duces, operam daturos ,ut pupillos
e fidei concreditos ſuis artibus & vir-
tibus imbuerent, & in familias genteſ-
e per matrimonium inſeſerent, unde
nicitias plurimorum colligerent.& ve-
quis rectæ generoſorum educationi
lius proſpiciat, quam qui tales ſervi-
militari ſibi obligatos habuerit, aut
is magis velit quam qui inde obſe-
ium ſibi præſtari ſperaverit?
Quod ab Henrici III temporibus hanc

tutelam nonnulli deducunt,à veri ſcop
alienum videtur. nam per Normaniar
cęteraſque Gallię provincias etiam nu
obtinet. atque ex eo ſtatuto, quod
re pupillari ſub Henrico III ſancitum i
venimus, ſi quis diligentius introſpex
rit,modum tutelę potius aſſignatum d
prehendet, indeq; argumentum capie
tutelam longe antiquiorem fuiſſe. cæt
rum de hac quæſtione alius erit diſp
tandi locus. in præſentiarum hæc hab
quæ enarrarem.

Hujus fori *præſes* eſt pupillorum &
mancipationum cuſtos.

Officiarij ſunt, pupillorum procur
tor,curator rationarius, quæſtor, ſcrib
duo procuratores communes,inferio
miniſtri, nuncii, apparitores. *Procur*
torem eum appello, qui titulum & j
Regium defendit, datum cuſtodi pup
lorum adſeſſorem. *Curatorem*, qui
mancipationes confirmat. *Rationariu*
qui ſubducendis rationibus præeſt, &
tationum formulas explicat. *Quæſtore*
qui pecunias fiſco applicandas colli
Scribam qui acta judiciaria & decr
fori literis conſignat.

Negotia, quæ in hoc foro tractant
ſunt ex tutelis, nuptiis, ſuppetiis pu
lorum, & demandata illis poſſeſſio
commoda emergentia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Citatio generalis in hoc foro delegatio ſt, edictum, monitio de comparendo oram cuſtode pupillorum. Speciales citationum formulæ ſunt, *Diem clauſit xtremum, Devenerunt, Melius inquirenum, Datum eſt nobis intelligi, Quæ plura.* uper iſtis omnibus videndus eſt Stanforii Codex, qui de prærogativa Regia inſcribitur.

Hinc emancipationum omnium genus emanat & *parvi ſacculi ſcribis* commendatur.

Quando juſtam ætatem hæres declaraverit emancipationem ſuam perſecutus, tum clientelam ſuam coram Principis delegato agnoſcere oportet, & præmium domino Privati Sigilli perſolvere.

CAP. VI.

De Curia Ducatus.

CVria Ducatus Lancaſtrenſis etiam ad Regem ſpectat, in qua actiones in perſonam & in rem, quæ fundos Ducales quoquo modo attingunt, diſceptantur.

Hujus fori præſes eſt Cancellarius, aſſidentibus Procuratore Ducatus fiſcali, ſcriba, curatoribus quamplurimis, duobus Procuratoribus communibus, Rationariis aliquot, Adſeſſoribus & juriſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

conſulto Regio. *Cancellarii* munus eſt, æqua lance inter Principem ſubditoſq; diſtribuere. *Procuratoris Ducatus fiſcalis*, jura regia promovere, Cancellario adſidere, & quod juris eſt ſubmonere. *Scribæ* eſt, acta & archiva conſervare, & citationum formas explicare. *Curatorum* (quorum unus reliquis præeſt) fundorum limites metari & definire. *Rationariorum* (inter quos unus cæteros antecellit) calculo redituum acceptorum præſidere. *Procuratorum communium* eſt, litigantium votis & querelis inſervire. *Adſeſſorum* eſt, difficiles legum nodos explicare. *Iuriſconſulti Regii* officium eſt, jus Principis promovere. Spectat ad hoc forum *Procancellarius*, qui Comitatui Palatino Lancaſtriæ inſervit, cujus officium eſt citationes originales decernere.

Citationis forma *ſubpœna* nuncupatur.

CAP. VII.

De Curia libellorum ſupplicum.

IN hoc foro querelarum & ſupplicationum omne genus Regiæ majeſtati exhibitarum ad audiendum & diſcutiendum proponitur, extra quas in jure dicendo nullam authoritatem obtinet. cui nomen *pauperum & indigentium fori* ob eam cauſam inditum eſt, quia abſq; mercede

ede aut pecunia jus ſuum cuique tribuatur. *Curia* quoque *Conſcientiæ* appellatur.

Huic judicio præſunt libellorum ſupplicium magiſtri duo, qui, quid æquum & bonum ſit, tam ex jure Cęſareo quam ex municipali dijudicant.

Officiarii ſive miniſtri ad hanc curiam ſpectantes ſunt, Scriba, Examinator, Procuratores tres, Nuncius ſive Apparitor unus. *Examinatoris* eſt, teſtes juramento onerare, eorumque dicta literis conſignare. *Procuratorum*, negotiis litigantium expediendis inſervire. *Apparitoris*, in jus reum vocare.

Quæ in hoc foro agitantur negotia, ſunt quæ per preces aut libellos ſupplices Principi offeruntur, ſed potiſſimum petitiones indigentium. Citationis forma, eſt vel *ſigillum privatum*, aut *Edictum de Rebellibus*; quorum ea vis eſt qualem antea in proceſſu Cameræ ſtellatæ fuiſſe diximus.

CAP. VIII.

De uxoribus & nuptiis.

ANglorum uxores (quod ſupra etiam attigimus) in poteſtate maritorum ſuorum ſunt, non ea ratione, quaſi maritis in uxores ſuas, pro more Romano-

rum, vitæ neciſque indulta ſit licentia (nam Principi ſoli id licere diximus & legibus ſuis) ſed quoniam ante nuptiarum ſolennia quodcunque acquiſiverint, peracta mox nuptiarum celebritate id maritis omne acquiritur: ſive æs ſignatum, argentum, aurum cælatum, gemmas, pecudes, aut quicquid eſt bonorum mobilium intelligas. ad fundos & prædia & hæreditates quod attinet, ad proximum ſucceſſorem pervenire leges volunt.

Vxoribus neque mariti res neque ſuas donare aut alienare licet, in bonis mobilibus conſtanti matrimonio jus nullum habent, niſi quale ſervi aut filiifamilias peculium ſibi vendicant, in quibus ſi teſtamento nihil legetur, nihil debetur, quemadmodum neque filio ipſi. cætera penes executores ſunt, ſi teſtamentum ſuum aut voluntatem ultimam condiderit. Attamen Londini & in aliis etiam permagnis urbibus mos inolevit, ut poſtquam aliquis mortem obierit, bona ipſius omnia in tres partes dividantur. funebribus impenſis & legatis triens impenditur, trientem alterum uxor ad ſe rapit. tertius demum triens inter liberos per capita diſtribuitur. quare ibi loci ultra trientem bonorum aliquid legare fas non eſt. ſin teſtamentum nullum ſcripſerit, quicquid præter impenſas funebres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

hebres ſupereſt, inter uxorem & liberos ex æquo dividitur. Lege municipali cautum eſt, ut ſi quis inteſtato moriatur, cum judex loci ordinarius (quem Epiſcopum eſſe omnes intelligimus) interdum Archidiaconus, Decanus aut Canonicus aliquis, per privilegium aut longi temporis præſcriptam conſuetudinem, defuncti bona, viduæ, puero aut conſanguineo proximo, pro ratis portionibus inter eos, quibus ex æquo & bono debentur, adminiſtranda concedat. Ordinarium vero loci judicem tanta gravitate prudentiaque informatum exiſtimamus, qui pro ea ac tam abſolutæ authoritati conveniat, per trientes & ſemiſſes bonorum, quod juſtum eſt, exequatur. Majores noſtri ubi paganiſmum exuiſſent, & Chriſtiano cultui ſe addixiſſent, tantum fiduciæ & religionis paſtoribus ſuis adſcripſerunt, ut illorum arbitrio id ratum eſſe voluerint. neque abſimile vero eſt, eos bene ſe geſſiſſe, neque ſuis ipſorum cõmodis aliquid indulſiſſe: id ſemel ordinatũ apud nos permanſit intactum: tametſi ejus poteſtatis corruptelã & abuſum quibuſdam Senatusconſultis parlamentariis Henr. VIII caſtigavit. Sed ut è diverticulo in viam iterũ redeamus, uxores maritorũ poteſtati ita ſunt obnoxiæ, ut non ſolũ completis nuptiarum ſacris

in

in manus ipſorum bona harum perveniant, ſed patris (ut primum viro nupſerint) gentiſque cognomen amittant illico, & maritorum aſſumant, quaſi in ſolum externæ familiæ tranſplantatæ, ut ſi prius uxori meæ *Philippæ Vitfordiæ* nomen fuerit, *Philippæ Vitfordiæ* amplius non erit, ſed *Philippæ Smithæ*, &, ſi ad alia vota poſtea convolaverit, nomen cum viro ſemper permutabit. Quod ſi Baroni aut Equiti nubat, ex quo conjugio ſimul cum viri cognomento titulum *Dominæ* aſſumit, quum ad ſecundas nuptias viri ignobilis deſcenderit (vide quantum fœminis concedamus) *Dominæ* appellationem ſemper retinebit.

Credo ego, apud antiquiores Romanos nuptias, quæ per *conceptionem in manum* & *per æs* & *libram* contrahebantur, uxores in poteſtate virorum conſtituiſſe, quarum etiam apud vetuſtiores legum noſtrarum Codices expreſſa ſunt veſtigia. convenerat enim in mariti manum ex traditione parentis uxor; Templi limen ingreſſura, ſuper Codicem ſacrum, aurum argentumque vir exponebat, quaſi eo precio empturus; vicem *libripendis* ſacerdos implebat. Ratas apud nos eſſe interpretamur nuptias, poſtquam in eccleſia coram presbytero teſtibuſque nonnullis celebrantur. hoc

pacto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

pacto vir & uxor, beneficiorum omnium participes fiunt quæ jura noſtra elargiuntur, ex eaque copula prognati liberi *legitimorum* jus obtinent. adeoque, ſi mihi continget, nuper defuncti viduam uxorem ducere ſub obitum viri ſui prægnantem, ſi prolem poſt nuptiarum ſolennia pepererit, leges mihi heredem adjudicabunt: ita rigide vulgatum axioma interpretamur; *pater eſt quem nuptiæ demonſtrant.* Illis rationibus, quibus jura natalium ſpuriis reſtituit *Iuſtinianus* (legitimos *muliers* aut potius *melieurs* appellamus) nullus eſt in Anglia relictus locus. nam neque Pontifici, Imperatori, Principive, ſed Parlamentariis Comitiis id permiſſum eſt, ut ſpurios beneficiorum illorum affines faciant, quæ ex legibus noſtris proveniunt.

Quamvis in manu & poteſtate viri uxor fuerit, non tamen quaſi in ergaſtulo concluſa, aut ſatellitio munita, ut in Italia & Hiſpania fieri aſſolet, ſed quæ eſt per Galliam uxorum libertas, eam apud nos prope aſſequuntur, verum domeſticorum procuratio illis incumbit, munus certe idoneum & opportunum, quod ad uxores Græcorum etiam pertinuiſſe, Ariſtoteles & Plato affirmarunt. nam virorum eſt, legibus & armis ſuum tueri, & forenſibus negotiis implicari.

Videri

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Videri fortaſſis poſſunt iniquiores eſſe in fœminas leges noſtræ, viros ſuos tamen ex morbo decumbentes, lectoque affixos tam blande & benigne norunt permulcere, ut, cum nihil in bonis maritalibus ſibi ex jure vendicant, ex donatione virorum ſuorum poſſideant universa. & perpaucæ ſunt, quæ ſententiam teſtamẽtariam aut non exſequantur, aut ſibi aſſignatam liberorum educationem & bonorum adminiſtrationem non habeant, niſi quod Londini aliter uſu & moribus receptum ſit.

De bonis mobilibus ſermonem hactenus produximus. Si uxor ex hæreditate, fundum aut prædium ſecum ad nuptias afferat, ejus ex aſſe ſit hæres filius natu maximus, aut inter filias per capita diſtribuitur. quin etiam moris eſt, ut fundum dotalem aut aliunde emptum viro diſtrahendi aut alienandi nulla ſit authoritas, tametſi uxor aſſenſum adhibuerit, neque ipſi etiam fœminæ (conſtante matrimonio) niſi coram judice remotis arbitris examinatæ. Si proles nulla ex illo conjugio naſcatur, prædium ad proximos hæredes, ex jure nuptiali devenit, ſi primum mortem obierit uxor ſin aliquem naſci contigerit, qui ſe vitalem eſſe clamando demonſtret, fundi uſus fructus ad virum recidet, tametſi in-

fan

ans confeſtim morte abſumatur. Atque oc *humanitas Anglicana* dicitur. Pari atione, ſi vir fundum jure hæreditario btinuerit, aut aliunde emerit, atque u-ore ſuperſtite diem extremum clauſe-it, ejus fundi trientis uſusfructus ad u-orem quoad vixerit pertinebit. ſi quos aſcepit liberos, tum ex reliquo beſſe hæ-es inſtituitur filius natu maximus; ſi ullos, ad proximum jure municipali ucceſſorem fundus devolvitur. ſi uxori on probatur hæc diviſio, liberum ei e-t trientem loco donationis propter nu-tias in præſtantiſſimis mariti prædiis etendi jus.

Quæ de nuptiis diſſeruimus hactenus, e eo jure, quod in bonis mobilibus & mmobilibus occupamus, ſecundum le-um noſtratium uſum intelligi debent. am ſi privata pacta aut conventa inter irum & uxorem, inter parentes ami-oſque ſuper matrimonio fiant, ſervan-ur. & de uxoribus & nuptiis ſatis eſſe oſſunt quæ nunc diximus.

CAP. IX.

De liberis.

Liberi noſtri in poteſtate parentum ſuorum non ita conſtituuntur, ut lim apud Romanos, ſed ut primum ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ad pubertatem pervenerint, peculiur
ſuum donandi, vendendi, aliud emend
plenum jus habent. nam ante illam æta
tem, per quam ſapere incipiunt, quid a
liud ſunt quam partes parentum? *Eman
cipationi* nullus eſt in Anglia locu
quemadmodum neque *ſuorum hære
dum de inofficioſo teſtamento, neque præ
teritorum liberorum non emancipatoru
querelis*. Extra cauſam matrimonii nu
lus eſt legitimandi liberos modus. qua
adoptio arrogatioque quid velint, pla
neſcimus. Per ſupremam voluntatem
berrimum eſt teſtandi diſponendique
bonis mobilibus arbitrium. neque
eas ceremonias teſtamenta noſtra aſtri
guntur, quas leges civiles poſtulant; ſ
jure militari conduntur.

In *rebus ſoli*, id eſt, in fundis legand
ratio eſt admodum diverſa. nam ubi p
ter mortem oppetit, ad filium natu m
ximum fundus hereditarius pervenit,
ceteros filios filiaſque omnino nihil, n
patre adhuc vivente aliquid in ipſoru
uſus donetur, aut in teſtamento ſcrip
ſignato traditoq; coram teſtibus (qu
Iureconſulti *Diviſe* vocant) aliquid r
ctum ſit de ſumma hereditatis delib
dum: alioquin aut fratri natu majori
ſervire, aut rem quocunque modo co
parare hos neceſſe eſt, ſi defuncto lib
maſc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

aſculi non ſuperfuerint, ſed filiæ, fun-
us in illas æqualiter derivatur. Quan-
uam jure ordinario & municipali, præ-
iorum univerſum jus, ad filium natu
aximum pervenire diximus, æquo ta-
ien jure in quibuſdam Angliæ parti-
us, filii omnes hæreditatem adeunt,
uod jus in pleriſque *Cantij* locis uſita-
um eſt, & *Gavelkind* dicitur. In quibuſ-
am locis, filius natus maximus omnem
æreditatem cernit, in aliis aliter uſu ve-
it. verum iſta ad communem Reipub-
cæ adminiſtrationem & politiam non
ectant, ſed particularem potius con-
uetudinem, extraque legum noſtratium
rbitam evagantia dici poſſunt. De Re-
ublica interim ex communiter contin-
entibus ſermo eſt.

CAP. X.

De ſervitute & ſervis.

POſt abſolutum de omnibus liberorũ hominum generibus tractatum, ſu-
pereſt, ut de ſervis aliquid adjiciamus,
quorum in Digeſtis & Codice Iuſtiniani
plurima fit mentio. Duplex fuit ſervo-
rum apud Romanos ſpecies. alii ſiqui-
dem *ſervi* dicebantur ære redempti; in
bello capti, teſtamento relicti, aliis deni-
que rationibus acquiſiti, ut vernæ & an-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

cillis noſtris nati. hi omnes, *mancipia* a
perſonam hæredeſque ſuos immediat
pertinentia dicuntur : alii *adſcriptitÿ gl*
bæ aut *agri cenſiti*, qui non perſonæ, ve
rum prædio annexi erant, hodieq; apu
nos tanquam hæredii aut prædii parte
cenſentur. de utroque genere quotquo
ſunt, numerum nullum conſtituunt; &
in primo genere novi neminem, in alte
ro perpaucos, ut de iis ſermonem am
pliorem inſtituere, vix ſit operę pretium
tametſi leges noſtræ utrumque genu
agnoſcant.

Servi plurimis rationibus apud no
iiſque longe facilioribus manu mittun
tur, quam quæ legibus civilibus præſcri
buntur : & libertate donatus, non li
bertus manumittentis, ſed liber hom
evadit. Cæterum, ex quo fidem Chriſtia
nam amplexi ſumus, quæ per Chriſtum
omnes nos fratres efficit, & coram De
Chriſtoque conſervos, religio hominun
animos invaſit, ne, quos fratres agnoſce
re & Chriſtianos oportet, id eſt, per Chri
ſtum ſempiterna ſalute gaviſuros, præ
dura ſervitute opprimeremus. Hinc ef
fectum eſt, ut ſancti patres, Monachi, fra
treſque in arcanis illis conſcientiæ collo
quiis, & inſtante potiſſimum mortis pe
riculo, confitentes impulerint, ut ſtati
liberos & ingenuos ex ſervis redde
rent

nt ; quum interim illi patres nihil tale
æſtarent; ſed deprædandis diripiendiſ-
ie Eccleſiis ſuis intenti, mancipia eccle-
ſtica non liberarent, ſervos ſuos in ſer-
tute retinerent, quorum exemplis Epi-
opi inſiſtentes, ab iſta crudelitate, niſi
ecio conducti, aut calumniis impetiti,
ro deterreri potuerunt. Dein æquatis
lo monaſteriis, & in manus laïcorum
cidentibus, libertatem omnes adepti
nt.

Non eadem atrocitate in ſervos no-
ros atque olim à Romanis Græciſque
ſuos ſævitum fuit; cui rei ipſorum co-
nœdiæ teſtimonium perhibent: verum
ro dominorum arbitrio, fundis qui-
uſdam gaudere, rem uberiorem com-
arare ipſis permiſſum, ut detonderi à
ominis aliquando poſſent, non ſecus at-
ue Galli faciunt, qui ſubditorum ſuo-
um (quos appellant ſubjectos) facultates
cubi excreverint, ſolent reſecare. Cen-
o equidem in Anglia Galliaque (tranſ-
nte à paganiſmo in Chriſtianiſmum
eligione, quam humanitas & æquabili-
as ſumma conſequuta eſt) aſperrimam
rvitutis conditionem paululum miti-
atam, & rationem inventam, qua ſervi
lebæ adſcriberentur, & ad benigniorem
itæ ſtatum transferrentur, ut ad id non
ravate faciendum inducerentur. quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſub gentiliſmo ut præſtarent, niſi per o-
mnium excidium & internecionem nu-
la vis potuit efficere. nam quamvis ſacr
lotionibus quotquot abluimur, in Chri-
ſto fratres appellemur, atque ex eo pa-
rem libertatem obtinere videamur, ta-
men eodem lavacro ſervos liberoſq; in-
tingi, qualeſque accepit, tales quin relin-
quat Baptiſmus, quis unquam inficiab-
tur? Illud certi juris eſt, leges civiles, ve-
bo divino non diſſidentes, & inter ho-
mines pacta conventa hoc ſacro myſt-
rio tantum abeſſe ut aboleantur, ut op-
nione mea confirmentur magis. Nihil-
minus tamen viri boni beneficium e
ſervitute iſta paulatim ſibi compararũ
qua Ethnici uſi ſunt, quamq; Chriſtia-
pariter ac Turcæ in bello captos exercē
Turcas & Ethnicos eos voco qui ab om-
ni cultu Chriſtianorum abhorrent,
unumDeum vel in plures fiduciam ref-
rentes, quorum imagines divinis hon-
ribus proſequuntur. nam Iudęorum l-
probe omnibus cognita eſt, ipſique (qu-
tum ego intelligere potui) pro ſervis ub-
vis gentium æſtimantur, neq; imperiu-
aut principatum aliquem obtinent, ſ-
cundum ſacroſancta prophetarum vat-
cinia multo antea id futurum præd-
centia, poſtquam Chriſtum ipſis prom-
ſum & oblatum indigniſſime repudia-
ſer

at. nam quando illum agnoſcere no-
erunt, animarum ſuarum præſidium
honorem in hoc mundo abjicientes
ſacroſanctum Dei Evangelium nihili
cientes, ejus aliquis in nobis, qui Gen-
es fuimus, divina bonitate fructus ef-
ruit, peperitque in nobis humanita-
m, benignitatem, manſuetudinem, de-
s & ſanctam ſcientiam, &c. Sed (ut ad
ſtitutum negotium pedem iterum re-
ramus) quanquam iſta Chriſtianorum
rſuaſio, quæ fratrem in Chriſto pro-
eatum inſtar pecudis ſervilem in mo-
um tractare ſubveretur, & Chriſtianæ
eligionis ſumma benignitas, regna
urcis & Barbaris non adjacentia perva-
t, ipſiſque hominum conſcientiis ſcru-
ulum injecit, ne ſervos aut mancipia
mplius apud ſe retinerent: inſignis tamē
fecit neceſſitas, ut ſervitutis ſpeciem
uaſi & imaginem retineremus, ut neq;
rvis auxilium, & liberis hominibus ob-
quium non deeſſet. Quocirca alii ſer-
os eſſe omnino noluerunt. *adſcriptitios
lebæ* voluerunt, ſimul ut miniſteria ſubi-
ent, ſimul ut agri inſalutares, & infœ-
undi, ſolitudinem non paterentur: alii
iam excogitarunt, ut non perſona, ſed
undus, hujuſmodi operas & obſequia
ræſtaret; ut fimum in agros exportare,
erram colere, ſementem facere, ſegetem

demetere, ad curiam venire, fiduciam iu-
ramento teſtari, & pro domini volunta-
te fundum poſſidere.

Iſte poſſidendi modus *ſervilis* in iure
noſtro appellatur. habet tamen fundu
(ubi rem altius inſpexeris) aliquam ſervi-
tutis notam, etiam qui libertatem præ ſe
fert maximam: non eam modo quam a-
gri humiliores & depreſſiores debent e-
minentioribus, dum manantem inde a-
quam & ſordes accipiunt, neque eam
quam Iuſtinianus in tit. de ſervitutibu
prædiorum ruſticorum & urbanoru
clare deſcripſit; ſed ipſum poſſeſſorem
quadam ſervitute fundus afficit. nam a
omni opere & obſequio (regē ſi excipias
fundum immunem nemo poſſidet. cæ-
teri omnes fiduciarii ſunt poſſeſſores, &
ſervitutē debent: hic prædii domino, ill
viciſſim alteri ſuperiori, donec per quo-
dam gradus ad ipſum principē aſcendas
Quamobrem, ſi quis morte defungatu
& pręedium obtinuerit, quod ſuperiorem
non recognoſcat: illud regi (ut loquūtur
acceptū refertur, quod à militari ſervitio
non longe abeſt: trahitq; ſecum jus clien-
telare, tutelare & nuptiale. hoc eſt, fide-
lem ſe futurum domino ſuo jurabit, fi-
liuſq; ipſius poſt obitum patris in nuptiis
ſuis contrahendis, ad domini arbitrium
& conſenſum ſeſe accommodabit.

Fide

Fidelitatis ſive fiduciæ juratus apud Laï-
o; eſt longe liberrimus (nam qui in pu-
am eleemoſynam, & liberum ita loqui-
ur) maritagium erogantur, ab alia cau-
ortum habuerunt, hoc eſt, juramenti
ligione ſe obſtringit, non niſi de fide
æſtanda deque operis & obſequiis do-
ino perſolvendis. idcirco prædia, quæ
era ſunt, feudataria ſunt, hoc eſt, fidu-
æ nomine poſſidentur, & ſacramento
dei poſſeſſorem obligant, de reditibus
c cenſu exhibendis, miniſteriis præſtan-
is, conditionibus demum omnibus im-
endis, quę in prima *donatione* recenſen-
ur. ideoq; (præter unum Principẽ) cęteri
eri domini non ſunt, ſed fiduciarii do-
ini ac poſſeſſores. Iſta interpretatio quã
ittertoni ad veritatem accedit propius,
ui *feudum* idem eſſe quod hęreditas per
rrorem arbitratur, refragante apud om-
es linguas verbi ſignificatione. magni
genii, doctrinęq; viris celeberrimis hoc
itium propter linguarum inſcitiam ob-
epere ſolet, maximeque ſi vocum dedu-
tiones non advertant. Fides (Gothis pri-
um in Italiã ingredientibus) in *fede* ver-
a eſt: hodieque Itali dicunt in fide *en fede*
ut *à la fe*: ex eoq; Latino-Barbarum vo-
abulum indoctus aliquis juriſconſultus,
um voluit exprimere prędium ſub fidu-
iæ nomine alicui donatum, *feudum* aut

feodum appellavit;verbi natura clarius
quod nos *fef feoff* aut *feoffres* eluceſc
nam ultimum hoc *fiduciarios poſſeſſor*
aut *fideicommiſſarios*, illa priora *dare*
fiduciam, aut *fidei committere* denotan
Eodem errore lapſus eſt in *VVithernam*
aliiſque obſoletis vocabulis Littertonus
VVithernamium illis interpretatur *vet*
tum namium, ſed qua lingua, ipſe hercl
ignoro. quod tamen Germanice ſi effe
ras, eſt vetuſto ſermone Saxonico *VVy*
thernempt, hoc eſt, alterum accipere, au
viciſſim rapere. barbare Repreſſalia dixe
ris, quomodo aliquis pignus à me acci
pit, atq; extra territorii limites abducit
ego viciſſim aliud per mutuam depræ
dationem contrectê, atque intra ejus ter
ritorii fines, cujus ſum incola, inferam
ut per æqualem injuſtitiam, jus æqual
obtineam. *Repreſſaliorum* & *VVitherna*
mij, jus idem non eſt, ſed natura plan
eadem, eademq; verbi utriuſque propri
ſignificatio. Sed ut unde digreſſa eſt, e
evertatur oratio, perſpicuum eſt, libe
ros homines ſuiq; juris, & maxime inge
nuos, ſervitutis habitum, per annexar
prædiis conditionem, quendam induer
hoc eſt, poſſeſſores, præter cenſuum &
redituum in ſingulos annos præſtatic
nem, fidem, officium, cultum, obſ
quium (ut libertus olim & cliens patr
no

[h]o) Domino ſuo debere: quod quoniam [p]erſonis non adhæret, ſed fundo ejuſque [c]ulturæ, non liberum hunc aut clientem [d]ixeris, illum patronum, ſed feudata[r]ium, & feudi dominum. nam dimiſſa [ſ]emel fundi poſſeſſione, ſervitutis & obſequiorum omnis obligatio confeſtim [t]ollitur.

Frequens etiam in Anglia eſt aliud ſervitutis genus, quod (*apprentiethood*) tyro dicitur. ſed pactionibus hoc conſtat, & ad tempus contrahitur, & quam diu manet obligatio, *vera eſt ſervitus.* nam quicquid proprio Marte aut ex domini artificio & peculio acquiritur, totum illud acquiritur domino. extra heri ſui ædes non licet pernoctare, neque in ſuo peculio negotiationem exercere, aut uxorem abſque domini venia ducere, ſed miniſteria domeſtica obire, præceptis herilibus auſcultare, pœnas ut libet hero luere, veſtem victumque domini ſumptibus quęritare. Herus interim artificium ſuum edocere obligatur, pro quo ſeptem aut octo annos. interdum novem aut decem, prout inter ipſum & pueri parentes amicoſve conventum eſt. inſervire tenebitur, eſtque pro *emptitio ſervo*, quod Polydorus obſervavit. tametſi ex illo fonte nomen non deducitur, neque ex vi verbi colligi poſſit. nam *apprendre* Gallice (ſi la-

 tine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

tine reddas) ediſcere ſonat, & *apprenti*
apud Gallos, quibus hoc cum multis aliis
acceptum referre oportet, quaſi latine *di-
ſcipulus*. ſimiliter ille cui obligatur, non
Dominus, ſed herus, quaſi præceptor aut
informator appellatur. ſimul atque de
pactis convenerit, literis conſignantur &
utriuſq; ſigillo muniuntur, & in matricu-
la, ad firmiorem cuſtodaim conſcribun-
tur. Abſque eo, quod talem ſervitutem
Londini ſerviveris, totque annos in ſervi-
tute impleveris, nullus tametſi Londini
natus & parentibus Londinenſibus or-
tus, civitate donatur; id quod in aliis ur-
bibus uſu etiam confirmatum eſt.

Præter hanc Tyronum ſervitutem, alii
ſtipendiis conducuntur, qui ſervi etiam
vocantur, quorum mitior eſt quam Ty-
ronum conditio, & ad definitum aliquod
ſpacium operam tantum ſuam inſtar ſer-
vorum & ancillarum elocant, ad alia
quod attinet, libertatis diminutionem
nullam patiuntur.

Sed ſervis, operariis, aliiſque qui ope-
ram ſuam mercede conducunt, ſi cœli-
bes fuerint, commune eſt, ut per inte-
grum anni ſpatium heris ſuis inſerviant,
& ſervitutis onus niſi ab hero prius im-
petrata licentia abjicere non poſſint, he-
rumque ſuum, ſuper diſceſſum per anni
quadrantem certiorem faciant, ſi infra

tem-

tempus conſtitutum abire moliuntur. id niſi fecerint, altero quoque anno ſervire neceſſe eſt. Et cœlibes qui nemini inſerviunt, numellis & verberibus caſtigantur, niſi herum aliquem potuerint deſignare, cui operam navare ad unius anni ſpatium compellantur. Et ſi cœlebs aliquis aut conjugatus, qui ſe ſuis cenſibus alere non poteſt, otioſe aut ſegniter vixerit, in carcerem conjicitur aut tanquam erro punitur. tantum ab otio & inertia abhorret politia noſtra. hocque Eirenarchis non leve mandatum imponitur. Inhumanitatem putant eſſe & inimicitiæ non obſcurum genus, ſi quiſquam generoſi alicujus ſervum (utcunque herili obſequio liberatum) in clientelam ſuam receperit, niſi id à priore domino factum intellexerit. Quod de ſervis hactenus, id ipſum de ancillis dictum putate. Atque ita ex præſcripto ſervitutis ordine, pauperem & indigentem juventutem ſervire oportet, ſi unde ſe alat ſuſtentetque non habuerit.

Ita, quoniam verorum ſervorum penuria laboramus, efficit neceſſitas, ut liberis hominibus tanquam ſervis utamur, quibuſcum tamen liberalius quam cum ſervis agitur. Primum hoc atque ultimum ſervitutis genus, apud illas nationes uſitatum eſt, quæ veterẽ illum ſervo-

rum

rum & mancipiorum morem rejecerunt. Atque alii quidem aliter faciunt, aut liberaliter aut ſerviliter ſervitutem pro ingenio populi inſtituendo.

CAP. XI.

De foro ſpirituali & eccleſiaſtico, quod Curia Chriſtianitatis appellatur.

IN quatuor potiſſimum cauſarum generibus Archiepiſcopi Epiſcopique peculiarem juriſdictionem ſortiuntur; in Teſtamentis & legatis; in Decimis & mortuariis; in nuptiis, adulterio aut fornicatione; & in iis demum omnibus, quæ ad ordinem & decus eccleſiaſticum conſervandum, & religionem conſtabiliendam pertinent, nam majores noſtri rempublicam primo ordinarunt, poſtea fidei Chriſtianæ nomen dederunt & *politiam* ſic conſtitutam cum ea quam Apoſtoli, Doctores Theologique religionem invexerunt, ſemper retinuerunt quicquid ad conſcientiæ forum pertinebat, iilis utpote peritioribus & ob vitæ ſanctimoniam morumque probitatem laudatiſſimis, quibuſque confidebant maxime, delegabant.

Quamobrem hæc negotia in ipſorum curiis pro more legum civilium aut municipa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nicipalium per citationem, libellum, litis conteſtationem, teſtium examinationem, exceptiones, replicationes, allegationes, per ſententias, perque appellationes tam à gravamine quam à ſententia definitiva, expediuntur, ſuoſque Procuratores, Advocatos, Adſeſſores, Ordinarios, Commiſſarios habent, &c. quæ longe ab ea forma judiciorum abſunt quam ſupra expoſuimus. Nam ſi teſtamentum adulterinum aut ſuppoſititium eſſe dixero, actionem in Curia Eccleſiaſtica proponere oportet. ſi rem aliquam à teſtatore mihi legatam petiero, id ipſum obtinet. Sin executorem aut adminiſtratorem condixero (qui in jure noſtro eandem perſonam repræſentat, quam in jure Cæſareo hæres aut bonorum mobilium poſſeſſor ab inteſtato) illi in cauſa debiti à defuncto præſtandi coram judice laico lis eſt intendenda.

Adeo diſtincta eſt utriuſque juriſdictio, ſuiſque quaſi finibus forum alterum ab altero diviſum, ut qui Romæ aut in alio quovis foro Eccleſiaſtico, actionem ob eam rem intentaverit, quæ in Angliæ foro Laico judicium experiatur, pervetuſta Anglorum lege graviſſimam *Præmunire* pœnam ſuſtinebit, hoc eſt, bona ipſius omnia fiſco adjudicantur, corpus carceri mancipatur, tantiſper donec ali-

ter

ter Principi videbitur. Iudex etiam, Scri-
ba, Procurator, adſeſſor, qui vel admit-
tunt vel uſurpatam illam juriſdictionem
tuentur, conſimili pœna plectuntur.
Vtrum huic ſanctioni ſtatutariæ de *præ-
munire* nomen obtigerit ab eo, quod Re-
gni juriſdictioni & authoritati ante pro-
ſpectum fuerit, hacque conſtitutione ill
quaſi vallo quodam munita ſit, an quo
periculum prędicendo quaſi pręmoneat
ne quis in commiſſum incidat, nihil nū
habeo quod definiam. Sub imperium
Richardi II ſancitam hanc legem prim
accepimus, ob eum maxime finem, n
quid per ambitionis aut avaritiæ allu
vionem foro Eccleſiaſtico accreſceret
nam *Curia iſta Chriſtianitatis* ab ea qu
Curia Regis Reginæ ve appellatur, multum
abeſſe (utpote externa) cenſetur, & à for
ma politiæ & adminiſtrationis noſtræ
longe diſſidet.

Verum in præſentiarum Curia hæ
perinde atque cæteræ omnes, virtutem
vim, authoritatem, imperium, juriſd
ctionemque ſuam, præterquam Sereni
ſimæ Majeſtati, & diademati Regio, po
immortalem Deum poteſtati aut princ
pi accepta refert nemini. Id ſi verum eſſ
concedas (quod eſſe conſtat veriſſimum
tum ſanctioni ſtatutariæ de *præmunir*
nullus per Angliam locus relinquitur

quan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

quando alibi *quam in Curia Regis ac Reginæ* jus nullum dicitur..

Adminiſtrationis & politiæ Anglicanæ formam quaſi in tabula, aut ut Ariſtotelis more dicam, ὡς ἐν τύπῳ breviter vobis ad intuendum propoſui. quid num habeat, quidque ab aliis rebuſpublicis Gallorum, Italorum, Hiſpanorum, Germanorum diverſum, quæ civilibus legibus Romanorum in Pandectas & Codicem à Iuſtiniano redactis reguntur, narravi; non ad eum modum, quem Plato in ſua rep. aut in primo regno Perſarum deſcribendo Xenophon, nedum in VtopiaThomas Morus ſecuti ſunt. efformarunt illi ſcilicet rerumpub. icones, quales neque olim fuerunt aliquæ nec in poſterum erunt, ſtudio (ut videtur) aut tempus fallendi aut ingenium ſuum oſtentandi. Ego vero Anglicanæ reipubl. ſicuti nunc eſt, ſtatum & adminiſtrationem exhibeo, die nimirum Martii XXVIII, anno ſalutis humanæ M D LXV, Regni Elizabethæ lectiſſimæ sereniſſimæque principis Henrici VIII F. anno ſeptimo, poſtquam ipſe ætatis meæ annum LI compleviſſem, & apud Carolum Maximilianum Galliarum Regem inclytum, ab imperii ſui annum quaſi quartum legatione functus eſſem. quamobrem, vere ſcripſerim necne, non erit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

erit difficile judicium, utpote quod in
oculos pene omnium incurrit, & ipſi
quaſi manibus palpari poſſit. Quando
quidem igitur verum eſt hoc reipublica
exemplar, cum cæteris etiam quæ nunc
ſunt rerumpublicarum formis (quarum
apud optimæ fidei hiſtoricos plurima fi
mentio) conferamus, quaſque habean
differentias videamus, ut quis domi mi
litiæque commodiorem in populo gu
bernando rationem modumque inveſti
gaverit intelligamus. Erit hoc homin
philoſopho negotium non indecorum
& politico non inutile, qui recta conſili
ad Principis populique ſalutem procu
randam adhibere voluerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

RELATIO
IOHAN. BOTERI
De
REGNO
ANGLIÆ.

INter Europæ inſulas tam magnitudine, quam potentia, primum ſine dubio locum obtinet illa, quam antiqui Britanniam nuncuparunt. Ejus ambitus mille & ſexcentis miliaribus patet, diviſaque eſt in duo regna, quorum unum Scotia, alterum Anglia dicitur. Cauſa diviſionis eſt fortitudo Scotiæ, quæ adeo aſpera, montoſa, impeditaque multis lacubus & ſylvis eſt, ut nec arma Romana eam unquam plane domare potuerint. Imperator Severus amiſit in ea maximam ſui exercitus partem: Reges Angliæ (quamvis viribus multo ſuperiores, & multis præliis victores) nunquam potuerunt eam ſui juris facere. Lacus, ſylvæ & paludes, (quæ in planitie ſtagna efficiunt) ſunt ei pro vallo aggereque, quibus natura eam munivit, fortemque reddidit. In verticibus montium non deſunt planicies herbidæ, paſcuis pecudum commodæ, & denſæ ſylvæ feris abundantes, hæc regnum optime muniunt. Cum enim dicta loca ſcopuloſa, monto-

ſaque ſint, & nihilominus paſcuis & ſylvis copioſa, nunquam timuerunt aut impreſſione cogi, aut ſi obſiderentur, fame premi. Defendit enim eos contra vim hoſtium aſperitas montium, & ſylvarum amplitudo. In obſidionibus ſuſtentant ſe armentis & venatione, quæ nunquam deficere poſſunt his accedit frequentia populi, armorum uſu & animorum ferocia præſtantis. Poſſunt enim neceſſitate poſtulante, colligere viginti quinque aut triginta hominum millia, ut hoſtibus reſiſtant. Confiſi fortitudine ſitus locorum & armorum uſu, non dant operam muniendis civitatibus aut portubus, qui ſatis frequentes ſunt in hoc regno, cum mare ibi admodùm ſinuoſum ſit, ita, ut in tota Scotia domus non exſtet à ſalo plus quam viginti milliaribus diſtans. Scotiæ Rex imperat quoque Hebudibus, quarum quadraginta duę, & Orcadibus, quarum triginta duæ ſunt. Cum autem nec Scotia, nec dictæ inſulæ annonæ copia, quam eis ad victum opus eſt, ſuperabundent, nec populi multum artificiis addicti ſint, commeant eo pauci mercatores, eſtque populus pecuniarum indigus. Reditus regii non ſunt centum aureorum millium. Anglia autem de qua nunc incidit ſermo, dividitur in tres magnas provincias, Angliam, Cornubiam

ubiam, VValliam. Anglia extendit ſe ad mare Germanicum: Cornubia eſt in oppoſito Galliæ: VVallia contra Hiberniam. Capit hoc nobiliſſimum regnum duos Archiepiſcopatus, Cantuarienſem & Eboracenſem, xx Epiſcopatus, & xxxvi oppida. Tempore Henrici Regis, & Eduardi ejus filii, fuiſſe recenſentur xL Parochiarum millia, quæ occupatione bonorum Eccleſiaſticorum ad ejus numeri circiter dimidium redactæ ſunt. Cornubia & VVallia ſunt ſatis aſperæ, victitatque populus in partibus Mediterraneis lacticiniis & avena, maxime in VVallia, quamvis natura ibi locarit inſulam Monam, quæ vulgo Angleſei dicitur, eſtque frugibus & pecudibus adeo fertilis, ut merito VValliæ mater dicatur. Cornubia, quam alii Cornvvalliam dicunt, eſt abunde dives fodinis præcellentis ſtanni, & plumbi quoque. Anglia amplitudine, divitiis & fertilitate, multum dictas duas provincias ſuperat. Et quamvis aliquantulum ſeptentrionalior ſit nihilominus maris beneficio, aut occulta ſiderum virtute, aër ibi benignus temperatuſque eſt, potius denſus & humidus, quam rigidus & frigidus, quod demonſtrant lauri & roſmarini, qui virent florentque feliciter. Eſtque res certa, quod Flandria & Brabantia plus à fri-

M 2 gore

gore & glacie infeſtentur, quam Anglia in qua terra ut plurimũ plana eſt, amœnis & fertilibus colliculis diſtincta, qui adeo placide & paulatim aſſurgunt, ut eos è longinquo intuentes, à planicie non diſtinguant. Præcipua hujus regni annona ſunt frumenta, pecudes & piſces, quorum abundantia, bonitas, perfectioque tanta eſt, ut Franciæ non invideat, imo nec aliæ regioni vicinæ. Inter alias res, caro maxime porcorum & boum, piſciumque Luciorum & Oſtrearum, eſt ibi magis ſapida, quam in aliqua alia Europæ parte. Anglia non producit mulos nec aſinos, ſed equos infinitos. Opes Angliæ conſiſtunt in venis nunquam deficientibus ſtanni & plumbi: ſunt in ea quoque venæ æris & ferri: habet quoque maximam abundantiam lanæ tenuiſſimæ. Fere in toto regno, præcipue autem in Cornvvallia, effoditur ſtannum tantæ excellentiæ, ut ipſi non multum ad qualitatem argenti deeſſe videatur: ejus, ſimiliter & plumbi, evehitur ex hoc regno, pro aliquot centum mille aureis. Lanæ habent hîc ſuam bonitatem, propter colles, quibus regnum plenum eſt. In iis aſſurgit herbula parva tenuiſq;, quæ nec irrigatur fontibus aut rivulis, nec ſtercoratur, ſed ipſi hyeme aëris vapor, æſtate ros ſufficit, eſtque ovibus adeo grata,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

t ferant vellera ſingularis tenuitatis &
ollitiei. Cum inſula non generet lupos,
ec aliud noxium animal, vagantur gre-
es interdiu noctuque per colles, valles
agros, tam privatos, quam publicos,
ne metu aut periculo. Ex lanis texuntur
anni delicatiſſimi, qui magno numero
Germaniam, Poloniam. Daniam, Sue-
am, & alias regiones evehuntur, ubi
agno in precio ſunt. Æſtimatur quod
lanificio & metallis evehiturex regno
ro duabus myriadibus aureorum. Col-
guntur in eo multa legumina, multum
uoque croci, multum etiam cereviſiæ
x hordeo coquitur, mittiturque copioſe
Belgium, ſicut & coria & lapides nigri
ciendo igni accommodi. Situs inſulæ
ommoditas facit, ut à mercatoribus Lu-
tanis, Hiſpanis, Francis, Flandris, maris
althici accolis apprime frequentetur.
egotiatio, quam Angli cum Belgis fa-
iunt, ad ſummam fere inæſtimabilem
ccedit. Scribit enim Ludovicus Guic-
iardinus, id commercium ante tumul-
um Belgicum, æſtimatum fuiſſe ad XII
yriades aureorum quotannis. Coronæ
nglicæ ſubjacent quoque aliquæ aliæ
nſulæ, præcipuæ autem ſunt Hibernia,
ectis, Monavia, Mona, Druydum olim
des, quam Angli Angleſei dicunt, Sor-
nge, Grenezaia & Gerzaia. Hibernia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

amplitudine non multum Angliæ cedit, longa eſt enim ccc milliaria, lata xc montoſa, ſylvoſa, paludoſa, paſcuorum quam frugum feracior, dives lacte & melle: emittit magnam quantitatem butyri, coriorum & croci. Multa in ea flumina, piſcoſique lacus ſunt. Duos habet Archiepiſcopatus, Armacanum & Caſſelenſem: locus Hiberniæ præclarior celebriorque eſt. Dublinum portum habens munitum. Inſulæ pars, quæ ad Ortum & meridiem ſpectat, frequentius inhabitatur, Provincia autem Vltonia, Conachia & Mononia, plus ad Occaſum & Septentriones ſitæ ſunt, ſatis aſperæ & ſylveſtres: ibi ſe aliqui domini, beneficio lacuum & ſylvarum, contra arma Anglica tuentur. Aliæ tres inſulæ magnitudine fere pares ſunt. Mona habet optimum territorium, diciturque mater Cambriæ, propter frugum pecudumque copiam, quam ei ſuppeditat. Menavia diſtat Anglia xxv milliaria: Epiſcopatu & duobus portubus gaudet, ſed ejus territorium parum felix eſt. Vectis fere tota montibus aſperis occupatur: eſt in ea A-brach civitas optime munita: hæc inſula claudit portum, imo potius ſinum Antonnæ, qui contra eam eſt, interque meliores illius Canalis cenſetur. Anglia fortitudine ſui ſitus, ſuperat omne aliud regnum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

num. Habet enim per excellentiã duas
las proprietates,quas Ariſtoteles in ſitu
ivitatis requirit : una eſt, quod hoſtibus
cceſſu difficilis:altera,ut ejus exitus fa-
ilis ſit ad faciendũ expeditiones.Eſt An-
lia in mari,cujus ea eſt natura,ut regnũ
ortificet. Mare Hibernicum enim,quod
ad Occaſum eſt, adeo depreſſum , &
opulis periculiſque plenum eſt,ut mag-
is navibus non ſit undoſum.Maris Bri-
annici (quod Angliæ ad meridiem eſt)
ſtus ibi cum tanto impetu fit , ut à XII
l XV paſſus altum turgeat (horrenda
rofectò hęc res eſt)& iterum tantũ reſi-
eat,poſſuntq; naves difficulter appelle-
,niſi vento & alluvione adjutæ,ſed al-
ro multo magis. Ora maris undiquaq;
pera,feroxque eſt,præterquam aliquot
cis,quæ optime munita ſunt,ſicut Bar-
cum, Douvera, Tornes, Dorceſtria,
ermont,Pleimutum, Falmut, Milfort,
riſtovia, unde tota inſula pro uno mu-
imento & caſtro cenſeri poſſet. Forti-
dini ſitus adjunguntur arma mariti-
a & terreſtria. Quod ad maritimas vi-
s attinet , ultra Myoparones claſſis
uorum quondá centum eſſe ſolebant,
on valde alti, ſed longi & denſi, nunc
x aut paulo amplius ſunt) habet re-
num tot portus, iique à mercatoribus
eo inviſuntur, ut Angli dicant,nume-

rum navium, quæ ibi negotiantur, accedere ad bis mille. Sed quicquid de eo ſit, certum eſt earum cum opus eſt, cccc aut plures colligi poſſe. Eduardus III tranſmiſit ad expeditionem Caletenſem, Henricus VIII ad obſidionem Bolonienſem cum mille navigiis omnis generis. Itaque inſulam aggredi, cujus portus propter munitiones ibi factas, acceſſu non tantum introitu difficiles & periculoſi ſunt: & quæ in ſua poteſtate tot naves habet, arduum erit, factuque haud facile. His difficultatibus accedit, quod Angliæ populus in rebus maritimis mire dexter eſt. Non enim alia gens audacior, nec mari pomptior eſt: ipſi navibus leviſſimis, apprimeque optimis tormentis bellicis inſtructis (quibus regnum maxime abundat) intrepide tam hyeme quam æſtate Oceanum ſulcant. Negotiantur in Moſcovia, Cathajo, Alexandria Ægypti, Conſtantinopoli, in Livonia, Barbaria, Guinea. Anno 1585 claſſis xxv navium (in qua erant MMD milites) vela fecerunt in Indiam occidentalem, ceperuntque San Iacobi oppidum fanum Dominici, oppidum in Hiſpaniola, Cartagenam in Continente, quæ portum habet commodiſſimum ad mercaturam inter Hiſpaniam & Peru viam exercendam, Civitatem S. Auguſtini lignei

ædi-

dibus conſtructam, quæ ab Anglis inje-
to igne exuſta fuit. Infeſtant continuo
erceram, & Capitis viridis inſulas, &
raſiliam. Duo ipſorum capitanei, non
minori audacia quam fortuna, circum-
navigarunt totum orbem. Et præterea
n Anglia militia terreſtris, magni mo-
menti, propter ejus multitudinem. Cum
nim regnum in LI Comitatus partitum
t, in eorum uno, qui vulgo Lorcaſſier
icitur, exercitum LXX peditum millium
onſcribi poſſe putatur. Sed utcunque
es ſe habet, in confeſſo eſt, quod Anglia
n campos educere poſſit centum pedi-
um, & xx equitum millia. Vnicuique
Comitatui præeſt Vicecomes, is cum o-
us eſt, delectum militum facit. In fa-
iendo delectu, modo qui ſequitur utun-
ur: cogunt omnes habitatores Comi-
atus, qui annum ſextum ſupra deci-
mum attigerunt, nec ſexageſimum ex-
eſſerunt, ſe ſiſtere, ex quibus eos deli-
gunt, quos armis magis putant egregios.
n peditum numerum adſcribuntur ma-
iores membroſioreſque, dividiturque
peditatus in quatuor genera. Aliqui u-
tuntur arcu & ſagittis, quæ arma Anglis
propria ſunt. Olim enim iis ſibi acquiſi-
verunt maximam Franciæ partem, retu-
leruntque victorias glorioſas, fecerunt
captivum Regem Franciæ Iohannem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

occuparunt Lutetiam Pariſiorum, quam XVI annis tenuerunt. Romanis non tam fuerunt tremendæ ſagittæ Parthorum, quam Anglorum Francis: alii utuntur pro armis, haſtis ſparo ſimilibus, ſed ferro magis ſolido & graviori, quibus percutiunt & ex equis detrahunt homines: hoc armorum genus ſatis diuturnum fuit militiæ Anglicanæ, & ſatis magnæ executionis: duo alia addidit experientia, uſuſq; temporum præſentium: unius generis ſunt ſclopeta, quibus ipſos huc uſq; aliquod experimentum alicujus magni exempli dediſſe neſcio: alterius ſunt Sariſſæ, quæ ipſorũ compoſitioni quam optime conveniunt, ſunt enim ut plurimum ſtatura ſatis alti, nervoſi, pleni & firmi. pro militia equeſtri ſeligunt homines ſtaturæ mediocris, ſed bene compactos, dexteros, agileſque. Eorum equi magnarum virium non ſunt, nec incurſione impulſuque boni, Flandriciſque aut Germanicis minime conferendi. Præterquam enim, quod pinguedo & amœnitas terræ id non fert (boni enim equi nec terram valde craſſam, nec prorſus ſiccam requirunt) nec ipſi iis multum dediti ſunt. Angliæ equitatus duorum generum eſt: aliqui equites ſe gravibus armis induunt, hi maxima ex parte nobiles ſunt: alii levioribus armis utuntur,

orum duo ſunt genera: unum ſe Alba-
enſiũ more armat: aliud equitibus levis
rmaturæ Italicis ſimilius eſt: induuntur
oracibus, ſquamis & tela cannabina
rcitis, aut laminis & ſemigalea utuntur,
eſtantque lanceas graciles & longas.
uamvis autem Angli ad duo equitum
ataphractorum millia, & magnum le-
ioris armaturæ equitum numerum in
ampos educere poſſint, haud tamen e-
uitatus Anglicus ſe aliquo præclaro fa-
nore nobilem fecit, ſicut de peditatu
ici poteſt. Rex Eduardus IV qui tot ex-
editiones in Franciam ſuſcepit, totque
ictorias aſſecutus eſt, ut monſtraret,
uo militiæ genere maxime fideret, reli-
to equo ſe in pedes inter peditatum
onjiciebat. E contrario Franci, quod
olint plebem armis aſſueſcere, ne opifi-
ia manuaria & negotiationem ſpernant
elinquantque, ac inter arma inſoleſcant
n quod Franci proni ſunt) ponunt mi-
tiæ vim in equitatu, qui ex nobilibus
ere conſtat. Cum autem equitatus mul-
us eſſe non poſſit, quod Francia equo-
um egregiam progeniem non habeat,
oſque ſemper aliunde quærere, res ma-
næ impenſæ ſit, ideoque generoſos e-
uos ſibi parare non queant, & quod pe-
itatus multo majori uſui, quam equita-
us in bello exiſtat, ordinarie Franci ab
Anglis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Anglis ſuperati fuere. Sed ut doceamus quantas Rex Angliæ copias educere poſſit, ponemus hic exemplum: Rex Henricus VIII in expeditione Bolonienſi tranſmiſit mare cum exercitu trifariam partito: in prima acie erant XII peditum millia, quingenti equites leviter armati & mille equis minoribus merentes, lorica & lanceis tantum inſtructi: Rex omnes veſtiverat panno cyaneo limbis rubris. Poſtremæ aciei (ea enim acies post primam mare trajecit) eam ducebat Norfolcius, eratque ea acies primæ, peditum equitumq; numero par, veſtibusque induta, ſicut primæ aciei milites. Inter eos erant mille Hiberni, induti camiſiis longis ſtrictiſque, ſuper quas erat pallium, cætera nudi, capite quoque aperto, capillis longis. Arma eorum erant tria, jacula, enſis longus, & chirotheca ferrea in ſiniſtro brachio ad cubitum pertingens: in pugnis cingebant veſtes alte, expeditiſſimi erantque in curſu. Media acies, in qua Rex erat, ex xx peditum, & II equitum millibus conſtabat, eorum veſtes erant coloris rubri, marginibus coloris crocei diſtinctæ. Trahebant poſt ſe centum tormenta bellica majora, præter minora. Super currus convehebant centum molas, quarum unaquæque ab uno equo rotabatur, faciebatque farinam

Cli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Clibanos quoque in curribus habebant, qui progrediendo panem coquebant. Curruumq́ multitudo tanta erat, ut caſtra iis cingerentur tanquam vallo. Ad trahendum currus & tormẽta, vehendumque impedimenta, tranſmiſerunt in Cõtinentem plus quam xxv equorum millia: præter omne genus commeatuum, aderant xv boum millia, & pecorum ad edulia facientium, numerus infinitus. Quanta fuerit copia ſcalarum, pontium, glandium, pulveris pyrii, munitionum, lignorum, aliarumque rerum, ad expeditiones militares pertinentium, non poſſem enumerare.

OPES.

DEmonſtratis viribus Angliæ, videndum quibus nervis redituum & pecuniarum eæ tractentur: pręmittendum eſt, regimen regium Angliæ (in qua authoritas Parlamentorum multum potuit) nunc ad regimen Deſpoticum reductum eſſe. Maxima enim negotiorum pars, quæ antea ad Parlamenta ſpectabant (in quibus unuſquiſque, quod ſibi videbatur, eloqui ſuaſq; rationes adducere poterat) deciduntur nunc in Regis conſeſſu privato. Parlamenta autem, quæ ad moderandum, & tanquam regu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

laRegum appetitus coërcendum, inſtitu-
ta ſunt, convocantur nunc, ut authori-
tatem concilient, coloremque inducant
Regum voluntati. In Francia peius ce-
ſit res. Cum enim in Anglia, ſaltem for-
ma & uſus Parlamentorum remanſerit,
in Francia Rex Ludovicus XI pro crimi-
ne læſæ majeſtatis habuit, mentionem
facere convocationis Statuum (ita vo-
cant Diætas regni Francici, quæ in An-
glia Parlamenta dicuntur) inquiens: Eg
ex pediſſequis & pupillo exceſſi. Reditu
ordinarii regni Anglicani, antequa
Henricus VIII bona Eccleſiaſtica occu-
paſſet, accedebant ad quingenta aureo-
rum millia. Percipiuntur hi reditus
tutela pupillorum ad XXI ætatis eoru
uſque: ii enim omnes, quorum bono-
rum aliqua pars, quantumvis exigua, co-
ronæ regni aliquo modo affecta eſt, ſu
durante pupillari ætate ſub tutela Reg
qui eis tenue ſuſtentaculum impertitu
ſervatque ſibi reſiduos reditus, don
pupulli XXI ætatis annum attigerin
quem ingreſſi, Regi certi aliquid perſo
vunt. Obligantur prçterea ad tributum
quod Regi pro nuptiis pendunt, qui
patronum matrimoniorum dicit. Perc
pit præterea Rex plus quam LXXX aure
rum millia, ex Ducatibus Lancaſtriæ
Cornubiæ, qui coronæ conjuncti ſun

præt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

præter hæc alia centum aureorum millia ex vectigalibus recipit. Mirari nemo debet, quod ea ſumma adeo exigua ſit: ratio eſt, quod paucæ civitates vectigalia pendunt, & civitas Londinenſis (quæ velut centrum commerciorum regni eſt) ab oneribus libera facta fuit anno 1089, ob pecuniarum auxilium, Regi Ricardo I cum in expeditionem terræ ſanctæ proficiſceretur, ſubminiſtratum. Dictis reditibus alios adjunxit Rex Henricus VIII. Concîdit enim reditus Epiſcopatuum, adſcripſit fiſco Abbatias, & Commendas Equitum Rhodiorum, aliorumque ordinum militarium; ſuppreſſit Curas (ut vocant) opulentiores, vendicavitque ſibi annatas & decimas omnium beneficiorum. Pro his rebus ordinavit curiam augmentationum & decimarum, qui reditus omnes important plus quam octingenta aureorum millia. Reditus itaq; ordinarii accedunt ad ſummam unius myriadis, & trecenta & amplius aureorum millia. Sunt pręterea ſubſidia extraordinaria, quæ duorum generum ſunt: aliquando enim toti regno imperantur; tunc convocantur Parlamenta, in iis quid opus ſit determinatur, & modus ordoque qui ſequendus eſt. Ordinarie duorum menſium ſpacio, aut paulo amplius, colligitur quod determinatum eſt.

Aliquan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Aliquando petit Rex à particularibu
ſubſidium,quod ipſi benevolentiam vo
cant, ea in re conatur unuſquiſq; ſuum
obſequium Principi probare. Noſtri
temporibus inventa eſt alia via conflan
di pecunias,nempe ex quinta parte, au
ſimili, quæ Coronæ penditur ab iis, qu
licentiam habent prædas faciendi, in o
ris maritimis Hiſpaniæ & novi Orbi
Soliti ſunt idem facere,facitque id adhu
Prorex Algiere, qui piratas recipit, cu
pacto, ut partem mancipiorum, præd
rum ſpoliorumque ei dent. Sed raro
accidit, ut male parta, non male dil
bantur.Eos quoq; qui prædatum excu
runt, ſæpe manet damnum: vendu
enim patrimonia, ut arment naves, ſ
lucrum incertum eſt. Hiſpani enim q
initio ex improviſo obruti fuerunt,for
ficant quotidie acceſſus, ſecuraſque re
dunt ſuas claſſes. Hæc de viribus & red
tibus Angliæ dixiſſe ſufficiant. Adda
hoc tantum,quod inAnglia nobiles lo
munita non poſſident,nec ædificia foſ
aut vallo clauſa, nec aliquam juriſdicti
nem in populum habent dignitates D
cum, Marchionum, aliæque, nihil ali
quam puri tituli ſunt, quos Rex eis co
fert, nec tamen ii, qui titulis gauden
aliquid in locis, unde titulum ſumu
poſſident, ſed ſe aliqua penſione ex æ

re

regio ſuſtentant. E contrario gaudent nobiles in Francia mero & mixto imperio, cum titulis Dominorum, Baronum, Comitum, Marchionum, Ducum, Principum: poſſident magnas & bonas civitates, non tantum pagos. clientes quoq; habent, qui ipſis homagium & fidem præſtant, ſed Regem & Parlamenta ſuperiorem agnoſcunt.

RELATIO PHILIPPI HONORII *De* REGNO BRITANNICO.

BRitannia Inſula, Sereniſſime Princeps (ut quę in univerſum ad illam pertinent, etiam ejus rei peritos admoneam) omnium, quas antiqui cognoverint, ampliſſima, in mari Oceano, quod nemo neſcit, collocatur ad partem Occidentalis Europę in gradu poli primo ſupra quinquageſimum: ab Oriente littoribus inferioris Germaniæ objecta: ab Occidente Inſulæ ac Regno Hiberniæ: à Septentrionibus inſulis Orchadibus: ab Auſtro Provinciæ Normandiæ & Bri-

tanniæ, olim Armoricis civitatibus: v
riis nominibus vocitata, primo Albio
mox Britannia, demum Anglia, diverſ
tamen etymis, & ſcriptorum ſententii
quas neque tempus, neque locus permi
tunt, ut deſcribam. Ab auſtro ad aquil
nem ejus longitudo eſt octingenta milli
paſſuum, latitudo vero major, trecent
viginti millia paſſuum; cum ipſius fo
ma triquetra ſit, & Scotię regno compr
henſo, mille ſeptingẽtis millibus paſſuu
in circuitu contineatur, paucioribus
quam Cæſar computaverat, ducent
octuaginta: abundat fluviis, ac portubu
aëris eſt temperatioris, ſolum non ubiq
planum, ſed leviter aſſurgens, collibu
aſpectu perjucundis, cunctis neceſſari
rebus inſtructa: & quanquam quædar
magis ad commoditatem, ac delicias fa
cientia à peregrinis comportantur, ta
men longe plura ad alias nationes tran
mittit.

Exportantur inde, ut omnes ſcimu
lana, ac lanificia omnis generis, ſtanna
plumba, coria, carbones, carnes, & nor
nunquam frugum omne genus, præte
cereviſiam. Inter ea, quibus importat
utitur, numerantur præſertim aromata
ſacchara, fructuum omne genus, quo
advehitur ex Gallia, & ex Hiſpania, vina
olea & lupulorum flores, quibus ad pa

randu

randum cereviſiam utuntur, panni au-
rei,& ſericei, telæ, & ſimilia, præter co-
lores, & ſuccos pro infectoribus. Ob
has, aliaſque precioſiores merces,& pro-
pter ſitus commoditatem ab omnibus
Europæ nationibus frequentatur citra
Poloniam, & poſtremis temporibus et-
iam à Moſcovia, & Ruſſia, & ab Indiis
Occidentalibus,à Mexico,à Braſilia, & à
littoribus Guiennæ, proinde ſuper cæte-
ras orbis Inſulas commoda creditur, &
deliciis opibuſqne affluentiſſima.In duas
partes dividitur, quæ duo comprehen-
dunt regna.Mons & flumina Solvens &
Tuedus regnum Angliæ à regno Scotiæ
diſcriminant,remanetque Scotis Septen-
trionalis pars in longitudine quadrin-
gentorum octuaginta milliarium, meri-
dionalis vero Anglis ducentorum tri-
ginta. Anglorum portio tripartita eſt,
& ſecundum alios quadripartita: Qua-
tuor autem eæ provinciæ in viginti
duas civitates totidemque Epiſcopatus
cum duobus Archiepiſcopatibus di-
ſtribuuntur, quarum nomina & pro-
prietates, ad vitandam memoriæ oſten-
tationem, multoque magis ut bre-
vitati conſulam, hiſtoricis, ac geogra-
phis, à quibus diverſe ſcribuntur, remit-
tam. Dicam ſolum, quemadmodum
provinciæ inter ſe in moribus diſcre-

 pant,

pant, ita lingua differre : nam Vallenſes aliter, quam Cornovallenſes loquuntur & utrique ab Anglorum idiomate diſſentiunt. Ad hæc duo linguarum genera, additur, quod in Scotia diverſimodè loquuntur agreſtes homines à cultis : hi ſiquidem Britannicæ, illi Hibernicæ linguæ ſimilem linguam in uſu habent: quæ profectò res mirabilis eſt, una in Inſula quinque linguarum eſſe diverſitatem.
Foret quoque hiſtorici ac geographi munus, ſi de locis maritimis, ac mediterraneis referrem : ſed tantum id ſufficiet, ut nonnihil referam, de Vrbe Londino, regni Metropoli, ac regia vere civitate jure inter primarias Europæ urbes celeberrima, vel ſi fertilitas, omniumque rerum ad uſum vitæ humanæ facientiũ commoditas, vel incolarum frequentia ſpectetur, nam ſuburbiis, & oppido Oſmeſtrio computatis, trecentis quinquaginta hominum millibus eam conſtare putant: Pulcherrima quidem eſt, cum ob vias & ædificia, tum propter pontem, qui novemdecim fornicibus ex ſolido marmore fabrefactis utramque ripam Tameſis jungit, tum etiam ob Cathedralem Eccleſiam S. Paulo dicatam: verum longe pulchrior eſt ob ſitum ad ripam Tameſis, à quo fluvio præter jucunditatem maximum accipit emolu-
men-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

mentum ex frequenti navigiorum concurſu, quæ trecenta & quadringenta dolia ex noſtratibus ferre idonea eſſent: confluunt autem undequaque, adjuvante fluxu maris atque refluxu, etſi civitas procul à mari ſexaginta & amplius diſtat milliaribus: ſed præ cæteris dives eſt non modo propter commercia & negotiationes; verum etiam ob multa privilegia, quibus incolæ fruuntur ſine exceptione, an populares ſint, an mercatores, & artifices: à quorum uno, qui ex viginti quinque Aldermannis nuncupatis eligitur, ditiore, ac nummatiore regitur, & quaſi in formam Reſpublica gubernatur, exempta ab omni regis, ac regiorum Dominatu. Populares nominavi, quia Nobiles ſecundum morem Gallorum ac Germanorum omnes procul à civitatibus vitam degunt. Vtque de eorum divitiis nonnihil attingam, creduntur in duabus ſocietatibus eorum, qui vernacula Aventurieri appellantur (ſunt autem ii, qui ſpeciali privilegio ſoli poſſunt ex Belgio in Angliam mercimonia invehere, & viciſſim ex Anglia in Belgium: quibus vero lanicia exportare licet, ii Stapolieri dicuntur) multi eſſe divites adeo, ut quinquaginta & ſexaginta millia illarum librarum Sterlinorum poſſideant ſinguli,

& majori parte in numerata pecunia:hę autem ſumma pluſquam ducenta milli aureorum noſtræ monetæ tranſcendit præter innumeros mercatores aliarum ſocietatum, ut ſunt mercatores Stanni & aromatum,aliarumque mercium gravium, unde Groſſieri dicuntur:quodque vix credibile videbitur, Salſamentorum mercatores ad eandem & majorem ſummam pertingere ſolent: ſic, ut pro re explorata ſit habendum, eam urbem cuilibet urbi Europæ recte comparari poſſe.

Verum hoc argumento, uti cunctis cognito minuſque neceſſario, prætermiſſo, ad alia veniam majora, & cognitione hujus Excellentiſſimi Senatus digniora, & antequam referam de natura principum, & eorum, qui regnum gubernant, præmittam in univerſum aliquid de natura regni, præſertim de ejus opibus, ac viribus: ut noſcatur, an ejus ſit validitatis, aut imbecillitatis, quam quiſquam animo concepit: utque tempore ne abutar, dico; etſi olim illius regni potentia, atque dominium duplo majus, latiuſque cenſebatur, cum ſpatio trecentorum annorum Normandiam, Britanniam, Guiennam, Guaſconiam, præcipuas Franciæ provincias, poſſederit, & longo tempore ſibi tributariam

Scotia

Scotiam fecerit, & per annos ſexdecim, & amplius, totum Galliæ regnum penſitus ſubierit, cujus Coronam publice Pariſiis accepit Henricus Sextus, haud ita pridem, hoc eſt, anno milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo octavo, quæ quidem omnia amiſſa ſunt, nihilque reliquum eſt præter titulos, & quædam vicina loca, inſulaſque parvi momenti, & alteram partem inſulæ ac regni Hiberniæ: tamen regnum illud validum adeo remanſit adhuc, ut nullius egeat ad ſui tutelam: quinimo non modo difficile & arduum opus eſt, ſed etiam penitus impoſſibile (niſi regnum diſſidia nutriat) vi illud expugnare, quemadmodum ſeorſim Serenitas Veſtra ex relationis noſtræ progreſſu percipiet. Nam prius de viribus maritimis ſermonem inſtituendo, eæ præcipue, cum Regnum inſulare ſit, conſiderandæ videntur, etſi hæ quoque valde diminutæ ſunt ab eo numero, quo olim fuerunt: quippe ducentæ aliquando naves majores illi Reges adverſus hoſtes ſuos inſtruxerunt, præſertim Henricus Quintus adverſus Carolum Sextum Regem Franciæ anno milleſimo quadringenteſimo decimo octavo. ſed ne res longinquas nimium attendamus, loquemur de centenis, & amplius navigiis, quæ Reges Henricus Septimus &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Octavus armabant, inſtructa omnia cum ſuis adminiſtris perpetuo ſtipendio affectis, quo poſſent ad omnem occaſionem ex tempore præſto eſſe: modo vix quadraginta ſuperſunt naves; ſiquidem vel ob negligentiam, & propter egeſtatem ad ſumptus contrahendos aliæ divenditæ ſunt, aliæ factæ innavigabiles & nihilominus eæ paucæ, quæ reliquæ ſunt, cum aliis, quæ juris privatorum exiſtunt, & quas numero ingenti Rex congregare poteſt, non modo ad regni defenſam ſufficiunt, ſed etiamſi conjungerentur, ad tantum numerum atque extraordinarium aſcendunt, ut multa centenaria, utque inquiunt Angli, quingentorum numerum expleant. Verum eas ad mediocrem quemlibet numerum redigamus, tot nihilominus eſſent, ut ſi eas militibus, tormentis, armis, omnique munitionum genere exornaverimus, certe ſi non aggrederentur, at ſaltem obſiſterent cuique aggreſſori: quandoquidem nullum regnum æque claſſes ſuas permunire valet, ut hoc Regnum Britanniæ. Et hæc ſpectant ad ejus navigia, opeſque maritimas.

Quod pertinet ad terreſtres copias, ac pedites, innumerabilis profecto eſſet hominum multitudo, ſi ad eos omnes reſpexerimus, qui in periculo publico armati

armati conſiſtere tenentur : nam cum novem & tringinta ſint portiones, in quas regnum diſtribuitur, nuncupatæ Porchshai, fama eſt, conſcriptos eſſe ad hanc rem ſeptuaginta mille homines, quamvis vulgus centum mille prædicet : verum his omiſſis, ſi milites voluntarios conſideraverimus, hi quoque plurimi eſſent, quibuſcum reges illi ſæpe mare trajecere, & inter recentiores Henricus Octavus anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo ſexto trajecit propter Terracinenſem expeditionem, itemque propter Bononienſem anno milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quarto, quo tempore quadraginta aut circiter quinquaginta millia Britannorum ſecum duxit, multoque plures conduxiſſet, niſi ſumptibus parcere, faciendis extra regnum ſuum, neceſſe habuiſſet: ex hujuſmodi hominum genere, uſu poſtulante, viginti aut viginti quinque millia præſto eſſent, omnes ferreis loricis induti: loquor de iis quos rex inſtruere valet : nam ſi etiam ſubditi Baronibus ac Dominis connumerarentur, longe plures eſſent: illorum enim nemo eſt, etſi tenuiſſimæ conditionis, qui ſuarum opum, facultatumque proportione plurimos armare nequeat, uſque ad millenum numerum, & amplius, cujuſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

modi ſunt Comites Arby , Ceroſber
VVeſtmerland, & præ cæteris Comes d
Pemburch : quorum milites etſi non o
mnes experientia inſignes , & exercita
eſſent , qui quidem pauci ſunt militar
bus meditamentis aſſueti, tamen probis
& expertis militibus mixti (multi ſiqui
dem externa bella frequentant)equidem
egregium ſui ſpecimen præberent, pluri
mumque ad defenſam valerent , præſen
tim propter indolem, atque aptitudinem
ipſorum ad exercitamenta militaria , &
propter diſciplinam, quam in certamin
obſervant: alii quoque, etſi inermes , &
parum exercitati, nonnihil valerent, pro
pterea quod nulla eſt, ut nemo ignorat
in toto orbe natio , quæ mortis pericu
lum magis, quam Britanni, contemnat
Et hæc ſpectant ad peditatum. Ipſorum
arma conſueta arcus & ſagittæ: quorum
armorum tantus eſt numerus propte
communem omnium in ſagittando ex
ercitationem, nulla gradus, ætatis, pro
feſſionis exceptione, ut incredibilis exi
ſtat: quod fit non modo eorum ſponte
ſed etiam Parlamenti lege , quæ jube
patribusfamilias , ut pueros etiam, cum
ad nouem annos devenerint , ea in art
exerceant, idque ut cætera otii mala re
moveantur . Verum id meditamenti i
quo vires & ſpes omnes Reipublicæ col

locata

locatæ eſſe videntur, ita promovent, tantaque eſt ejus exiſtimatio, ut cunctis armis, etiam ſclopetis arcum proponant, magiſque ſe hoc tutos putent, quam illis, equidem contra peritiſſimorum militum ducumque cæterarum nationum opinionem: tanta vi explodunt exonerantve ſagittas, tantaque ſimul dexteritate, ut thoraces transfigere quidam poſſe dicantur, & nemo ipſorum eſt, qui vel recta, vel ſurſum ſagittans, longius, quam palmo uno aberret à ſcopo. Et in hoc præcipue conſiſtunt eorum arma offenſiva.

In defenſivis armis vix ullam adhibent diligentiam, vel ob incuriam, vel quia ea nihili faciunt, malunt ſiquidem leves & expediti poſſe prævenire hoſtem, currere, retrogradi & ſaltare, quam armis circumdati, etſi tutiores, impediri: nam communiter alio armorum genere non utuntur, quam ad capitis defenſam quibusdam levibus galeis, quæ vix medium obtegunt caput; loricæ autem loco utuntur annulato ferreo induſio, ſed frequentior eſt uſus thoracum quorundam ex tela craſſa multoties duplicata, qui adverſus ſagittas uſitatus, & tutus eſt, & brachiis laminas quaſdam ferreas apponunt.

Quod

Quod pertinet ad velites, innumerabiles ſunt, ſed minus apti: nam provincia nulla in tota Europa magis abundat equis: at cum imbecilles ſint, eo quia, ut cætera omnia animalia, ob aëris temperiem, ſub dio vivunt, herbaque ſola nutriuntur, nihili fiunt: ſed cum audaces ſint, & generoſi, præſertim, ſi ex Provincia Vallia ortum ducant, ad explorandos atque infeſtandos hoſtes putantur ſatis valere, & longe plus valerent, ſi nutrirentur melius.

Quo ad cataphractos, cum inſula equos non producat aptos, niſi forte aliquos in provincia Vallia, aut ex equitiis Regiis, Regnum eorum copiam habere nequit. Cum tamen eorum neceſſitas indies magis cognoſcatur, & propterea quia Domini, & Barones, & Prælati tenentur certum eorum numerum alere ad Regni & Regis defenſam, omnes, qui per hæc tempora poſſunt, curant, ut equitia nutriant. Equi igitur, qui illic conſpiciuntur, importati ſunt ex Flandria, cum Sereniſſima Regina juſſerit, ut omnes ſuæ ſatisfaciant obligationi, ne ob defectum equorum boni publici cura in deſuetudinem procederet.

Ex his igitur equis, additis etiam penſionariis, & aulicis, omnibuſque quot-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

uot ad militiam equeſtrem obligati
unt, opinantur plerique, ſi luſtratio ge-
eralis fieret, poſſe componi exercitum
uorum circiter millium equorum ex-
ellentis bonitatis, qui adverſus quem-
ibet hoſtilem impetum tuto objice-
entur.

Et hæ ſunt Anglicæ militiæ vires, a-
tæ quidem, modo in Regno adſit con-
ordia, ad externos hoſtes repellendos.
uibus viribus addi quoque poſſent au-
iliares copiæ ex Hybernia, hominum
ylveſtrium, qui Coronæ parent. Hi ſi-
uidem unius diei, & aliunde breviori
avigatione abſque ullo impedimento
n inſulam trajiciunt, ut quondam traje-
iſſe dicuntur non ſine regni plurimo
ructu atque adjumento.

Cum hactenus opes & multitudinem
erreſtrium ac maritimorum militum
xplicaverim, non eſſet incongruum,
t quo ordine quove ſumptu in bello
etinentur enarrarem: ut illius Regni
nos, diverſus ab eo quem terra mari-
ue ſervat Serenitas Veſtra, diſpiciatur:
erum quia hæc res nimium temporis
bſumeret, & particulatim referenda
ſſet, in aliam occaſionem rejiciam, ut
egni ſitum deſcribam, & quo pacto
atura munitum habeatur: nam in in-
ula collocatum eſt Regnum, & ejuſ-

modi

modi mari circumdatur, quod à cæteris maxime differt, cum in Oriente, & nuſquam mare fluxum atque refluxum tam ingentem habeat, qui ſub incremento, ac decremento, altitudinem ac profunditatem duodecim, uſque ad quindecim paſſuum expleat. Quamobrem cum totum Regnum quædam arx eſſe videatur, Reges illi peculiares arces, quaſi ſupervacaneas non minus adverſus domeſticos, quam externos neglexerunt: nam adverſus domeſticos, qui potior viribus eſt, & in campo victor conſiſtit, is Regni dominus eſt, ſemperque erit, hoſtemque, qui ſe in arce aliqua condiderit, acriter obſidebit, & fame abſque ullo remedio conſumet. Adverſus externos vero tutum eſt regnum, quia, cum inſulare ſit, claſſibus eo migrandum eſt: itaque Reges curavere, ut hoſtes portubus carerent, neque ad eos appellere abſque ſummis difficultatibus, ac periculis liceret: idcirco quoties adventurus hoſtis creditur, circum littora manent excubitores in locis eminentioribus, ut, more in Orientalibus partibus aſſueto, diu fumis, noctu ignibus indicent navium adventum, quo indicio inſulares ſtatim accurrãt, quemadmodum ſub pœna vitæ omnes patres. familias, cum ſtatuto nautarum armatorum

rum numero, & commeatu, pro qua-
iduo ſaltem tenentur accurrere ad ea
ca defendenda, ubi majus eſt inva-
onis periculum. Hoc igitur pacto
tora defenduntur ab externi hoſtis
petu: nunquam enim defenſores
m pauci eſſe poſſunt, ut, cum recen-
a ſubſidia adfutura ſint, neque arma,
tormenta deſint, claſſem quamcun-
ue arcere nequeant, præſertim cum
oſtes maris viciſſitudines extimeſce-
e debeant: neque facile ſit reperire Cæ-
res, aut alios Duces, qui putent, in
udis littoribus naves exponendas ven-
rum arbitrio, qui creberrime mutan-
ur, & periculoſiſſimas cient tempe-
ates.

Igitur Regnum hoc mari nunquam
x tempore offendi poteſt; Terra vero
ulla pars eſt, niſi quæ ſeptentrionalis,
empe Scotia: à qua parte præſidiarii
ilites detinendi ſunt, alioquin Scoti
xcurſiones facere poſſent, non ſolum
rædæ ſpe adducti, cum in ſylvis habi-
ent, & pauperrimam vitam degant,
d etiam incitati odio, quo natura An-
los proſequuntur, aucto ex continuis
ellis, præter querimonias veteres, &
e finibus controverſias. Hic Regni li-
es præſidio mille quingentorum mi-
um, qui in quatuor loca diſtribuitur,
defen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

defenditur : altera militum pars inſide Barvichii, quod oppidum ad Orienten ſitum eſt in faucibus fluvii Medi, fre quens mercimoniis piſcium, præſertin Salmonum, uſurpatum olim bello, ne que unquam redditum Scotis. Aliud prc pugnaculum à parte Occaſus Carledun dicitur: reliqua militia in duobus aliis lo cis detinetur : quanquam urbs Dura mentis celeberrima inter Anglos præci puum adverſus Scotos propugnaculun habetur, & quia frequentiſſima eſt, mili tibus ſtipendia exſolvit. De ſtudiis Scoto rum erga Reginam erit ſuus dicendi lo cus, cum de cæteris Principibus fie mentio.

Ex his igitur arcibus, atque præſidii Regnum tutum eſt: verum hæc fruſtra nea eſſe poſſunt, ſi commeatus & pecu nia deſint, ſine quibus Regna ab hoſtiun invaſionibus, & à ſubditorum defectic nibus, quæ in eo Regno haud raræ ſunt ægre ſe tueri poſſunt: ideo de his etian breviter dicam aliquid: dupliciter igi tur res pecuniaria conſideratur, ve cum jam accumulata eſt, vel cum in dies exigitur, & paulatim coacerva tur.

Quo ad ordinarios reditus, ut audiv colliguntur quinq; aut ſex modis regn illi peculiaribus, & nemini Regum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Principumque cognitis,& uſitatis. Ideo quoſdam declarabo. Inter hos præcipua eſt tutela pupillorum: quæ eſt hujus regni, & Scotiæ, ſpecialis prærogativa, cum à cæteris Principibus vel Chriſtianis,vel infidelibus nullo in uſu habeatur: equidem gravamen eſt maximum: nam omnes ſive mares, ſive fœminæ parenti ſuo ſuperſtites minores uno & viginti annis ſub tutela Regis vivunt, qui Rex omnia illorum bona, quæ Coronam recognoſcunt quantumcunque exili tributo (ſunt autem infinita) ſimulque alia, quæ libera ſunt, occupat, fruiturque is, ac diſtrahit,largitur, vel ſibi, prout libet, retinere poteſt quoadusque pupilli unum & vigeſimum attigerint annum. Hi reditus maximi eſſent, niſi Regis conſuetudo eſſet illa bona paſſim aliis concedere: quorum plurima huic obligationi ſubjacent, ut Regi aliquid pendant. Quod niſi me tempus deficeret, oſtenderem incommoda, quæ ex hujuſmodi tutelis emanant, cum quia bona pupillorum negliguntur, tum quia ipſi quoque pupilli male tractantur, cum ut plurimum tutores mercenarii ſint, qui tutelas lucri cauſa emunt, ſuamq; tantum utilitatem reſpiciunt,affinitateſque quaſi vi contrahunt, filios ſuos filiaſve, aut nepotes, aut proximos cum pupillis ma-

trimonio fraude conjungentes; neq; obſtat, quod à parte tutorum nulla ſit ad pupillos proportio vel in divitiis, vel in nobilitate: unde conjunctis nobilibus atque ignobilibus, præterquam ſtirpes degenerant, graviſſima proficiſcuntur odia, ac divortia frequentiſſima.

Simul cum tutelis etiam matrimonia intelliguntur non modo pupillorum, ſed omnium eorum, qui bona poſſident, aliquo modo obligata Coronæ, etſi majores ſint: hoc autem privilegium regni hujus, & Scotiæ ſpeciale eſt: neque quiſquam ejuſmodi bonorum poſſeſſor poteſt matrimonium contrahere atq; concludere, niſi prius Regis beneplacitum impetraverit, utpote qui matrimoniorum dominus, hoc eſt, dotis tradendæ eſt: ſed in hac quoq; re liberalitatem ſolet exercere. Ex hujuſmodi reditu antea decem, aut duodecim millia librarum ſterlinorum colligebantur, at in pręſens propter occupata eccleſiaſtica bona laicis bonis aggregata, ex quibus privati reditus adaucti ſunt, intellexi, pręter largitiones, quas Regina facit, inde paulo minus quã librarum 30000. deduci.

Præterea aliud redituum genus eſt, quod cum pupilli, ex minori ætate egreſſi, hæreditatem adeunt, Coronę ſolvunt, quod unius anni fructus exhaurit: aliud

quoque,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

quoque, quod Reluſſum vocant, quod in recognoſcendis feudis conſiſtit: feudorum autem tanta eſt multitudo, ut qui tantummodo militares vocantur, ii numero ſint ultra ſexaginta millia: & recognoſcuntur majori minorive Regis utilitate, ut feudorum dignitas requirit: hi autem reditus tanquam extraordinarii computantur, ſi comparentur ordinariis, qui ex patrimonio Coronæ accipiuntur, & antiqui reditus nuncupantur, qui explent ſexaginta millia librarum: Cui patrimonio nunc additus eſt Ducatus Lincaſtriæ, ex quo triginta millia librarum colliguntur, cumque onera quædam amota fuerint, ſumma hæc plurimum augebitur. Verum ante omnia regius eſt proventus dignus conſideratione ex portoriis rerum omnium, quæ exportantur, & importantur, tam ab Anglis, quam à peregrinis: ſed non ſine aliqua differentia. nam in aliquibus quadruplo magis aggravantur peregrini, quam Britanni: in quibuſdam aliis omnis exceditur proportio. Hic vero proventus magnus eſſet, quia plurima exportantur, & importantur, ſi peculiares publicani juxta cæterorum Principum morem adminiſtrarent, ſed cum Principis nomine exigatur, major pars conſumitur in largitionibus, & furtis;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nam ex ducentis & amplius millibus li-
brarum, qui putantur inde provenire,
vix quarta pars Coronæ ſupereſt; cæter
miniſtrorum, & exactorum ſumptibu
abſumuntur.

Hi fuerunt antiquitus, & in præſen
habentur Coronæ reditus: præter quo
computandum eſt emolumentum, quo
ex ferri, plumbi, & ſtanni præcipue fodi
nis extrahitur, cum vix ulla inſulæ par
hoc naturæ munere careat, potiſſimum
vero Provincia Cornovalliæ mineris ab
undat. Sunt quoque reditus Epiſcopa
tuum, & Abbatiarum vacantium: S
quo tempore Abbatiæ ſuo jure fruebar
tur (erant autem innumeræ) plurimu
erat proventus: earumque diſtributio
quemadmodum & Epiſcopatuum, a
Reges pertinet, qui dum plus minuſv
differunt eas conferre, ita ipſarum
fructus ſibi acquirunt. Habent etiam e
regno 20000. librarum. Adſcribunt ſ
bi rebellium bona, præter pœnas pe
cuniarias, quas ex multis exigit tribu
nalibus, cum ſcilicet delicta aut Nob
lium, aut Eccleſiaſticorum, aut publ
corum officialium, aut quorumcunqu
hominum indies puniuntur. Omn
hujuſmodi reditus tam ordinarii quan
extraordinarii credebantur tempor
ſchiſmatis quotannis aſcendere ad ſum

ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

mam librarum centum quinquaginta millium, quæ ſunt ſexies centena millia aureorum ducatorum. Hi ſimul cum bonis Eccleſiaſticis, quæ Rex Henricus ingenti omnium ſcandalo occupavit, cum ab Eccleſia ſeſe alienavit, duplo auctiores facti ſunt, quamvis data opera ſummam adhibuerit in ea re negligentiam, nempe permittens, ut unuſquiſque ex iis occupationibus fieret opulentior. Cum hoc igitur incremento credebatur Coronæ reditum annuum eſſe trecentarum decem millium librarum, hoc eſt, per ea tempora millioné unum, & 200000. aureorum. Nemo ambigit, cum regnum occaſione diſpendiorum careat, videlicet in detinendis ad ſui tutelam claſſibus, peditatu, equitatu, quia ex ſeipſo ſecurum eſt, quin poſſit regiis neceſſitatibus non modo cuncta ſuppetere, ſed etiam ea ſatis ſuperque ſubminiſtrare, quæ Regum libido poſtulat. nam exceptis, quæ diximus, Scotiæ præſidiis, quæ remoto belli periculo pro dimidio ſtipendio à civibus cuſtodiuntur, itemque excepta trecentorum ſagittariorum cohorte, & quinquaginta Nobilium, qui ſtipendia merent utrique quotannis libras viginti quinque, item exceptis portuum & navium illarũ præſidiariarum, quas diminutas eſſe diximus, reparatio-

ne tormentorum, armorum, omniumque munitionum renovatione, palatiorum, domuumque regiarum inſtauratione, quarum numerus toto regno magnus eſt, præter ſalaria oratorum, judicum, aliorumque publicorum miniſtrorum, quæ omnes expenſæ proculdubio ordinariæ ſunt conſervandoque regno neceſſariæ: detractis his ſumptibus, qui non nimii ſunt, reliqua pecunia tota ingente ſuperfluitate, ac prodigentia conſumitur in aula, menſis ſcilicet, ſtabulis, armamentariis, capellis, penuariis, aliiſque muneribus ad Reginæ ſervitia deſtinatis, maximo, ac valde ſuperfluo officiariorum numero, quos Clerchi vocant: ſiquidem nulla toto orbe gens eſt, quæ Britannos exſuperet in ſplendore domeſtico, famulitii multitudine, officiorum, ac graduum diſtinctione. Adeo, ut, ne id reticeam, unde cætera conjici poſſunt, ſola ciborum atque potionum expenſa ſexaginta librarum ſterlinorum millia abſumat ſingulis annis, hoc eſt, ducentos quinquaginta mille aureos: res quidem admirabilis, cuicunq; contingit aſpicere cupediarum, quę ſingulis diebus parantur, multitudinem: & nihilominus vix quarta pars ſumptuum fit, qui regnantibus Henrico & Odoardo hujus Reginæ præceſſoribus fiebant, cum ipſa

mul-

multos abuſus, multaſque ſuperfluitates ſuſtulerit, non ſolum moderando, ſed penitus tollendo menſas pleraſque.

Ex his igitur colliguntur, & in hæc inſumuntur regii reditus: Pro extraordinariis autem occaſionibus, ut belli, æris alieni, & ſimilium, ſuperſunt extraordinarii modi providendæ pecuniæ, qui profecto modi plurimi eſſent, ac Principi perutiles, ſi modo vellet partem aliquam illorum gravaminum, quæ in aliis regnis uſurpantur, factaque ſunt ordinaria, introducere: verum in hac parte revera mirabilis eſt, & perrara illius regni libertas, quo nullum regnum minus oneratum eſt. Igitur Regnum illud extraordinarios reditus nullos habet, quam ſola ſubſidia, quę Parlamentorum interventu in publicis neceſſitatibus decernuntur: ad quæ ſubſidia indifferenter contribuunt Britanni, ac peregrini: ſed tamen plurimis dilationibus penduntur ad portionem bonorum, quæ quiſque poſſidet, quæ bona minus rigide æſtimantur, & exactionum tempora dividuntur, ac plus minuſve differuntur, prout urget neceſſitudo.

Cum ſatis de viribus, ac munimentis regni dixerim, reliquum foret, ut de Politia nonnihil referrem, ut quam ſit à cæteris diverſum appareat: ſed brevitatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

cauſa ſufficiet, ut ſignificem, juſtitiam ibi non, ut in cæteris regnis, & Chriſtianis provinciis, adminiſtrari: non enim civilibus & imperialibus legibus gubernatur, ſed municipalibus, ut hæc Reſpublica. quæ cum à Gulielmo Normando Baſtardo, qui Conquæſtor, quod perinde eſt ac tyrannus, utpote qui vi totum regnum occupavit, inſtitutæ fuerint: admirandum non eſt, quod ſolam Principis utilitatem reſpiciant, ſubditorum vero bonum deſertum eſſe videatur, plenæque ſint tricarum, ambiguitatum, ſibique contrariæ fuerunt ſiquidem excogitatę, ac ſancitæ à Normandis quibus nulla gens magis litigioſa, atque in controverſiis machinandis, & proferendis fallacior reperiri poteſt. Hæ leges in illis judiciis inviolabiliter, ac rigide obſervantur, & in Gymnaſiis Londini publice idiomate Normanno præleguntur quo idiomate paucis ante annis litigia agitabantur, & omnes judiciarii actus & publicæ ſcripturæ conſcribebantur quodque novum videbitur, confertur gradus Doctoris in ea facultate, ut in Italia, aliiſque civitatibus conferri ſolet gradus in Iure Civili & Canonico. Quod ſi temporis anguſtia concederet, poſſem diverſitates quaſdam, & vere notabiles abuſus, qui in forma judiciorum

rum frequentantur, referre, præſertim in iis judiciis, quæ inquæſtæ dicuntur, in quibus tam civilibus, quam criminalibus magna ſubſequuntur incommoda. Hoc judicium conſtat ex duodecim viris, qui à judice congregantur, ut ab iis ſententiam ſuam exquirat, ſuper re, de qua controvertitur: & omnes conveniant, neceſſe eſt, alias nequit judex ad ſententiam procedere. Sed ne tædium afferam, hoc totum argumentũ poſtpono, addens tantum, in toto regno atq; in omnibus conſultationibus regiam ſolam voluntatem attendi, cum Reges abſoluti Domini ſint, atque Monarchæ. Quamobrem ne ſoli eſſe videantur in regimine, aut propter inertiam, & majorem commoditatem, vel ob ſuperbiam ac pompam, inſtar Turcici imperii, induxere Conſilium præcipuorum officialium, ac miniſtrorum, qui inſtar. Baſſarum congregantur, & Principem ubiq; ſequentes, habent ad hunc effectum & menſam, & proprium in aula diverſorium, ac familitia ſplendida, magnaq; dignitate regios labores minuunt, ſiquidem ad eos confugiunt pleriq; ſubditi, ac miniſtri publici, & Principum quoque Oratores. Adeo ut ii Principis aures & perſonæ dici poſſint, cum per totum Regnum potentiam exerceant, & imperium in miniſtros,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

quos magna autoritate tractant, illique viciſſim obedientiam præſtant; denique ut Rex, ita ipſi, quæcunque libet, jubere, ac decernere queunt. In hujuſmodi conſilium, quod regium dicitur, ut plurimũ admittuntur tria vel quatuor præcipua Regni officia, hoc eſt, Cancellarius, Theſaurarius, & quem vocant Brovizelium, (cuſtos privati ſigilli) & Amiralium, præter præſtantiores Aulæ domuſq; Regiæ officiales, veluti Stuardum, qui ſimillimus eſt Magno Magiſtro in Gallia, & in Aula Cæſarea Major Dominus major; omnes ut plurimum dominos nobileſque & eximios viros. Quo loco non erit abs re, ut Veſtra Serenitas non ignoret, qui ii ſint, qui hodie Conſilium hoc Regium explent ſub Eliſabeth præſente Regina.

Archiepiſc. Cantuarienſis Metropolitan.
Magnus Cancellarius.
Chriſtophorus Hatton eques.
Magnus Theſaurar.
Baro Bourgley.
Magnus Magiſter.
Comes Leyceſtre.
Magnus Amiralius.
Baro Carolus Harrade.
Marſchallus.
Comes Ceroſbery.
Comes Darby.

Baro Huſduni Gubernator Barvichii in finibus Scotiæ.
Baro Cobham Gubernator quinque portuum.
Baro Bucherſt.
Dominus Franciſcus Knollis Theſaurarius Reginæ.
Dom. Iacobus Croſtels eques.
Dom. Thomas Honigge eques, Vicecamerarius Reginæ.
Dom. Gualterius Mylmey eques.
Dom. Eranciſcus Pauletus Gubernator inſulæ Garſeq.
Secretarii vero ſtatus ſunt hi, videlicet:
Dom. Franciſcus VValſingham eques.
Dom. Guilielmus Daviſon.
Dom. Thomas VVolley.

Inter hos, ut aſſolet fieri inter Principum Conſiliarios, urgent factiones, & privatæ ſimultates, de quibus nonnihil attingam breviter.

Magnus Theſaurarius, vir gravis, & doctiſſimus, antiquam fovet amplectiturque nobilitatem, alioſque nobiles Catholicos: antiquos nobiles, quia per filium ſuum cum illis affinitatem contraxit: alios Catholicos, quia dominationis id intereſſe putat, & hinc gloriam hoc tempore aucupari ſperat. Fruitur Reginę favore intimo, interque cæteros ejus factionem ſequuntur, Epiſcopus Cantuarien-

rienſis, Barones Cobham, & Bucherſt.

Comes autem Leyceſtre genio penitu contrario antiquos nobiles deprimit, fo vetque deteſtabilem Calvini opinionem quodque magis intereſt, alias plurima ſectas promovet, quæ ibi vigent, ut amo ris familiam, Puritanos, qui tanto nume ro aucti ſunt, ut res incredibilis videatur qui ab illo tantum ſuſtinentur, ut aliquā do eorum opera utatur, quemadmodum cenſent plerique. Hi antiquis & præſen tibus regni legibus, maximeq; Catholicis adverſantur, augentur autem propter gratiam, quam apud Comitem hunc ha bent. Ipſi quoque in Conſilio adhæret Secretarius VValſingham vir Reipublicæ ſcientiſſimus, Paulettus Knollis, Mylmey, aliique nonnulli Puritanę Sectæ addictiſ ſimi. Cæteri magis ornamento ſunt, quā ſeriis rebus tractandis, cum adverſus illos ne hiſcere quidem audeant.

Ab his igitur regnum omnino guber natur. Verum quoniam aliquando ma teriæ quædam publicæ accidunt, quæ ad bonum, ſive etiam detrimentum regni ac ſubditorum ſpectant, verbi gratia, le gem novam cōſtituere, alias examinare, vel reprobare, pecuniam ad bellum ali quod jam ſtatutū imperare, vel ſimilia ad remp. pertinētia providere, tunc in ſimi libus caſibus conſueverunt Reges mode-

ſtiæ

ſtiæ gratia antiquam conſuetudinem ſervare, ut ſcilicet Parlamenta convocent, in quibus Regni ſtatus & ordines tres congregantur, hoc eſt, clerus, nobiles, & populares, ut ab hiſce examinato negotio, quo de agitur, à Regibus deinde eorum decreta confirmentur aut reprobentur. Et quanquam antiquitus hęc Parlamenta auctoritate ac libertate potiebantur, ut Reges potius politica, & civilia capita fuerint, quam Domini, & Monarchæ; tamen ab Eduardo tertio ad hæc uſque tempora Regum auctoritas adeo munita eſt, ut hodie Parlamenta regiarum magis cupiditatum larvæ quædam ſint, quibus in rerum dubiarum conſultationibus laborum & incommoda, in periculoſis autem rebus damnum ſubterfugiunt, quam ut per ea poteſtatem ſuam moderari velint; nam in iis quicquid conſulitur, aut decernitur, nihil validum eſt, niſi regia accedat confirmatio: Quin etiam non modo quicquam decernere, aut quemcunq; actum facere nequeunt, ſed ne congregari quidem poſſunt, niſi nutu regio; ſolentque Reges ad ea quoslibet, admittere, atque ab iiſdem removere, nempe ita formidabiles cũctis facti ſunt, ut nemo in Parlamentis, aut extra ipſa, audeat ſeſe ne minimo quidem verbo regiæ voluntati opponere, niſi tamen ſibi damnum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

damnũ,ac ruinam velit accerſere. Adeo ut quemadmodum ſervi & ſubditi ſunt ii,qui Parlamentis interſunt,ita actiones & conſilia inde prodeuntia ſervilia eſſe neceſſe ſit.

Poſſem hic formam antiquarum veſtium equidem pulcherrimam deſcribere, quibus Reges & Barones tantummodo utuntur,aulas delineare,quas Cõſiliorum cauſa frequentant , alteram ſiquidem pro nobilibus , ac Prælatis domum altam vocant, alteram pro Burgenſibus,etſi reipſa majori ex parte equites ſunt,eximiæq; conditionis & ingenii viri , quam domum humilem vocant: poſſem quoq;afferre in medium morem conſultandi, & ſuffragia ferendi , in quo Romanorum priſcam conſuetudinẽ retinent,denique formam verborum,quę in ParlamentisRegina jubet adhiberi,in approbandis, aut reprobandis rebus , quæ proponuntur , prout in dictis domibus ante decretæ fuerant.

Partes quoque meæ eſſent, ut , poſtquam regni politiam declaravi , morem ſervitiorum Reginæ , ejuſdemque Aulæ tam in publicis, quam in privatis uſibus referrem , cum potiſſimum à ſervitiis , moribuſq; omnium Principum differãt, itidemque efferrem ſpeciale privilegium, quo Reges illi ſimul cum Rege Galliæ, &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Rege Romanorũ utuntur in ſe ipſis conſecrandis, atq; ungendis, cum coronantur: ſimul explicarem cauſas titulorum, cur vocentur Galliæ, Hiberniæ, & poſtea Angliæ Reges: denique ut loquerer de equitibus Garteriæ, qui ordo regni illius peculiaris eſt, ut S. Michaëlis ordo Franciȩ eſt, & S. Andreæ, qui alias dicitur Aurei velleris, Burgund. domus. Verũ quia hȩc, et ſi ſpecioſa, nimium curioſa, ac forſitan non incognita ſunt, ideo tȩdii amovendi cauſa poſthabebo omnia, & ad ultimam partẽ deveniam, qua fœdera & amicitias Reginæ cum cæteris Princip. enarrabo.

Primum conſiderabo Scotiȩ regẽ tanquam viciniorẽ: qui etſi cum Regina Angliæ implacabilem exerceat inimicitiam, ex matris ſuæ nece profectam, quæ quidẽ nex cunctis Princip. diſplicuit: tamen neceſſe eſt: ut Princeps ille adhuc juvenis, etſi eximiæ expectationis, ſuorum ſubditorum ſtudiis ſeſe accommodet: qui prȩterquam quod cum Anglis propter ipſorum religionem optime conveniunt, primates illius regni ſtipendiarii ſunt Reginȩ, apud quã Scotiȩ Rex Oratorem habet.

Cum Daniæ Rege colit Regina optimam amicitiam: ſuper qua articulos nuper quoſdam ad mutuas opportunitates concluſere.

Cum Proteſtantibus Principibus Regina

gina amicitiam, imo auctoritatem retinet: quam muneribus crebriſque legationibus excolit,& inter illos Dux Caſimirus ipſius eſt ſtipendiarius.

Apud Moſchum occaſione mercium habet procuratorem ſuum, itidemque eademque cauſa, & forte quia Reipub. intereſt, apud Turcam.

Cum Rege Galliæ optimam ſemper voluntatem profeſſa eſt,& ambo in mutuo fœdere magnam ſpem collocaverant: & Regina per regem Galliæ commercium cum Hiſpanis continuat, aliaque tractat negotia.

Cum Rege Navarriæ,cæteriſq; Franciæ Proteſtantibus egregie conſentit.

Quod attinet ad bellum cum Rege Hiſpaniæ in Belgio,præterquam quod in ea Provincia arces aliquot poſſidet, in Hollandia & Selandia tria ſuſtentat munitiſſima loca, & ejuſmodi, ut nunquam eæ Provinciæ Catholico Regi ſeſe dedere poſſint abſque Reginæ conſenſu.

Apud ſe moratur honeſtæ penſionis largitione Don Ant. Portugalliæ, cujus ope Luſitanorum ſtudia ſibi conciliat.

Dicam modo brevibus de ſucceſſoribus ad eam Coronam. Ad quam primo conſideratur Scotiæ Rex,ut qui natus eſt ex filia natu majore Henrici VII.quę Scotiæ Regi nupta fuerat: verũ duo illi objiciuntu

tur. primum, quod in regno natus non ſit,& conſequenter excludatur juxta leges à ſucceſſione:alterum,quod ejus mater nuper in Parlamento incapax declarata fuerit ad ſucceſſionem,& conſequēter ipſe quoque. Verum ille prudenter ſeſe gerit,& bona opinio ac fama, quæ de ipſius virtute cunctis innotuit,ejus cauſam egregie promovebit.

Poſt ipſum recenſetur adoleſcentula quædam duodecim annorum, ſpei eximiæ, & nata eſt ex eadem filia Henrici Septimi,ſed in ſecundo matrimonio, & Arabella vocatur. Ambo igitur ex eadem matre proveniunt,ſed eo differunt quod Scotiæ rex extra regnum in primo matrimonio natus eſt, illa in regno, ſed in ſecundo matrimonio.

SequiturDomus Suffolck,in qua altera ejuſdemHenrici VII filia nupta eſt:ex quo matrimonio duæ filię ortæ ſunt,quarum prima Marchioni Dorceſtri nupſit,cujus familiæ cauſa duæ filię Comitis Harifordii regnū ambiunt. Alia nuptui conceſſa fuit Comiti de Cambrige,ex quo Domus Comitis Arby derivatur,nec non petitio, quam adCoronam inſtituerunt ejus filii, qui tres ſunt:quo caſu Domus Lincaſtra & Lorick proximores habentur : ex hac modo vigetComes deHuntignon:ex alia vero Portugallenſes omnes, ut Rex Hi-

Hiſpaniæ, & filii ducis Parmenſis cum aliis plurimis. Verum, communis eſt opinio, ſi caſus hic contigerit, Comitem de Huntignon Coronam occupaturum, quod is cum regni primoribus plurimas contraxerit affinitates, tum etiam propter ejus virtutem, Principumque amicitias. Et de Britannia inſula tot dicta ſufficiant.

EIVSDEM

PORTVVM & ARCIVM ANGLIÆ

Accurata deſcriptio.

EA Angliæ pars quæ Meridiem ſpectat, non fertilitate tantum, verũ etiam Portuum & Arcium multitudine tam Orientalem plagam, & quatuor velut angulis, quatuor Galliæ provincias reſpicit, Flandriam ſcilicet Normanniam, Picardiam & Britanniam Armoricam, & ulterius aliquanto, Rupellam, oppidum, ita ut Strabone teſte, certo quodam modo Scaldis & Locris (Liris fortaſſe) nobiliſſimorum fluviorum faucibus quaſi occurrat.

Facto ergo à ſupradicta plaga & oſtio

Tame-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Tameſis fluvii initio, primum Vectis inſula occurrit, Franciſci illius Draconis famoſiſſimi piratæ patria, piſcatoris (quod hominum genus magnam partem illius Inſulæ incolit) filius, qui maritimas Hiſpaniæ oras, immo univerſum Catholici Regis imperium multis deprædationibus vexavit. Draconis vero nomen ipſe ſibi ſumpſit, quod eſt ſerpentum quoddam genus. Vnde Dunkercani inſignem navem inſtruxerunt, Doggam, id eſt, Canem) à ſe appellatam, innuentes ea ſe Draconem hunc venaturos, & forte capturos.

Inſula vero hæc in ipſis Tameſis jacet faucibus, qui fluvius Londinū regni metropolim, mediam ſcindit, & ſpatio ſexaginta milliarium in mare ſe exonerat: maris vero fluxum & refluxum ad ipſam uſq; urbem vehementi cum curſu ſentit, atq; ita etiam maximis navibus aditum eo uſque contra fluminis curſum ab Oceano quaſi repulſum, præbet. Introitus vero ibi periculoſus admodum eſt, ut plerumque in omnibus fluviorum oſtiis, frequentibus hinc inde brevibus & arenarum cumulis aqua opertis, ita ut ad inveniendum oſtium magna diligentia opus ſit, ac locus ipſe, ut apud Virgiliū eſt, Statio male fida carinis, appellari poſſit.

Sequitur inde Promontorium Lan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

tium à veteribus appellatum , ubi olim inſula fuit, jam vero tantum ab Oceano & Tameſi eo arenarum aggeſtum eſt, ut terræ cohæreat.

Non procul inde Sandvicum oppidum eſt, quo Belgarum naves frequentes appellunt, ut & vicinorum.

Viginti milliaribus inde abeſt Dovera, præcipua regni arx, & firmioribus quam ceterarum ulla præſidiis munita: ſub qua Venetorum & Gallorum naves, negociandi cauſa eo profectæ, ſolitam fere habent ſtationem.

Inter duas has arces ſive oppida quantumvis magna claſſis tota æſtate ſe continere poteſt, ſpirantibus ibi ſemper aut plerumq; ea anni parte Eteſiis, qui tamen cum anni partibus mutantur: neq; vero è dictis jam oppidis naves ibi ſtantes offendi poſſunt, quum alto loco illa ſita ſint & machinarum ictus naves ſupervolent. In hoc quidem litore Cæſar ſine dubio Romanorum expoſuit exercitum: ſiquidem, ut ipſe teſtatur, poſtquam Galliæ oram (ubi Caletum jam eſt) tertia noctis vigilia, id eſt, tribus ante lucem horis ſolviſſet, quarta diei hora Britanniam inſulam tenuit: quod iter hodie pari fere temporis ſpacio confici ſolet. A Dovera enim Caletum uſque Piccardiæ portum, viginti quinq; numerantur millia: quod

ſpa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

ſpatium Cæſar dicit eſſe paſſuum millia triginta. Creſcit vero ibi & decreſcit aqua ſingulis horis, & omnis ventus ad trajiciendum commodus eſt, minoribus prçſertim navigiis quæ velis & remis ſunt inſtructa. Scio ego Franciſcum I. Galliæ Regem ad prædictum locum exercitum trecentis navibus tranſportare & in terram exponere, aliquando olim ſecum conſtituiſſe. Hoc terræ tractu Duni, id eſt, arenarum cumuli inſtar montium in altum tolluntur: & in Gallia quidem Angliæ littus, in Anglia vero Galliæ littus cerni poteſt, ac præſertim arenarum illi albicantes cumuli & candida ſaxa Angliæ, unde olim fortaſſis inſula hæc Albion dicta fuit. A Dovera in meridionali plaga Richet occurrit, exiguum oppidum & portus valde incommodus, utpote in oſtio fluvii alicujus poſitus, ubi cum æſtu pleraque omnis aqua in Oceanum relabitur.

Vlterius aliquanto portus & oppidum Vlihenſei conſpicitur: ac non procul in Huſtung: nec non Arondel portus & oppidum inter cætera Angliæ non poſtremum: cui præeſt Arondelius Comes, juvenis magno ingenio & ſatis literatus, quem non ita pridem Angliæ Regina cuſtodia incluſit, eo quod Catholicam ſequeretur religionem, & Hiſpania-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

niarum Regis forſan eſſet ſtipendarius.
A Dovera Arondeliam uſque importuo-
ſum valde eſt littus & arenarum cumulis
impeditum allabente ſcilicet æſtu: quo
recedente ad unum circiter mare litus
ſeſe aperit, adeo ut refluente Oceano in
iis locis quoque exercitus in terram ex-
poni poſſit.

Inde Vectis inſula è mari exſurgit, ad
multas res admodum oportuna. Ejus
ambitus decem circiter eſt milliarium:
tota in montes attollitur: qua vero An-
gliam reſpicit, ampliſſimum & commo-
dum valde portum habet, Neuport di-
ctum, & arcem tam opere quam natura
ſatis munitam. Longius Occidentem
verſus ſitum eſt Albiach oppidum, valle
& mœnibus undique cinctum. Eadem
inſula è regione Antonæ non ignobilem
Angliæ portum habet oppoſitum: ubi
ſinus maris ſeſe aperit, tutiſſimum navi-
bus perfugium. Duæ ibi arces ſunt ad de-
fenſionem valde oportunæ, una in plaga
Orientali, Portiſmuth dicta: altera An-
tor nomine, Occidentem verſus. Re-
gio plana eſt & campeſtris. Eodem in
litore ſequitur Paul, quod vivarium ſi-
gnificat, aut lacum, vel paludem: ibique
& portus & arx eſt. Inde ſinus maris ad
viginti circiter milliaria in terram ir-
rumpit, ad Leiceſtriam uſque ſive Exc-
niam

niam, oppidum valde opulentum, ubi tuta navibus eſt ſtatio, & arx inſuper: quæ tamen ob nimiam à mari diſtantiam, exſcenſionem prohibere non poteſt.

Eſt etiam iis in locis alius portus & arx, Totines nomine, itemq; Sanct. Mauritii, ad duodecim milliaria in terram introrſum porrectus.

Plemuth quoque bonus portus eſt, & oppidum ſatis munitum, quo plerumq; onerariæ mercatorum naves ex Hiſpania appellunt. Vltimus in hoc litore portus eſt Flamuth, cum arce non contemnenda. Omnes vero jam dicti in meridionali plaga Angliæ portus ſuperiores reges præſidiis & arcibus firmarunt, ne à Gallis infenſiſſimis ipſorum hoſtibus occuparentur: id quod ipſi in Galiia fecerant, Caleto, Bononia Armorica & aliis ibi locis in poteſtatem redactis, & firmiſſimo præſidio munitis.

Inde porro ad ultimum uſque occidentis promontorium altiſſimi montes exſurgunt, qui S. Michaëlis vulgo dicuntur: nec non promontorium Connabin. Et ſic in univerſo hoc littore hactenus recenſito, portus reperiuntur tredecim, arces vero ſive oppida quindecim. Ab eodem capite in occidentali plaga, qua Hiſpaniam Anglia reſpicit, duo ſunt op-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

pida, Briſtolium una in fine ſinus poſitum: alterũ Milfortum: quorum utrumque portum habet vel magnæ claſſis capacem. In eadem plaga ulterius navigando, in fretum pervenitur, inter Hiberniam, Angliam & Scotiam poſitum: quod ſi Cæſari credimus, multo anguſtius eſt quam Gallicum, inter Doveram & Caletum.

Eſt vero Hibernia inſula tota Britannia, ſive Anglia & Scotia, ſemiſſe fere minor. Quamvis autem ſeditionum ibi nũquam ſemina deſint: Angliæ tamen Regina univerſum fere maritimum tractum ſub imperio habet: in quo valida ubiq; tam peditum quam equitum præſidia ſunt diſpoſita, quorum numerum ad duodecim millia eſſe perhibent, qui ipſe quoq; poſt ultimos illos motus Gregorii XIII Papæ inſtinctu factos, auctus fuit. Primaria inſulæ civitas & archiepiſcopalis ſedes Armacana eſt. non longe inde orientem verſus abeſt Tridat, flumini adſitum, & poſt illud, totius inſulæ nobiliſſimum oppidum. Dublinium ſequitur, ubi in Angliam trajecturi naves conſcendunt, & Ceſtriam inde è regione oppoſitum Angliæ oppidum trajiciunt. In plaga Septentrionali unum tantum habet oppidum ſive arcem & portum, Vuocuerges dictum. Qua vero An-

gliam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

gliam reſpicit, ſeptem ſunt arces, cum ſuo quæque portu, ſcilicet, Dublin, Arglay, Imbrach, Beremori, Vaterfort, Vexford, & Kinſal, qui ultimus in Auſtrali plaga ſitus eſt.

Navigatio hujus freti inter Angliam & Hiberniam periculoſa admodum eſt, propter fluminum concurſum, qui ex utraq; inſula tanto cum impetu in mare exonerantur, ut aqua quaſi bullire videatur, & naves ejus vi quo minime volunt abripiantur.

Duo vero præcipua Angliæ ſunt oppida & portus Hiberniæ objecti: unus Ceſtria quo Hibernos appellere ſolere ſupra diximus: alter Lancaſtria, ubi olim Regum ejus tractus ſedes fuit. Intermedia jacet Mona inſula, XL. milliaria ambitu complectens, cum oppido, & arce Ruſſeo (forte Roſlut) dicto. E regione in Anglia ſita eſt Lartingh (forte Garteys) arx & portus: & ex adverſo in Scotia, Dumfres, Gallovidiæ portus, cujus domini nullius agnoſcunt imperium, ſed tam Anglos quam Scotos rapinis infeſtant. Ibi priſcis temporibus murũ ajunt fuiſſe, ab uno maris latere ad alterum ductum, cujus initium fuit in Occaſum ad oſtium fluminis Salici, finis vero in plaga Orientali, ad oſtium fluminis Zinan: longitudo vero ſeptuaginta circiter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

milliarium. Hodie vero murus hic magna ſui parte dirutus eſt, ac regni terminus Tueda fluvius cenſetur, ad cujus oſtium Barvicum eſt, oppidum vix ulli in tota inſula cedens, utpote in quo tria peditum millia & equites non pauci continuo præſidii cauſſa aluntur. Eſt vero Barvicum oppidum in Orientali Angliç plaga ſitum, portum habens amplum, cum validiſſimo præſidio. Non longe inde abeſt Lacra inſula, quæ arcem habet ſcopulo impoſitam. Ad ripam Tuedæ fluminis triginta inde milliaribus Roſburgum abeſt, munitum oppidum: & paullo ſuperius non procul à capite dicti fluvii, qua per montes patet tranſitus, Varch Scotiæ proximum, & ſatis firmum oppidum. Legenti jam Orientale Angliæ litus, primum occurrit Neucaſtle ad flumen poſitum non longe à muro illo oppidum, ad cujus muri cuſtodiam Angli præſidia habent ad Sandvicum, Saſbrog & Avulle, quo naves è Norvegia & aliis Septentrionalibus regionibus appellere ſolent: deinde Baſcon, Sermout, & ultimo loco Pſuich. Qui portus omnes ad magnam claſſem recipiendam ac defendendam ſuis ſatis ſunt opportuni. Hæc de Anglia.

Scotia, cujus primaria urbs Edimburgum dicitur, ea parte qua Angliæ confi-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

nis eſt, duas tantum habet arces ſive munita oppida, Dumbarum ſcilicet, Barvico oppoſitum: & in plaga Occidentali Britannodunum, altiſſimo monti ab aliis quaſi avulſo, impoſitam arcem, agro Sterlinenſi confinem. Et ſic ſe quidem Scotiæ fines verſus Angliam habent, quantum ad munita loca attinet. Licet autem pluribus Scotiam hic deſcribere ab inſtituto noſtro alienum ſit, illud tamen ſilentio prætereundem mihi non videtur, Regem, ſi vel maxime quæ velit conſequatur, ex univerſo regno vix centum ſcutatorum millia quotannis percipere.

Iam operæ precium videtur paucis indicare, quomodo Anglorum Regina & univerſa gens ad defenſionem ſeſe prępararit. Primum in omnibus arcibus præſidiariorum numerus auctus, tum ingens armorum, alimoniæ ac reliqui bellici apparatus vis convecta eſt. Ne vero hoſtis ex improviſo alibi erumpat, locis editioribus per totum litus antennæ ſive oblongæ trabes collocatæ ſunt, appenſis vaſis pice ac ſimili materia plenis, eum in finem, ut interdiu quidem hoſtis aut adventus fumo, noctu vero igne ſignificari, & mature hoſti occurri, aut quod in rem fuerit conſtitui poſſit.

Vniverſum Angliæ regnum diviſum

eſt

eſt in Comitatus LI. Comitibus vero ſingulis ſuæ aſſignatæ ſunt ſtationes, quo cum ſuis, hoſte ingruente, accurrant. Arma eorum ſunt arcus, quos inprimis ſcite tractant, ſclopeta, ſariſſæ, gladii, cum clypeis, & alia id genus, quorum magnam copiam olim in arce ſive armamentario Londinenſi vidiſſe me memini.

Maris ſive claſſis præfectura Carolo Havarto commiſſa eſt, eique vicarius datus Franciſcus Draco; qui partem claſſis, Normanorum, Britanorum & Rupellanorum concurſu valde auctę, locis oportunis collocavit, ad inſulas ſcilicet illas quæ inter Rupellam & Angliam ſitæ ſunt; hoſtium inde conſilia obſervaturus, & exſcenſione prohibiturus, vel ultro etiam aggreſſurus. Quia vero metus eſt ne Hiſpani portum Milfortenſem occupent, atque inde ad Eboracum uſque (quæ poſt Londinum tam divitiis, quam agri fertilitate facile primas tenet) arma proferant, atque ita partem totius regni opulentiſſimam ſibi ſubjiciant: prædictum portum validiſſimis tam navium quam militum præſidiis Regina muniri juſſit.

In media hac planicie quæ inter Milfortum & Eboracum jacet, Milort Robertus (fortaſſe Leiceſtrium Comitem innuit)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

innuit) reginæ adhuc gratia florens egregiam arcem ad militarem architecturam ædificavit, & inſignia armamentario inſtruxit. Maris tamen præfectus ad Doveram ſtationem habet, quo dici vix poteſt, quantus ex Hollandia & Selandia navium & nautarum fiat concurſus.

Claſſem Anglicanam ajunt conſtare ducentis & quinquaginta quatuor navibus, è quibus viginti prægrandes ſunt, & regio plane apparatu inſtructæ: centum vero & octoginta mercatorum tam Anglorum quam aliarum nationum naves, mediocribus ſunt majores, reliquæ minores ſunt, & inter has non pauca catаſcopia ſive ſpeculatoria navigia, ut Cæſar appellat.

Quamvis autem in oppugnanda Anglia non paucæ ſe objiciant difficultates, illa inprimis, ne ſi vel maxime Hiſpani ſatis virium habeant tam ad committendum cum hoſte in mare prœlium, quam ad exponendum in terram militem, Angli tamen pugnam eo uſque detrectent dum Hiſpani in terram deſcenderint, ac tum demum claſſem adoriantur, unde non levia naſci poſſent incommoda & pericula: pro certo tamen habetur è binis claſſibus quas Rex Catholicus inſtructas habet, unamquamque ſatis validam eſſe ad univerſam hoſtium

claſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

claſſem profligandam, ita ut exercitum in terram exponere, & hoſtiles conatus facile poſſit reprimere.

Neque vero Anglicæ Nobilitati, & in univerſum iis qui Catholicã ibi ſequuntur religionem, magnopere fidendum, aut multum in eis ſpei ponendum arbitror; ut qui adverſus exteros non valde bene ſint animati, tum in armis parum exercitati, & triginta annorum pace omnino fere enervati. Nihilominus alia ratione Expeditionis hujus ſucceſſus plurimum juvari poterit, ſi videlicet per Scotiam in Angliam fiat invaſio. Nam ſi Scotiæ Rex Hiſpanos claſſem in portum aliquem, ut Letham, Dumbarum, vel alium hanc ad rem opportunum, ſubducere patiatur, atque etiam arma cum eis conjungat, certum eſt facilem Angliæ fore occupationem.

Hic tamen non levia occurrunt impedimenta. Primum eſt, itineris ſive viæ longitudo, quum tota Hibernia, & quidem per procelloſum illum Borealem Oceanum circumnaviganda ſit, quod ſpacium ad Hebrides uſque inſulas, pluſquam octoginta milliaria complectitur, ad plagam ſcilicet uſque Scotiæ Occidentalem.

Si quis vero claſſem in plaga eius Orientali ſubducendã dicit, is altero tanto lon-

longius iter faciet. Certum inſuper eſt, tantum ibi marini æſtus, præſertim nova & plena Luna, vim eſſe, ut vel ſecundo vento ſuperari vix poſſit. Et ſi exercitus in terram expoſitus & claſſis in tutum locum ſubducta fuerit: nihilominus tamen iter per loca aſpera & ſalebroſa ac montibus impedita faciundum erit, & annonæ defectus metuendus.

Angli præterea ad Tuedam fluvium proculdubio hoſti ſeſe objicient, cujus illi ripam tribus, ut ſupra diximus, munitam habent præſidiis, præter antiquum illum murum, ubi facile illis fuerit è locis ſuperioribus hoſtem omni telorum genere impetere, & extremum agmen, ut Cæſar loquitur, male habere.

Etſi vero hæc omnia non pravi ſunt momenti: ego nihilominus felicem hujus Expeditionis ſucceſſum à Deo ſperandum eſſe judico, ut quæ pro Religione aliaſque juſtiſſimas ob cauſſas ſuſcipiatur, & quidem iis viribus, quantas in binis tam validis claſſibus eſſe par eſt: tum ab eo imperatore qui experientia rei militaris tam mari quam terra, prudentia, fortitudine, ac felicitate vix ullum hodie parem habet, Duce ſcilicet Parmenſi, & quidem feliciſſimis Sixti V. Papæ, Principis optimi, auſpiciis.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Illuſtrium & Præpotentium D.D. Ordinum fœderatarum Belgiæ provinciarum decreto cautum eſt *Bonaventuræ* & *Abrahamo Elzeviriis*, Academiæ Leydenſis typographis, Ne quis præter illorum aut hæredum voluntatem toto decennio proximo, his in regionibus excudat, aut alibi extra provincias excuſum inferat vendatve, librum hunc, cui titulus, *Thomæ Smithi Angli De* REPVBLICA ANGLORVM, &c. Quodſi quis contempta auctoritate, directe vel indirecte, præſumpſerit, librum hunc, totum, vel partem ejus, hoc ſive alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel impreſſum alibi in has oras inferre & vendere; confiſcatione exemplarium, mulctaque inſuper ſexcentorum florenorum, damnas eſto; ut latius patet in ipſo privilegio, dato Hagæ in conventu D. D. Ordinum Generalium, XV Maii, MDCXXVI.

G.V. HERTEVELT Vt.

Ad mandatum Præpotentum D.D. Ordinum General. ſſ.

I. van GOCH

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 C 36